KORSBANERET

1913

BX
8049
K844
1913
GTU
Storage

BIBLIOTECA CENTRAL
LIBRARY

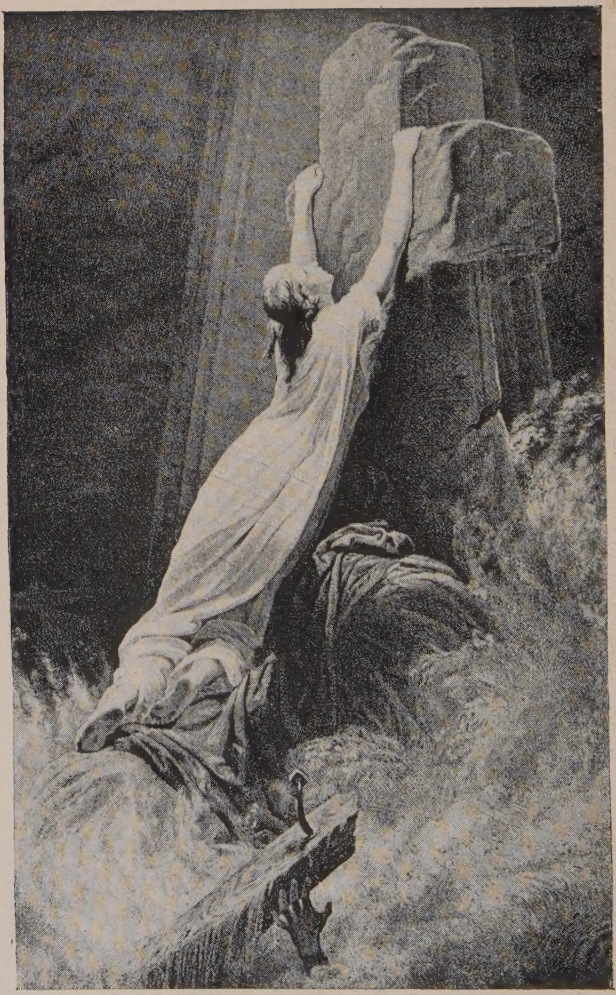

"Klippa, du som brast för mig".

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR ÅRET

1913

Trettiofjärde årgången.

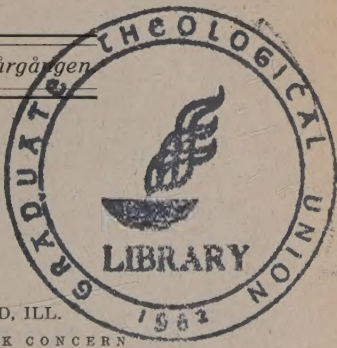

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERN

BX8049
.K844
1913
APR 26 1965

En domens Gud är Herren; saliga äro alla de, som vänta efter honom. *Jes. 30: 18.*

En är eder Mästare, men I ären alla bröder. *Matt. 23: 8.*

Den broder, som är ringa, han berömme sig af sin höghet, och den rike af sin ringhet; ty såsom blomster på gräs skall han försvinna. *Jak. 1: 9, 10.*

Så varen nu tåliga, mina bröder, intill Herrens tillkommelse, ty Herrens tillkommelse är nära. *Jak. 5: 7, 8.*

Rättfärdighet upphöjer ett folk, men synd är folkens vanära. *Ords. 14: 34.*

PACIFIC LUTHERAN THEOLOGICAL SEMINARY LIBRARY
20423

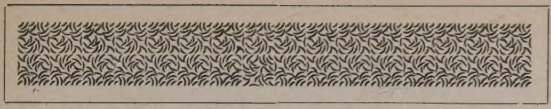

Innehåll.

	SID.
"Varde ljus!" Teofilus	5
"Jesu vittnesbörd är profetians ande." Ph. Thr.	17
I den stora kampen. E. S.	31
Några blad ur den stora kampen. E. S.	45
Hvart skola vi gå? Mauritz Stolpe	82
"Hvarifrån skola vi få köpa bröd, att dessa må äta?" Ph. Thr.	85
För dem som älska Gud samverkar allt till det bästa. E. S.	94
Pilgrimssång. N. Forsander	104
Kristi församlings trygghet. S. G. Hägglund.	106
Klippan i bränningarna. Gustaf E—n	116
Minnesteckningar	117
"Efter mödan följer hvilan." Gustaf E—n.	119
Constantinus Magnus Esbjörn. C. E. L.	121
Ernst Adrian Zetterstrand	133
Olaus Chilleen. C. A. L.	143
Nels Peter Sjöström. L. G. A.	153
Johannes Nelson Alexis. M. W.	165
Louis Johnson. L. P. S.	171
P. J. Sandén. J. A. H.	175
J. S. Ryding. J. P. L.	181

Anders J. Anderson. G. A. F..... 187
P. A. Bergquist. C. H. R..... 193
Fru Carolina Gustafva Lethin. M. C. R. 203
Eric Westerlund. V. S..... 207
Swen August Swenson. A. A. A..... 213
Ur den kyrkliga verksamheten..... 215
Ett sextioårsminne. F. A. L..... 217
"Augustana Home for the Aged." F.... 226
Kyrkoalbum 233
Präster, till det heliga ämbetet vigda 1912 235
Kyrkor och prästhus, m. m..... 243
Berättelser 279
Den biltoge prästen. C. W. A..... 281
Linnesömmerskan. C. O. B..... 295
En rik hushållsvinst 310

"Varde ljus!"

I.

Trött af spörsmål, sjuk af grubbel,
led vid "rön" och "resultat",
slog jag hop den senast krönte
vetenskapens autokrat.
Och med kval i själ och sinne,
bittert, årslångt, hopadt kval,
flydde jag med ensamheten
bort till skuggan i min dal.

Träden sträckte sina grenar
liksom breda händer ut
signande det blida dunklet,
som föll in vid dagens slut.
En och annan sakta vindfläkt
svalka gaf åt kindens brand,
och, förrän jag riktigt visste,
var jag i ett annat land.

Mörkret slöt sig tätt omkring mig
vallmoångande och tungt,
dagens oro gick till hvila,
och mitt inres djup blef lugnt.

Jag var färdig sluta ögat
och med sällsamt välbehag
domna, som jag aldrig mera
ville vakna till en dag.

Hör, då brusar det i rymden —
är det sfärernas musik?
Om en mäktig orgelstämma,
är den ingen jordisk lik.
Ett ej ännu kändt registers,
omotståndlig fram den går,
stark, att jordens barm vibrerar,
mild, att hjärtat nyfödt slår.

Liksom åskans kraft förmält sig
med sefyrens veka brus,
mullrar den, och i dess rytmer
hör jag ordet: "Varde ljus!"
Och jag varsnar själfva mörkret
som försatt i rörelse:
första spåren utaf ljusets
tysta själfrigörelse..

II.

När mina ögons kraft begynte genomtränga dunklet
och mitt förstånd föra tillsammans bilderna, se,
då stod min fot högt öfver en oändlig öken,
där skymningen firade triumf öfver dagen
och dess ytterstа vidd svepte sig i nattens skrud
Och jag blickade ned på det närmaste,

det dunkla virrvarret under mina fötter,
där liksom väldiga vågor gingo,
och jag blickade för att fatta det närmaste,
ty hela öknen rörde sig,
liksom oron hade tagit den i besittning,
och trotsade mitt ögas klarhet
och skärpan af mitt förstånd.
Och när min blick stannade,
upplöste sig vågorna i människoformer,
och jag såg mina bröder,
ja, mina bröder såg jag,
allt ifrån tidernas begynnelse
hasta fram emot sin underliga bestämmelse.
Och de voro framför mig liksom den väldigaste
flod,
och de voro såsom den största af jordens floder,
som sakta, men aldrig hämmad,
än hvirflande, än vaggande,
oemotståndlig drager
hvälfvande sina vågor hän mot hafvet.
Och jag höll handen böjd intill mitt öra,
och jag gaf min ande till att aktgifva
och jag lyssnade ända in i mitt hjärta för att
märka,
hvarom de talades vid, där de förbi mig drogo,
och hvilken seklernas hemlighet var
och visheten från de uråldriga tider.
Och jag hörde det
och jag tänkte med mycken tanke däruppå
och jag förundrade mig öfver människan.
Och visdomens lugna glädje kom öfver mig,
ty se, jag fann hennes väsen
vara vändt af ålder till de eviga tingen.

Och jag såg ljus i de mörkaste rum,
det sig självt frigörande ljuset.
Och jag visste, att skapelsens "varde"
dallrade i de hemligaste dunkel.
Och jag såg stormän
och jag såg profeter och siare
och harpolekare och skalder,
och de anförde folken
och de inplantade visheten i mänskligheten hjärta,
skapareordets evighetsdjupa vishet.
Och släkten drogo förbi,
ett efter annat,
och jag hörde det ena lära det andra visheten.
Och jag hörde dem säga:
"Vi äro stoft,
vi liksom våra fäder.
Rättfärdigheten kallar oss,
vi borde löpa på dess stigar
och vinna rättfärdighetens lön.
Men ack, vårt hjärta är benäget till orättfärdigheten,
allt ifrån vår ungdom.
Vi vålla mycken skada,
och sorg och jämmer fyller vår bägare.
Våra onda gärningar fläta sig tillhopa,
och våra onyttiga lif väfva sig samman,
liksom till en väf af ondskor.
Vi hafva syndat emot den okände,
emot honom, som oss skapat hafver.
Vi hafva brutit emot hans lagar
och ådragit oss hans förtörnelse.
Ho är den, som oss kan förlossa,
ty vi äro dödens fångar?

Våra synder gå oss tungt till hjärtat,
och vi ville försona dem, men vi kunna icke.
Vi bedja till våra gudar, som vi själfva gjort,
de höra oss icke, de förstå oss icke.
Men den Evige skall höra oss,
ja, han hör oss,
och hans förstånd är högre än himmelen.
Vårt hopp är ej vår egen arm — den är svag,
ej vår egen vishet — vi äro såsom barnet,
ej vår stam — vi äro stoft!
Men vi äro den Rättfärdiges verk,
och vi äro hans tillhörighet.
Han skall sända Försonaren,
och för hans stora gärning
skola våra synder försvinna.
Vi få gå ifrån vår lifsgärning,
vi få lämna vårt verk oförsonadt,
blod låder därvid, som vi ej kunna utplåna.
Han skall göra det,
han, som kommer!
När? Det veta vi icke.
Hur? Skulle vi kunna fatta det?
Men tiderna skola fullbordas,
och mörkret skall varda ljus, när han kommer.
Då skall man ropa: Hosianna i höjden!
Till honom står vårt hopp,
ty han skall hafva barmhärtighet.
Vi förtrösta uppå honom, som komma skall,
och vi stå upprätta, om vi än nederslagne varda."

Så drogo de min blick förbi,
män och kvinnor med mycken smärta.

lekande ynglingar och drömmande tärnor,
barn med fjärilstankar.
Nya släkten, lika de förra,
kommo och gingo.
Människofloden svallade,
liksom strömmarna svälla och svalla i vårtid.
Och jag hörde ord om detsamma lidandet,
och det växte med seklerna.
Och jag frågade: skall icke hoppet förkväfvas,
skall icke ångesten blifva öfvermäktig?
Men då dånade djupen emot mig:
"Världsförlossaren skall komma,
hoppet kan icke dö, det är lika oförgängligt som
lifvet."

Då föll hastigt en dimma öfver slätten,
oförmodadt, som dimmor falla.
När den skingrades, var landskapet förändradt
och människofloden borta.
Och jag hörde ånyo det sällsamma bruset,
som var liksom en orgelton,
lifvets mäktiga rytmers bärare,
ur hvilken jag hört orden:
"Varde ljus!"

III.

När dimman skingrades, se, då stod jag på ett berg,
och under mig var åter en öken,
en annan öken, en öken i glittrande ljus.
Men i skrefvorna af bergen däromkring,
där dröjde ännu mörkret och skuggorna.

Och de grymma och blodtörstiga djuren
de hade där sina hålor.
Och de luktade blod,
och de vädrade människokött.
Och det starkaste af alla begär, glupskhetens,
och den okufligaste af alla drifter, hungerns,
och det otämjbaraste af allt raseri, vildhetens.
eggade vilddjuren,
att de med brinnande ögon
och med rysliga rytanden
irrade dagar och nätter
utan ro eller hvila
rundtomkring honom därute,
mannen i vildmarken.
Han var till påseende en människoson,
en yngling i den blomningsrikaste åldern,
mildare för blicken än aftonrodnaden.
Och han dröjde i ödemarken,
långt från den stora stadens buller,
vid gränsen mellan lifvet och döden.
Sitt hufvud höll han lutadt i handen,
och de mörka lockarna glänste som guld i solen,
guld på en bakgrund af ebenholz.
Och de drömmande ögonen sågo det hemliga,
in i den värld, som är dold för den tanklöse,
det utåt blickande världsbarnet.
Och hans öra lyssnade,
icke till vilddjurens rytande,
ej till ekot i bergens hålor,
ej ens till tystnadens och stillhetens musik.
Han hörde det icke,
eller, om han hörde det, var det som en ton i ett mångstämmigt ackord.

Men hans själ hörde den Allsmäktiges röst,
han lyddes till de högsta ting,
sådana, som ännu väntade på nya ord för att tolkas.
Och hans själ var ljus,
ty ljuset bodde därinne,
den gudomliga personlighetens skapande andekraft.
Och han satt i djupa tankar,
i tankar för bröderna.
Och han såg deras mörker,
den natthöljda stigen och farorna
och döden
Och han mätte sin kraft
och han vägde lidandet,
ty han bar deras nöd på sitt hjärta.
Nu rörde sig läpparna:
"Jag är världens ljus,
hvar och en, som tror på mig, skall icke vandra i mörkret,
utan han skall få lifvets ljus."

Och jag hörde spetälskas kvidande,
jag hörde de förskjutna fallnas ångest,
jag hörde dårarnas vilda skratt
och de besattas förtviflans gnisslingar.
Suckar och snyftningar,
rop af ångest och hädelse,
tandagnisslan och gälla skri
blandade sig tillsammans, att bäfvan kom öfver mig.
Då steg han upp, Människosonen,

hans öga glänste som af en inre eld,
men mildare än aftonstjärnans glans.
Allt blef tyst,
själfva vilddjuren tystnade och lade sig stilla i sina hålor,
mörkret lyfte sig på vingar,
närmade sig och flydde.
Sakta klingade hans röst ut öfver öknen,
men jag hörde den gå ut öfver jordkretsen,
och den klingade som den sällsamma tonen,
orgelstämman,
som genomtränger allt.
Och han sade:
"Kommen till mig, I alle,
som arbeten och ären betungade,
och jag skall vederkvicka eder!"
Det väldiga dödsriket
och de myllrande millionerna under himmelens sky
och de ännu ofödda sekler
förenade sig i ett trefaldigt: amen!

Se'n såg jag honom gå bort att dö,
ty han hade tagit våra missgärningar på sig
och han hade lagt på sig vår sveda,
att vi genom honom skulle frid hafva
och genom hans sår varda helade.
Jag såg honom dö,
jag såg honom varda begrafven,
jag såg honom uppstå igen på tredje dagen.
Och hans uppståndelse var såsom den klaraste sol-uppgång.

Och jag hörde ånyo bruset,
den mäktiga orgelstämman,
och jag hörde ånyo ordet: Varde ljus!
Och det dånade i rymden,
och det gaf genljud i grifterna,
och himmelen och jorden vibrerade,
men människans hjärta slog som pånyttfödt.
Och allt, hvad själ och anda hade, sade efter:
"Varde ljus!"

IV.

Och det vardt ljus!
Klarhet flammade upp i öster och väster, i norr och söder,
ofvanifrån och nedanifrån.
Och det vardt ett mäktigt ljus,
skarpare än solens, och dock icke skarpt —
det bländade mig icke.
Det var som ljus och sång på samma gång,
det var toner, ty det fyllde min själ med musikens behag,
det var ljus, ty det skingrade allt, som gjort lifvet obestämdt,
att jag förnam och ville
allt i klarhet.
Öknen försvann,
jag lyftes öfver jorden,
tiden och rummet fingo annan gestaltning:
oändligheten öppnade sina portar för mig,
utåt och inåt, att inga band omsnörde mig.
Evigheten förnam jag,

men ej såsom ett ständigt jagande framåt:
en stillhet i ett fullbordadt nu.
Framför mig och omkring mig låg liksom det blåa
himlahvalfvet,
och jag var trygg därinne,
där var intet upp eller ned,
inga ouppnåeliga höjder för längtan,
inga svindlande djup för fall,
fast omätligheten bodde däriuom.
Åter hörde jag den hemlighetsfulla tonen,
och det var Guds röst jag hörde,
och han talade och sade:
"Varde ljus!"
Och allt, hvad lif haft från världens begynnelse,
uppenbarade sig för min hänförda blick
i skyar, klara liksom sommarens aftonmoln i öster.
Allas pannor glänste af höghet,
allas ögon strålade af det eviga lugnets fröjd,
och kraft och vishet voro tecknade i deras anleten.
Deras tal var som ett sjungande i lyckans bästa
dagar:
"Det gamla är förgånget,
och allt är nytt vordet.
Ty Gud skall aftorka alla tårar af deras ögon,
och ingen gråt skall sedan vara,
icke heller sorg, icke heller rop,
icke heller värk varder mer,
ty det första är förgånget."

Och se,
en människoson såg jag midt ibland dem,
liksom ett lamm, som varit slaktadt från världens
begynnelse.

Och harpolekare slogo sina harpor,
och sångare med klara röster sjöngo,
och vidder och djup och oändligheter togo röst,
och himlarnas klockor rungo,
och starkare än det starkaste dån brusade lifvets sång:
"Rättfärdighetens sol har uppgått med salighet under sina vingar."

Ty Gud sade: "Varde ljus!"
och det vardt ljus.

TEOFILUS.

"Jesu vittnesbörd är profetians ande."

"Af honom och genom honom och till honom äro alla ting."

Gud allena är härlig i sig själf. Verklig storhet och härlighet kunna därför vinnas allenast *i Gud*, genom ett ovillkorligt och fullkomligt offrande af det egna. Gud är därför "andarnas sol", världshistoriens centrum. Såsom sådan har han uppenbarat sig för oss i Jesus, "enfödde Sonen".

All verksamhet inom Guds rike måste därför gå ut på Sonens förhärligande såsom hufvudmål. Guds riksurkund, bibeln, måste göra honom till sin hufvudfigur, och den fullbordade världshistorien skall en gång nödgas göra detsamma.

Folk och individer, riken och världsvälden äga då ingen annan betydelse än en tillfällig, beroende af deras förhållande till Kristus och hans rike. "Vittnesbördet om Jesus" är då själfva anden i profetian, vida mera än en blott "gyllene tråd", som genomgår skriften; det är själfva kärnan och centralidéen i världshistorien.

Människans *egentliga* lif skulle från begynnelsen näras och utvecklas genom ätandet af "lifvets

träd" och därigenom delaktiggöras af och återspegla det gudomliga lifvet.

"Kunskapens träd på godt och ondt", symbolen af visdomen, oberoende af Gud, och af skapade varelsers sträfvan att lysa med eget ljus, måste, såsom en afvikelse från deras egentliga bestämmelse, bringa dem i fördärf och förtappelse. Då människosläktet i stort affallit från Gud och blifvit otroget sin egentliga bestämmelse, utkorade han Abraham och hans säd att genom särskild fostran skickliggöras att inom och åt mänskligheten bevara Guds uppenbarelse, "Jesu vittnesbörd". Messias-idén i sin sanning och i lefvande tro anammad gaf blomstring och lycka åt Israel. Men så snart den förbisågs eller användes till självförhäfvelse, förlorades ock därmed själfva anden och lifvet, icke blott i gudstjänsten, utan ock i hela det nationella och borgerliga lifvet; hela den teokratiska byggnaden förföll, och Israel gick upplösning och fördärf till mötes.

Förlora vi detta sakförhållande ur ögonsikte, stå vi i fara att alldeles missförstå vår bibliska historia och mena, att Herren Gud icke visste hvad han sade eller gjorde, då han upprättade sitt förbund med Abraham. Han företog sig att göra något stort och härligt med sitt "egendomsfolk", men han förmådde icke förverkliga sina planer, utan kom ömkligen till korta.

Om vi å andra sidan fasthålla: Guds utkorelse af Israel hade till sitt egentliga syfte att bevara hans ord, "Jesu vittnesbörd", och därigenom uppdraga och vårda ett stamträd, som under odlarens konsterfarna hand kunde frambringa mänsklighe-

tens ljufvaste blomma, jungfrumodern, och härligaste frukt, Människosonen, då finnes intet dunkelt, ännu mindre något anstötligt i Israels historia; allt i densamma tvingar oss att ödmjukt tillbedja inför denna helgedom af gudomlig vishet och kunskap, kärlek och makt. Hvad är en Luther Burbanks och andra berömda fruktodlares yrkesskicklighet, hvilka förstå att genom omplantering, "korsning" m. m. förädla blomster och frukt, emot vår himmelske örtagårdsmästares härliga konst att på mänsklighetens anstuckna stamträd utveckla och frambringa denna ljufva Mariablomma och denna härliga Jesus-frukt?

Sannerligen, förstå vi denna uppenbarelsens grundtanke, blir hvarje drag i Israels och den davidiska konungaättens historia förverkligandet af en härlig gudstanke, fullt värdig sin upphofsman. Jesu släktregister, oss meddeladt af Matteus och Lukas, blir då icke blott en rad af namn, utan en lefvande framställning af gudomlig nåd och af ett *gudomligt hänsynslöst* omplanterande, rensande, ympande och korsande. Vi erinra endast om namnen Rahab, Rut, Batseba och de släktled, som följde efter den babyloniska fångenskapen, då Davids konungaätt sjönk djupare och djupare ned i ringhet och armod. Men tänka vi oss in i släktets och vår egen natur att under yttre framgång och storhet blifva oberoende af Gud och likgiltiga om verklig frälsning, då måste vi tillstå, att hvarje länk i släktregistrets kedja är tillsatt af gudomlig mästerhand, ty endast genom en sådan utveckling blef jungfrumodern en möjlighet.

Innan vi en smula blickat in i Guds verkstad, förefaller det oss ock så oförklarligt, att Människosonens framträdande icke skulle äga rum förr än årtusenden efter det första löftets uttalande. Men besinna vi, *hurudan* den blomma måste vara beskaffad, som kunde blifva föremål för den Helige Andes befruktande och alstra frukten, "Guds Helige", måste vi inse: dessa årtusenden voro väl behöfliga för utvecklandet af ett sådant praktblomster, då denna utveckling ju främst berodde på *Guds ord*, som alltid är ett "tålamodets ord". Ty hurudan måste jungfrumodern vara beskaffad? Icke syndfri, men med ett samvete så ömt och finkänsligt, att hon kände hvarje sida af mänskligheten nöd, och med en tro på den i de heliga skrifterna nedlagda och i det israelitiska gudstjänst- och samfundslifvet inväfda Messias-bilden, så lefvande och stark, att den gaf henne kraft att *endast på ordet* "afla i sitt lif" och mod att för sitt heliga moderskap offra och lida allt. Vi halka så lätt förbi hvad som läses i Matt. 1: 18—19, men hvilket lidande för en ren jungfru blottas ej här för oss! Hvilken enfaldig, underbar tro, som aldrig tänker på en förklaring, utan lämnar allt åt Gud! Aldrig har väl en härligare troshängifvenhet blifvit oss uppenbarad hos en människa än den, som möter oss i hennes ord: "Se, Herrens tjänarinna; varde mig efter ditt tal!" Har Israel ingen annan mission haft än att gifva världen Maria, det har dock haft en härlig mission; och vi tillägga: Herren Gud tog sig en härlig gärning före och förstod ock att densamma fullborda.

Men "han kom till sitt eget, och hans egna mot-

togo honom icke." Hvilken kortfattad och sorgligt sann sammanfattning af evangelierna! Israels otro gjorde dock icke Herren Gud förlägen; han hade icke glömt att taga den med i sina beräkningar; själfva denna otro mäste tjäna hans syften. Korset på Golgata, Israels och mänskligheten svartaste nidingsdåd, blef enligt Guds af evighet fattade beslut världens frälsning. Israel hade dock därmed rågat sitt syndamått och själf afkunnat sin dom: "Hans blod komme öfver oss och våra barn!" Landsflyktigt och förskingradt bland världens olika nationer, förlorar det nu all historisk betydelse. "Har då Gud för alltid förkastat sitt folk?" "Bort det!" "När hedningarnas fullhet har inkommit, skall hela Israel varda frälst." Redan Mose förutsäger i sitt afskedstal till Israel detta folks så väl affall och därpå följande förkastelse och förskingring som dess slutliga återupptagande, 5 Mos. 30: 1—10. "Har deras förkastelse blifvit världens försoning, hvad skall då deras upptagande blifva annat än lif ifrån de döda?" Vi må väl vid en blick in i Guds rådkammare med Paulus utbrista: "O djup af rikedom och visdom och kunskap hos Gud!"

Men lika väl som Jesus visat sig vara den allt afgörande faktorn i Israels historia och "Jesu vittnesbörd" "profetians ande", är han ock detsamma med afseende på folkvärlden. Äfven dennas historia bevisar, att "till honom äro alla ting".

Efter floden lät Gud, utan att direkt ingripa, hedningarna under sekler "gå sina egna vägar", och dessa blefvo i sanning fasansfulla. Paulus har i början af Romarbrefvet gifvit en mycket

moderat skildring af sedefördärfvet bland hedningarna, men Roms och Greklands historia har härtill gifvit oss ett hemskt supplement, som *ropar* i våra öron: "Synd är ett folks fördärf". Det måste ju så vara, att på den tron, från hvilken gudsfruktan fördrifvits, den ohejdade självviskheten med sina mångfaldiga yttringar, förakt för medmänniskors lif, åsikter och rättigheter, oförsynt korruption i det allmänna och djurisk sedeslöshet i det enskilda, blir den naturlige inkräktaren, och denna självviskhet är ju det för världsväsendet särskildt utmärkande. Världen blir sannerligen icke bättre, utan alltid sämre, i den mån hon får fritt utveckla sina hem-, samhälls- och folkupplösande tendenser. Ack att hvar och en insåge detta! Yttre bildning och s. k. förfining gifva henne endast ökade tillfällen och möjligheter att ådagalägga sin uselhet.

Konung Nebukadnessars drömsyn gifver den allra klaraste illustration af detta sakförhållande. I det stora, hemska belätet med hufvud af godt guld, bröst och armar af silfver, buk och höfter af koppar, benen af järn och dess fötter dels af järn och dels af ler (Dan. 2: 31—45) afbildas världsmakten i dess fyra hufvudskeden, de babyloniska, medo-persiska, macedoniska och romerska världsväldena, af hvilka det sist nämnda utmynnat i de tio ("tårnas") konungarnas ("hornens") riken, hvari de nuvarande europeiska staterna afbildas.

Världsväsendet med den för detsamma utmärkande självviskheten blir allt uslare och mindre hållbart, hvilket så träffande framställes i de tio

tårna, af hvilka somliga voro af järn och andra af ler, alldeles oförmögna till fast sammanslutning. Eller är detta icke fallet med rikena i stort och världsmänniskorna i smått? Eniga endast i sin fiendskap mot Gud och gudsriket, äro de mot hvarandra fientliga, så snart de egna intressena på något sätt hotas, och söka därför alltid fåfängt att uppnå någon varaktig frid och enskildt och nationellt välstånd. "Världen förgås och hennes lusta", och "världens sorg kommer åstad döden" i förtviflan. När har detta elände nått ett förskräckligare djup än vid tiden för Kristi födelse?

Men härvid triumferar Guds härliga statskonst. Just då folk och enskilda voro dödströtta af det rådande eländet, mot hvilket hvarken den hedniska visdomen eller religionen hade något verksamt botemedel att erbjuda, *då* var tiden inne, då Gud kunde ingripa och bereda en verklig hjälp. Medlet var intet annat än "Jesu vittnesbörd", som i världen snart skulle bevisa sig vara *världshistoriens* ande, såsom det förut i Israel bevisat sig såsom *profetians*. Ända sedan den babyloniska fångenskapen och den därpå följande förskingringen hade alla mera framstående handels- och kulturcentra blifvit samlingsplatser för landsflyktiga judar. Hvarhelst dessa slogo sig ned, byggde de sina synagogor, i hvilka de heliga skrifterna, "Jesu vittnesbörd", offentligen föreslästes och förklarades. Särskildt Alexandria i Egypten blef en sådan samlingsplats för judar, och här var det, som man föranstaltade om bibelns öfversättning till grekiskan, den bildade världens universalspråk. Denna öfversättning, den s. k. "septua-

ginta", blef gifvetvis en väldig faktor i judarnas arbete att göra hednafolken förtrogna med den sanne Gudens uppenbarelse, att lära dem känna Israels tröst och med judarna hoppas på hans ankomst. Så blef "Jesu vittnesbörd" så småningom anammadt af icke så få hedningar, som kallades "proselyter". Att judarna voro ifriga i sitt missionsarbete framgår af Jesu ord: "I faren öfver vatten och land för att göra en proselyt". Därigenom uppspirade midt i den dödströtta hednavärlden ett nytt hopp.

Här möta vi åter ett underbart drag i Guds rikspolitik; judarna nästan tvingades redan så tidigt som 600 år före Kristi födelse och just genom det, som väl af människor stämplades såsom "ett dråpslag för gudsriket", Jerusalems förstöring och folkets förskingring, att bringa folken frälsningens hopp genom "Jesu vittnesbörd". Hvilken människa, stor sak med hvilken statsmannablick och kungamakt hon än mände varit utrustad, hade väl förmått uttänka och utföra en sådan underbar eröfringsplan! Måste icke hvar och en med endast en smula reflexionsförmåga beundrande och förödmjukande utropa: "Detta är Guds finger!"

Med detta sakläge för ögonen blir oss "de vise männens" besök vid Betlehems-krubban intet öfvernaturligt, ingen "vacker saga"; där *måste* infinna sig representanter för hednavärldens längtan efter *Konungen*, hvilkens spira skulle vara "*en rättvis spira*". Fromma herdar, representanter för *det rätta Israel*, måste, figurligt taladt, inför den nyfödde Konungen räcka *brodershanden* åt efter frälsning längtande *hedningar*.

Ej heller böra vi förundras öfver, men väl beundra den af Herren Gud utlagda och genom apostlarnas predikan utförda planen med danandet af ett nytt egendomsfolk, kyrkan, och eröfrandet af jordens folk för Kristi rike. Materialet var till reds, de strategiska punkterna för den första kampanjen redan och med den mest utsökta, gudomliga fältherreblick valda och genom "Jesu vittnesbörd" förskansade, erbjudande åt apostlarna, särskildt åt Paulus, helt naturliga operationsbaser vid deras framryckande.

Materialet utgjordes förnämligast af "proselyterna" i de judiska synagogorna, såsom Apostlagärningarna så tydligt framhålla; operationsbaserna voro samma synagogor, förlagda i det stora romarerikets handels- och kulturcentra, från hvilka den stora hednaaposteln med snart sagdt oemotståndlig kraft och snabbhet ryckte fram till ständigt nya segrar.

"Jesu vittnesbörd", korsets predikan bevisade sig härligt i hans hand såom ett vapen, "mäktigt för Gud att nedslå hednavärldens fästen"; och innan Paulus af Herrens egen hand fått mottaga segerkranesn, hade han sett korsfanan planterad på krönen af hednavärldens hufvudfästen, Efesus, Korint och Rom.

Under det att i världen det ena väldet efter det andra skapats, den ena "rörelsen" efter den andra satts i gång, för att efter en längre eller kortare blomstrings- och maktperiod försvagas och afmattas, har Kristi rike ständigt vunnit nya segrar och en allt vidsträcktare utbredning. Och så måste det ju vara. Om denna betraktelses begrän-

sade utrymme det tilläte, skulle det visserligen vara lärorikt och trosstärkande att påpeka, hurusom ingen "stormakt" funnits, ingen folkrörelse gått fram öfver världen, som icke direkt eller indirekt, medvetet eller omedvetet, afsiktligt eller motvilligt, nödgats tjäna Guds riksplaner och befordra "Jesu vittnesbörd". Alexander måste bryta mark för grekisk kultur och lära världen tala grekiska, Rom bygga vägar och befordra samfärdseln mellan folken och direkt ingripa både i Jesu födelsehistoria och i hans död och sedan i judafolkets förskingrande och världens därpå följande evangelisering; och så allt igenom tidsåldrarna. Turkarna måste genom intagandet af Konstantinopel drifva Greklands lärda ut bland Europas lärdomshärdar och därmed befordra "humanismen", det kraftigaste *mänskliga* hjälpmedlet för reformationens genomförande och folkens frigörelse från andligt och världsligt förtryck o. s. v.

Är det möjligt att se in i betydelsen af våra dagars internationella rörelser, framför allt inom arbetarevärlden, att aktgifva uppå hurusom genom samfärds- och samtalsmedlens oerhörda utveckling inför oss pågår ett nästan hänsynslöst nedrifvande af alla nationella, kyrkliga, politiska och sociala skrankor, utan att lyfta våra ögon upp i aningsfull och bäfvande förbidan af hvad "hela världen vederfaras skall"? Vi hafva ett fast, profetiskt ord, och I gören väl, om I akten därpå såsom på ett ljus, som skiner i ett mörkt rum, till dess det dagas och morgonstjärnan uppgår i edra hjärtan, "Jesu vittnesbörds", uppenbarelsens ljus.

Hvad har då detta att för oss uppenbara?

Det erbjuder oss först och främst en klar förståelse af *det förflutna.* Det säger oss, att "drakens" alla försök att uppsluka gossebarnet (Jesus), som kvinnan hade födt (Uppb. 12: 4), misslyckades. *Barnet* Jesus räddades undan Herodes; den med Andens kraft utrustade "*profeten af Nasaret*" var stark nog att i personlig tvekamp besegra *frestaren;* korset, resultatet af satans väldigaste kraftansträngning att förgöra motståndaren, som trädt in på världens arena, hans dittills obestridda maktområde, blef medlet för barnets "uppryckande till Gud och till hans tron" och till hans eget afväpnande och nedkastande till jorden. Den starkare hade kommit, tagit ifrån honom hans vapen, på hvilka han förtröstat, och börjat skifta hans byte. Kvinnan själf, kyrkan, fördrifven från Jerusalem och det heliga landet, fann en tillflyktsort, henne af Gud beredd, i öknen, den romerska hednavärlden, där hon skall näras 1,260 dagar, d. v. s. under "hedningarnas tider", som ännu icke gått till ända. Den sin maktställning i himlarymderna beröfvade och på jorden nedkastade draken sprutar nu ur sin mun vatten såsom en flod efter kvinnan, att han skall låta henne bortföras af floden, då hon genom "folkvandringarnas" vilda horder, som öfversvämmade Europas sydliga länder, där kyrkan funnit en tillflykt, söker mot henne fullfölja sitt utrotningskrig. Men jorden, den ordnade folkvärlden, hjälper kvinnan och öppnar sin mun och uppsväljer floden; de vilda horderna antingen kristnas eller vända sig emot själfva Rom, kyrkans hittills våldsammaste förtryckare, som slutligen faller för de upprepade anfallen.

Men han, som stod vid (folk-) hafvets strand, har ännu icke uttömt sina resurser för denna världskamp; kan han icke segra med våld, försöker han med list; han söker förvärldsliga kyrkan och förföra "kvinnan till att blifva en sköka."

Uppenbarelsens bok redogör i framställningen om de två vilddjuren för denna nya kamp, som draken påbörjat mot "de öfriga af kvinnans säd, som hålla Guds bud och hafva Jesu vittnesbörd". Dessa ord säga oss, att kyrkan i stort skall duka under i denna kamp, så att den sanna kyrkan, de heligas samfund, utgör blott en liten, helig kvarlefva, *"de öfriga"* (se ock Uppb. 13: 7); och så har det varit allt sedan kyrkans stora olycksdag, då Konstantin gjorde kristendomen till världsreligion och kyrkan till en makt af denna världen.

Hvilka äro då de två vilddjuren? Det ena uppsteg ur (folk-) hafvet, och det är *världsväsendet* i alla dess olika former; det andra, som uppsteg ur jorden, det ordnade statsskicket, är bilden af den förvärldsligade kyrkan, i betydelse af den *falska kyrkligheten*, framför allt sådan vi se den i påfvedömet med dess oaflåtliga sträfvan efter både andlig och världslig makt.

Väl, att "Jesu vittnesbörd" äfven kan hjälpa oss till rätta med afseende på *det närvarande, vår tid!* Vi stå midt i vilddjurskampen; vi kunna se, huru massorna allt mera taga vilddjurets märke i st. f. att ikläda sig Kristus. De särskildt om sommaren tomma kyrkorna och de öfverfyllda idrotts- och förlustelseparkerna, spelraseriet och svindleriet, de "privilegierade intressenas" blodsugande förtryck, massornas tilltagande nöjes- och njut-

ningslystnad, de allt mera om djurisk vildhet och råhet vittnande brottmålen påminna allt för starkt om både leopard och björn och lejon för att göra oss det minsta tveksamma i påståendet, att vi redan framskridit långt i vilddjursperioden (Upp. 13: 2)

Å andra sidan borde det vara allom uppenbart, att i dag den katolska kyrkan särskildt i vårt land bär det *andra* vilddjurets bild lika fullt utpräglad som någonsin före den stora kyrkoreformationens dagar. Och ännu ett: huru många bland *oss* är det icke, som, smittade af statskyrkoskicket i vårt gamla fosterland, i en väl organiserad *folkkyrka* se universalmedlet, som skall bota allt tidens onda! Och hvad är detta annat än ett betänkligt närmande till den falska kyrklighetens princip?

Hvar är då botemedlet, om ett sådant ännu finnes? Är det måhända att följa de råd, som vi få från så många håll: erkänna, att vi blifvit efter vår tid, att Kristi evangelium, "Jesu vittnesbörd", ej längre är tidsenligt, att bortkasta alla "dogmer", d. v. s. den kristna trons gamla grundsanningar, och bjuda människorna ett på "vetenskapen" och världsvisdomen grundadt evangelium? Ligger lösningen af nutidens invecklade problem i att till hvad pris som helst samla massorna? Ack, hvad säge vi hellre, än att massorna vände åter till Gud! Men detta kan icke ske på annat sätt, än att de samlas omkring honom, som är "vägen, sanningen och lifvet". "Jesu vittnesbörd" i uppenbarelsen gifver oss den enda rätta lösningen af nutidens problem. Det säger oss, att det icke är massorna, som skola afgöra utgången af

striden mot vilddjursväsendet, utan det, att vi "hålla Guds bud och hafva Jesu vittnesbörd". Det säger oss, att segern i den afgörande kampen skall vinnas af Guds folk "liksom i Midians tid", då Gideon med endast en handfull, tre hundra, kämpar, starka i Gud, besegrade midianiternas tallösa skaror.

Det är "den heliga kvarlefvan", de "med Guds insegel tecknade", de 144,000 tecknade på Sions berg, hvilka, samlade omkring "*Lammet*", skola öfvervinna vilddjursväsendet, och för hvilkas skull vilddjursperioden skall förkortas (Matt. 24: 22: Uppb. 17: 10—15).

Då går domen öfver Guds hus, kyrkan rensas från världsväsendet och rustas att såsom bruden, Lammets hustru, ingå med brudgummen i bröllopssalen (Jfr. 1 Tess. 4: 16—17 och Matt. 24: 31; 25: 1—13). Nu skall satan och vilddjuret och den falska profeten kastas ned i afgrunden och världens riken blifva Guds och hans Krists, och "han skall regera i evigheters evighet".

Stenen har utan människohänder fallit från himmelen och slagit världsbelätet i spillror, men växer själf till ett berg, d. v. s. ett fast välde, som uppfyller hela jorden.

Jesus är under alla tider, fastän ännu på ett fördoldt sätt, världens egentliga centralsol, kring hvilken allt rör sig i ett evigt kretslopp, och hans vittnesbörd är och förblifver icke blott profetians, utan hela världshistoriens ande.

"Honom vare ära i evighet! Amen."

Ph. Thr.

I den stora kampen.

Hvarje tänkande människa med intresse för det sanna och rätta följer med undran och oro den sociella kamp, som för närvarande utkämpas öfver världen. På alla områden märkes en stark jäsning, förebådande en framtida kulturkamp, hvars omfattning ingen anar i dag. Ett djupt missnöjdhetens drag genomgår världen och kännes i Europa såväl som i Amerika och Asien. De kämpande makterna representera världens viktigaste lifsintressen, och striden är därför af allra största betydelse.

Å ena sidan står det mäktiga penningeväldet med sina aristokratiska tendenser; å den andra de stora arbetaremassorna med sina ständigt växande fordringar. Mellan dessa båda läger framträda kyrkan, Guds representant på jorden, och den världsliga bildningen med sina mer eller mindre vetenskapliga hufvudsäten.

Mellan dessa fyra rör sig striden fram och tillbaka. Än stå de kämpande tre mot en, eller två mot två; än hugga de blindt mot hvarandra, orättvist och planlöst.

Låtom oss ett ögonblick betrakta dessa grupper hvar för sig.

Rikedom och aristokrati hafva spelat en framskjuten roll i släktets häfder sedan urminnes tider. Långt innan de gamla germanerna hunnit till ordnade samhällen i Europa, hade de sin adel eller privilegierade aristokrati. Denna byggde nästan uteslutande på egendom i form af land eller boskap. Samma var förhållandet i Rom, i Grekland, i Egypten, Babylonien och Persien. Liknande var äfven förhållandet i Israel.

Den makt, dessa rike utöfvade, var å ena sidan beskyddets och försvarets, å den andra förtryckets. Det skulle vara orättvist att betrakta blott den ena sidan, t. ex. förtryckets, som så ofta göres. De mäktiga rike försvarade sina stammar, länder eller samhällen, beskyddade de ofrie eller lifegne invånarna och försåg dem med nödiga lifsförnödenheter.

Men på samma gång utöfvade de ett oerhördt härskarförtryck på massorna. De voro faktiskt de enda privilegierade och hade oinskränkta rättigheter i sina händer. Massorna af folket voro skapade blott för att tjäna sina herrar.

Trots hvarjehanda växlingar i den civiliserade och ociviliserade världen är förhållandet någorlunda detsamma ännu i dag. Visserligen har adelsväldet förlorat sin forna makt och betydelse, men ej så med penningeväldet. Än i dag är det de mäktige, som drifva världsmaskineriet och kontrollera massorna. Och denna makt synes år från år blifva allt mera tryckande. Lagar och bestämmelser väga mindre än intet inför detta välde. Själfva ländernas regeringar stå ibland handfallna inför de mäktiga korporationerna och käm-

pa en strid, hvilken ofta är mera löjlig än kraftig.

Det ligger någonting orimligt hjärtlöst i det där kväfvande penningetrycket, som verkar förbittrande och hämmande på all personlig lifsutveckling. Man kan ej undgå att se världsandans demon grina fram bakom kulisserna. Hvilket sataniskt jubel, då han lyckats förslafva de mäktigaste under guldets makt!

Och likväl får man ej bortse från rikedomens beskyddande sida. Hvad skulle konst och industri varit, om det ej funnits män med rika tillgångar? Mycket af de rikas guld har ju äfven världen fått tillbaka i form af institutioner och värdefulla inrättningar af alla slag. Och det har ofta visat sig, att män, hvilka bespottats och hånats mest på grund af sina rikedomar, hafva skänkt länderna de största gåfvorna.

Vända vi oss mot arbetare- och åkerbruksklasserna, träda vi in på ett djupt beskuggadt område. Under snart sagdt tusende år voro dessa knappast bättre lottade än slafvar. Lifegenskapen var ju blott en annan sida af slafveriet.

Med all beundran för den gamla Orientens kulturländer, deras tempelruiner och förvånande bildning, kastar slafveriet en afskyvärdt mörk skugga öfver allt och alla. Enahanda är äfven förhållandet med både Rom och Grekland.

Betraktar man det slafägande Israel vid sidan af dessa kulturländer, blir de lifegnas och slafvarnas ställning en helt annan. Där ägde de åtminstone hopp om frihet, och Guds mäktiga lagbud bevarade dem från orättvisa grymheter.

Småningom, men säkert, lösgjorde sig dock

slafveriet och lifegenskapen ur den aristokratiska maktkedjan. I den mån de europeiska länderna hunno ordna sig och städerna började tillväxa, förändrades ställningen betydligt. Genom hela senare delen af medeltiden möta vi de frias och ofrias kamp om makten. Städerna förskansade sig, tilltvingade sig fria rättigheter och mötte med öppet motstånd adelns orättvisor.

Så utvecklade sig yrkesstånden och de stora gillena. Arbetet blef äradt och ansedt och vågade framträda med maktspråk. Massan af jordbrukare fick göra liknande erfarenheter, om än ej med lika glänsande resultat. Ända in i sextonde århundradet buro Tysklands bönder till stor del lifegenskapens ok. Men så började de förfärande bondekrigen rasa för att i adertonde århundradet efterföljas af den ödesdigra franska revolutionen. Båda dessa fasansfulla händelser sprungo fram ur samma rot, det olidliga och hämmande förtrycket.

Under nittonde århundradet förändrades arbetaremassornas villkor betydligt. De mäktiga fabrikerna, som uppstodo öfverallt, förorsakade med sina maskiner en hel omhvälfning bland yrkesmännen. Hvad fordom tillverkades i mindre skala och utaf de mest olika fackmän, sammanslogs nu i hastigt tillverkade maskinprodukter. Yrkesmannen blef en hand i maskineriet, eller rättare ett slags maskinmatare af tämligen inskränkt synvidd. Den enskilde producenten jagades undan af de stora kombinationerna. Det kostade miljoner att drifva fabrikerna, och endast män med medel till buds kunde möta fordringarna. Därmed hade en af arbetets stora förtjänster, den

personliga yrkesskickligheten, jagats till skamvrån. Mer än någonsin blef arbetaren beroende af fabriksägarna och stod färdig att delvis sjunka ned till sitt forna beroende.

Då föddes de mäktiga arbetareföreningarna. De stora massorna organiserade sig och bjödo kapitalet spetsen. Därmed hade vårt århundrades häftiga industrikamp börjat. Dess resultat har gång efter annan visat sig i de stora, förödande strejkerna, alla af mer eller mindre revolutionär natur.

Stora, hjärtlösa orättvisor hafva framträdt äfven här. Oresonliga och oansvariga ledare hafva utkastat sina eldfängda idéer bland massorna. Intet har sparats. Regering, religion, moral och bestående ordning ha satts på spel i oroväckande grad. Massledarna själfva hafva småningom utvecklats till verkliga tyranner, inför hvilka arbetarevärlden darrar i sina grundvalar. Hat och hämnd hafvá blossat upp till förtärande eldar, som kunnat släckas oftast endast i blod. De stora ländernas arméer hafva måst rikta sina vapen mot egna medborgare, bröder af samma kött och blod.

Och likväl kunna hvarken hat eller hämnd uppbyggą eller vinna något. Och ännu värre blir det, om lifvets högsta värden, såsom religion och moral, skola oförsynt och orättvist trampas i stoftet.

Vårt nästa steg gäller naturvetenskapen. Vi nämnde i början af artikeln, att religionen och vetenskapen bildade liksom länkar mellan de båda beskrifna lägren. De äro på det innerligaste be-

roende af hvarandra och i behof af hvarandras understöd. Hur illa, då de i missförstånd och illvilja trampa hvarandra under fötterna!

Vetenskapernas utveckling i större och mera djupgående omfattning är jämförelsevis ung. Det lönar ej mödan att inom ramen af en begränsad artikel söka utförligare beröra vare sig österlandets eller västerlandets vetenskapliga läggning. Frånsedt några vissa grenar, såsom astronomi, matematik och filosofi, var den skäligen klen och dessutom höljd i mystiskt dunkel. Medeltidens och äfven renässansens vetenskaper voro säkert fastkedjade vid den katolska kyrkan. Nog framvältrade renässansen en stormväg af den grekiska antikens både sämsta och bästa alster, som nästan begrof kyrkan i sitt skum, men hon släppte icke sitt tag.

Först i midten af adertonde århundradet började vetenskaperna framträda riktigt independenta och fordrande. De lågo ju i mångt och mycket under den klassiska antikens välde, men från kyrkan sleto de sig lösa och vände sig mot henne med allt möjligt hån. En man som Voltaire föregaf sig kunna med sitt blotta leende kullkasta de tolf apostlarnas Kristus-lära.

Samtidigt började en svärmisk naturdyrkan att leta sig fram bland klassikens antika lärosystemer. Den benämndes naturvetenskap, men var i själfva verket naturdrömmar. Tillbaka till naturen! ropades det i Frankrike, och ekot hördes öfver Tyskland och den skandinaviska norden.

De mest omöjliga och löjliga hypoteser sågo nu dagen och slukades af massorna som rena veten-

skapliga rön. Otro af krassaste slag grep omkring sig likt kräftan, och tviflet på allt bestående blef dagens lösen. Allt skulle omdanas och omstöpas som i en handvändning.

Under tiden sjönk moralen till oroväckande djup. Adertonde århundradets litteratur röjer i sanning en uselhet, som söker sin like både i antiken och renässansen. Men vetenskaperna skakade dock ungdomsdårskaperna så småningom från sina skuldror och trädde in på forskningens djupa, men säkrare banor. De nittonde och tjugonde århundradena hafva framvisat en utveckling i vetenskapligt hänseende, som är förvånande. Det finnes numera knappast en gren, där ej ihärdig forskning trädt danande fram. Stora resultat hafva också vunnits, jämförda med hvilka vetenskapliga arbeten från hundra år tillbaka se ut som barnaläror.

Och likväl äro äfven dessa vunna segrar blott såsom droppar i det stora omätliga hafvet. Kanske kommande århundraden skola le åt våra mångbesjungna rön, lika mycket som vi lett åt förra tiders.

Men i sin fiendskap mot religionen fortfar vetenskapen ännu i samma gamla, ogina strömfåra. Kan den gifva ett sårande sidohugg, gör den det med nöje, beledsagadt af massornas jubelskrän. Denna hjärtlösa orättvisa talar sitt tydliga språk om det själfviska småsinne, som bor äfven hos de lärde. Rädd om sina egna hypoteser, mången gång blott lysande, men ihåliga snillefoster, skyr man ej att rifva ned religionens hopp och tro på en lefvande Gud. Nu som alltid faller dock do-

men kväfvande på förnekarnas egna hufvuden. Hitintill, säger Herren, men ej längre.

Fackmannen, han må vara medicinare, mekaniker eller filosof, rör sig inom ett visst begränsadt område. Där kan man lysa som en storhet af första rangen, men då han träder utom detta område för att dömande ingripa, blir han blott löjlig. En gång försäkrade den store Darwin inför Englands lärde, att söderhafsöarnas invånare kunde aldrig civiliseras. Deras låga själsutveckling skulle omintetgöra alla tänkbara försök därtill. Men samme man skänkte sedermera Londons bibelsällskap stora summor hvarje år, då han fann, att de kristna missionärerna med sitt enkla evangelium förmådde lyfta kannibalerna ur deras sjunkna ställning.

Vända vi oss till religionen, inträda vi på ett kapitel, där både välsignelser och strider varit oerhörda. Likt en mäktig fyrbåk i natten se vi den sanna gudstanken lysa fram genom seklerna. Man behöfver blott ytligt jämföra de gamla bibelsanningarna med sin tids omgifning för att fatta deras styrka.

Hur förskräckligt platt och föraktlig blir ej ett Egyptens, Babylons eller Persiens afgudadyrkan, jämförd med Israels lefvande gudsfruktan. Hvilken friskhet leker icke genom de tidigaste af bibelns blad. Med högstämda, majestätiska drag teckna skapelsen. Man tycker sig nästan känna, hur lifvet träder fram och jorden danas för sin underbara bana genom rymderna. Följ sedan med en Noas eller Abrahams lifsgärning, och vi möta strax samma höga, eviga lifsidé, som än i

dag lyfter människan ur gruset mot Gud. Stanna vi med Israels folk invid Sinai berg, upprullas för våra förvånade blickar en lagstiftning, hvars make den då kända världen aldrig skådat, och hvars djup den närvarande förgäfves pejlar.

Hvilken helig undran fyller ej den kristlige tänkaren inför Messiaslöftets utveckling och fullbordan. Länk efter länk smides sakta, men säkert i löftenas kedja. Icke ett löfte slog fel. Fastän hundratals år i förväg, tala Herrens profeter om den kommande Messias med lika stor säkerhet, som om de sett honom för ögonen. Hans födelseort, moder, frälsnings- och lidandesverk, ja, ända till scenerna kring korset och Jesu sista ord, tecknas i trogen detalj.

Då tidens fullbordan inträdt, kommer Jesus Kristus, Guds Son och världens Frälsare. Hans stora mission är att frälsa människosläktet från synd och förtappelse. Enligt profetians förutsägelser måste han gifva sitt lif som försoning för världens synd. Endast lif kan återlösa lif, och endast ett enda, nämligen Guds enfödde Sons, var heligt och värdigt nog. I och med denna stora försoning höjdes en gång för alla lifs- och personlighetsbegreppet till sin rätta nivå. Jesuslif och människolif ställdes sida vid sida, det förra räddande, det senare räddadt.

Såsom ingen annan förstod den dyre Frälsaren människolifvets höga värde. En enda människosjäl blef lika mycket värd som jordens alla skatter, och alla dessa tillsammantagna kunde icke frälsa en enda själ.

Med detta höga värde för ögonen förstå vi, hvar-

för han icke skydde vare sig samariter eller publikaner, och äfven de djupast sjunkna ägde i honom en förstående vän. Det var icke längre man eller kvinna, jude eller grek, träl eller fri, alla skulle de blifva ett i Kristus Jesus.

Inför samma höga värdesättning få Jesu sköna ord, "En är eder mästare, men I ären alla bröder", en underbar klang. Midt i en värld, full af egoism och själfviska beräkningar, predika de brödratankens höga mål. Att i vår kämpande och lidande nästa se en broder med lika rättigheter som vi själfva, med samma hopp och samma längtan, det är kristendomens ljusa, varma lära. Allt hvad lifvet känner af barmhärtighet, ödmjukhet, tålamod, kärlek och ömhet har Guds heliga ord sökt ingjuta i världen, sida vid sida med personlighetsvärdet och broderstanken.

Hur uppfattade nu kyrkan denna lära? De tidiga apostlaförsamlingarna följde den noggrant. Apostlarnas skrifter uppbära den skönt, sida vid sida med den lefvande tron och kärleken till Gud.

Men under senare århundraden skedde betydande förändringar. Helgonbilder och människostadgar bortskymde både Frälsaren och personlighetsvärdet. En mäktig prästhierarki uppväxte, värre än till och med själfva fariséväldet på Kristi tid. Folket förslafvades under böneradband och latinska mässor. Vallfärder till heliga orter, och kroppsliga späkningar räknades lika viktiga som Guds förekommande nåd och banande vägen till syndernas förlåtelse. Den som ej ville vallfärda kunde få köpa sin frid för större eller mindre summor, ja, kunde till och med för penningar förvärfva sig en evig salighet.

Så framträdde den store Luther. Själf en utomordentlig personlighet, vågade han tränga in i skriftsanningarna och framdraga Guds fria, oförskyllda nåd på nytt. Åter vaknade personlighetsbegreppet och slog ut i härligaste blom. Det personliga närmandet till Gud i tro och hopp, utan penningar och utan vallfärder eller andra fromma gärningars medverkan, blef nu dagens lösen. De heliga skrifterna blefvo folkets egendom och väckte lif och hänförelse. Den evangeliska predikan fick åter sitt fulla värde. Skolor inrättades, massorna vaknade upp och skakade tusenårssömnen ur ögonen.

Likt en löpeld spred sig de nya lärorna genom Tyskland, Holland, Danmark, Skandinavien, Finland och provinserna kring östersjön. Nationalintressena och litteraturen vaknade på samma gång som personlighetsbegreppet. Öfver allt spordes samma intensiva längtan efter djupare förståelse om högre lifsintressen.

Men när har Herrens ord fått ostördt tränga fram bland massorna utan att beblandas med mänsklig självviskhet! Redan från början splittrades protestanterna i frågan om Guds ords rätta tolkning. Under senare århundraden mångdubblades splittringarna. Utan tanke på folkenhet eller folkintressen uppväxte självgoda lärosystem massvis, fördömande hvarandra och sående misstro och vanvördnad för allt bestående. Resultatet blef slutligen, att protestantismen fick utseendet af ett stort lapptäcke, utan några sammanhållande sömmar.

De stora lärdomshärdarna, som varit protestan-

tismens ryggstöd, började äfven svikta i sina uppfattningar af Jesus Kristus. Med nästan fjäskande ifver böjde sig teologerna inför den strama, pockande vetenskapen och sålde sin Frälsare med en judaskyss. Kristendomens sanningar, som bevisligt förädlat och höjt världen, fingo stå som tiggare invid lärdomssätenas dörrar och icke alls ta illa upp, om de obarmhärtigt kördes på porten.

Här stå vi nu i dag. De stora brödraidéerna ligga splittrade invid kyrkans egna dörrar. Världens Frälsare tillbedes af större eller mindre kotterier, hvilka alla vilja prisa hans namn, men ingen böja sig inför hans heliga vilja och stora, gemensamma lifsbud.

Och likväl har det aldrig funnits någon tid, då förbrödringstanken växt sig starkare än i dag. De lätta kommunikationerna hafva sammanbundit hela världen. Massorna sluta sig tillsammans tätare än förr. Öfverallt ropas det på förbrödring, på personlighetens rättigheter och på högre lifsintressen.

Visserligen sträfva olika organisationer att förbrödra världen, men de göra det genom ett oförsonligt hat mot allt bestående och synnerligen mot Gud och hans eviga ord. Med spörjande ögon blicka många hän mot kyrkan för att få svar på sina frågor. Skall kyrkan lyckas gifva ett tillfredsställande svar?

Som det ser ut, måste nog svaret dröja. Den katolska kyrkan förlorar med hvarje år fotfäste i sina gamla länder. De upptäckter som göras sedan hon utkastats, äro långt ifrån de vackras

te. Inom den protestantiska världen höras oroväckande rop från många länder om afkristning och stor andlig likgiltighet.

Skall kyrkan lyckas? Ja, det skall hon. Herren är ju tillstädes i henne, och i hans händer hvila lifvets alla spörsmål. Han ensam har grundlagt sin församling och lofvat, att helvetets portar ej skola blifva henne öfvermäktiga.

Men för att hon skall lyckas, måste det blåsas reträtt längs hela linien. Tillbaka till Jesus, Världsförsonaren och Frälsaren! Ett innerligare närmande till honom skall sätta nytt lif i församlingen och gifva henne mod och kraft att gå fram i striden.

Tillbaka till den mäktiga läran om synd och nåd, om ansvar och dom. Länge nog hafva fälten bevattnats med haltlösa idéer och ljumma, pjunkiga snillefraser.

Ett djupare, allvarligare böjande inför Guds heliga vilja måste förspörjas. Så säger Herren! ropade de gamla profeterna. Samma rop behöfves än i dag.

Vidare och ömmare hjärtan måste börja klappa för människovärldens frälsning. Stora, varma hjärtan äro alltid i efterfrågan. Små och självviskt inskränkta har världen nog af. Hvems hjärta borde vara större än dens, som vid Jesu egna fötter indruckit hans härliga lifssanningar! Och likväl finna vi till vår stora sorg just där, mången gång, de minsta.

Hur mörkt det än må se ut för kyrkan i hennes kamp, må vi aldrig glömma, att djupast i människans samvete ligger dock ångerns tår.

Kunde vi blott med mer förstående och varmare kärlek träda människorna närmare, skulle lösningen på frågan ej vara långt borta. Det behöfves förstående och hjärtekänslor i den stora industrikampen lika mycket som i religionen och vetenskapen. Där hjärtlöshet och själfvisk egoism spela hufvudrollen, tittar alltid hämnden och hatet in genom dörren.

Några blad ur den stora kampen.

I.

Det var sent på kvällen, då fabrikör Monson kom hem. Förtretad var han också. Hela dagen hade det gått motigt på fabriken.

"Eländiga bråkmakare!" smågormade han för sig själf, under det han hängde upp rocken och hatten i tamburen.

"Kära Karl, då, hvad står på?" ropade hans hustru med deltagande tonfall i rösten, "hvem har nu förargat dig igen?"

"Hvem?" nästan röt Monson tillbaka, men så lugnade han sig hastigt, då han varseblef hustruns sorgsna blick.

"Hvem tror du annat än de välsignade arbetarna på fabriken. De begära högre aflöning och kortare arbetstid. De hota med strejk, om de ej få sin vilja fram. Ingen barmhärtighet, intet begrepp om ens utgifter, bara fordringar, idel fordringar!"

"Stackars min lille gubbe, det gör mig ondt, att du ska ha så tråkigt folk att göra med."

"Ja, sådan är världen numera. Annat var det i min ungdom. Då fick man arbeta hårdt och vara nöjd med liten betalning."

"Du har rätt, tiderna förändras och folk med dem. Men låt oss inte språka mer om de där ledsamma sakerna. Sätt dig nu en stund i förmaket, så ska vi spisa kvällsvard sedan."

"Men jag glömde ju alldeles min lilla Agnes! Hur står det till med henne i dag?"

"Åh, som vanligt."

Monson skyndade med några steg uppför trappan till andra våningen. En sakta knackning på en af dörrarna, och så steg han försiktigt in.

Ett blekt, aftärdt ansikte log emot honom från sängen. Det var hans älskade dotters. Med tårfylld blick smög sig fadern fram till bädden och strök vänligt sin dotters bleka panna.

"Stackars min lilla Agnes!" sade han sakta och med tårkväfd röst.

"Tack, pappa, du är så snäll," hviskade den sjuka matt och gaf fadern en vacker blick.

Agnes Monson räknade aderton år, men såg ut, som om hon varit blott femton. Sedan ett år tillbaka hade en smygande sjukdom lagt henne ned på sjuksängen, och trots skickliga läkares bästa ansträngningar hade icke det onda kunnat häfvas.

Monson blef nästan utom sig, då hans kära dotter, ögonstenen i familjen, blef sjuk. Allt hvad penningar kunde anskaffa för hennes förbättring anlitades. Men det finnes tillfällen i lifvet, då själfva penningen står hjälplös, och det enda som kan göras är att bida och hoppas.

Det var därför, som fadern alltid blef så djupt gripen, då han nalkades sin dotters rum. Men om nu sjukdomen kändes förskräckligt bitter, så

förde den likväl med sig välsignelser, hvilka kanske aldrig annars skulle kommit till vare sig Agnes eller hennes hem.

Innan Agnes lades på sjukbädden, var hon en vacker och stolt flicka. Med största omvårdnad hade hon blifvit uppfostrad. Redan från vaggan hade hon insupit föräldrarnas höga ståndsidéer. Som barn hade hon aldrig fått leka med de andra små ute på gården eller gatan. Därtill var hon för fin. Som flicka hade hon heller aldrig fått umgås med hvem som helst. Hon måste välja väninnor enligt sitt stånd.

Hade hon fått röra sig litet friare, skulle kanske sjukdomen aldrig infunnit sig. Ja, hvem vet. Nu hade hon legat där ett helt år, skild från lifvet och dess nöjen. Och tänk, hur mycket man grubblar på under de långa sjukdomsdagarna och de ännu längre nätterna! Agnes hade hunnit med att genomgå i minsta detalj både sin barndom och ungdom. Hon hade letat och letat bland alla sina ljusa minnen och sökt återkalla i minnet sina studier och allt möjligt annat.

Men när hon slutat sina undersökningar, kom vanligen ett drag af svärmod öfver läpparna, och en tår steg fram i ögonvrån. Hade hon kanske varit elak? Åh nej, inte just det, men trots allt letande hittade hon så ringa lifsglädje bland minnena.

Fadern hade alltid haft brådtom och stannat borta långt inpå nätterna på klubbar och möten. Modern hade aldrig visat sig vidare glad heller. Hvarför, kunde Agnes inte utleta. Kanske kände hon sig ensam.

Men bäst hon låg där en natt halfvaken och trött, tyckte hon sig plötsligen se en ängel sitta vid foten af bädden. I sin hand hade han en gyllene harpa och vingarna föllo mjukt ned öfver den hvita gestalten.

Nu började han sjunga, sakta och melodiskt. Smekande likt vårens fläktar smögo sig tonerna ut öfver rummet. Aldrig i lifvet hade Agnes hört vackrare sång, och den grep hennes hjärta djupt. Hvarje ton lät, som om den dallrat ned från höga, ljusa rymder. Ja, det var ju också om himmelen, som ängeln sjöng. Än hviskade han om ljus och hopp, än om frid och lycka. Ibland tyckte Agnes, att hon såg genom tonerna en väg öppnas mot höjden. Långt borta vid vägens slut stod en hög, skinande gestalt med utsträckta händer.

Full af hänförelse knäppte hon samman sina magra händer och framsuckade en tyst bön. Då hon åter öppnade ögonen, hade ängeln försvunnit.

Var det en skön dröm? Eller kanske det var hennes barndoms ängel, som kommit och hälsat på? Hon visste ej, men från denna stund blef Agnes en annan flicka. De många tankarna sammanflätade sig omkring en enda, omkring Jesus, om hvilken hon fordom hört sin söndagsskollärarinna ofta berätta.

Från denna stund fylldes sjukrummet med ljus och hopp, och Agnes väntade tåligt sin himmelske Faders vilja.

"Hvad ligger du och funderar på, min lilla docka", hviskade fadern ömt.

"Åh, jag tänker på dig och mamma."

"Tack, dyra barn, men du tänker väl också på dig själf."

"Ja, ibland, men du vet ju, pappa, att jag hvilar trygg i Guds hand."

"Ja" — — han skulle sagt något mer, men kunde ej. Sanningen att säga förstod herr Monson mycket litet af dotterns ord.

"Du blir nog snart bättre, min lilla Agnes", fortsatte han vänligt. "Läkaren har lofvat mig, att du snart skall bli frisk igen."

"Det har han lofvat snart ett helt år", svarade flickan.

"Ja, jag vet, men vi få hoppas det bästa."

"Det blir nog, som Gud vill", suckade Agnes.

"Kanske det, men vi skola äfven göra vårt yttersta."

"Ja, jag vet, du är så snäll, pappa!"

Nu ringde tamburklockan, och fru Monson ropade till sin man att komma ned. Några män önskade tala med honom. Med en vänlig nickning bjöd fadern farväl och gick ned för trappan.

Då han öppnade tamburdörren, trädde tvenne af hans arbetare öfver tröskeln och hälsade kallt.

"Hvad vill ni så här dags på kvällen?" röt han med en viss häftighet i rösten.

"Vi vilja blott underrätta er om att alla arbetarna på fabriken beslutat strejka i morgon."

Fabrikör Monson ryckte till och knöt näfven. Det var på vippen att han gett talaren en örfil.

"En så'n begäran är oförskämd", röt han häftigt och stampade med foten. "Aldrig hör jag annat än klagan och gnäll. Hur mycket man betalar er, så jämra ni er lika illa!"

"När ha vi fått någon tillökning på lönen?" frågade en af männen snäsigt. "Tiderna äro dyra, men vi få arbeta för svältlön. Borde inte en ärlig arbetare ha nog att försörja sig med, när fabrikören bor i ett palats?"

"Hvafalls? Är ni oförskämda också?" röt Monson, nästan purpurröd i ansiktet. "Ni ska få stanna hemma några månader, så bli ni spakare. Svälta ska ni, och det så det känns. Kanske tonen ändrar sig då."

Männen stirrade på fabrikören med stora, undrande ögon. Aldrig förr hade de sett honom så ond och oresonlig.

"Gå er väg nu, annars .. .." fabrikör Monson närmade sig arbetarna med hårdt knutna näfvar. Han var en storväxt karl och känd för sin atletiska styrka. I detta ögonblick såg det ut, som om han kunnat göra nästan hvad som helst. Men männen hade fått nog. Utan ett ord drogo de sig sakta tillbaka genom dörren och försvunno i mörkret.

Knappast hade de aflägsnat sig, förrän en svag stämma uppe i andra våningen ropade herr Monsons namn. Denne skyndade åter upp för trappan och in i sjukrummet. Han skulle sprungit en hel mil, om så behöfts, för den stämman.

Då han trädde in i rummet, var han ännu röd i ansiktet från det häftiga vredesutbrottet nere i tamburen. Agnes betraktade sin far några ögonblick med allvarliga, förebrående ögon. Det låg någonting så genomträngande i hennes blick, att fadern nödgades slå ned ögonen.

"Hvem var det som ropade så häftigt nere i

tamburen?" frågade hon med ögonen oupphörligt fästade på fadern.

Han teg och blef om möjligt ännu rödare i ansiktet.

"Hörde pappa min fråga?"

"Ja, mitt barn."

"Nå, hvem var det då?"

"Det var jag", svarade han skamsen.

"Hvem röt pappa åt?"

"Åt trenne oförskämda män, min flicka."

"Hvad hade de gjort för illa?"

"De skola strejka i morgon. Alla mina arbetare skola strejka."

"Hvarför det då?"

"De påstå, att de ej få nog betalning."

"Ryter pappa alltid så åt sina män?"

"Hm — — ja — — hm."

"Nej, säg rent ut!"

"Ja, ibland."

"Borde inte pappa låta bli det för min skull?"

"Men, barn då — —" Han ville säga något mer, men saknade mod att såra sin sjuka dotter.

Men hon var inte rädd.

"Borde inte pappa ge sina män lite bättre aflöning. Tänk, hvad det skulle glädja dem. Vi bo i ett fint, elegant hem och ha det så bra, de kanske bo i fattiga hem. Borde vi inte dela med oss lite mer?"

"Men, Agnes då!"

"Säg nu inte emot mig, pappa. Kanske Gud skulle göra mig frisk igen, om du vore litet mer barmhärtig mot dina män. Du har blott ett enda barn, de ha många. Du är rik, de äro fattiga.

Men du vet nog, att allt hvad vi äga, ha de tjänat åt oss genom sitt hårda arbete."

Fabrikör Monson mätte golfvet med långa steg. Aldrig i lifvet hade någon vågat tilltala honom på detta sätt, icke ens hans maka. Hade någon annan vågat det, skulle han blifvit kastad på dörren med ens.

Men nu gick han där och kämpade med sig själf. Likt en underbart vek ton återklingade dotterns ord i hans öron. Men där fanns andra toner också, toner, hvilka stormade fram ur hans bröst, stolta och öfvermodiga. Det var ej lätt för den veka tonen att få herraväldet öfver de andra, stolta.

Men så talade flickan igen.

'Vet du, pappa, jag har tänkt på så mycket under min långa sjukdom. Mest har jag grubblat på att vi aldrig tackat Gud för hans många välsignelser, och inte ha vi varit belåtna heller. Hör du mig, pappa?"

"Ja, mitt barn."

"Tror du inte, att Gud har velat straffa oss för vårt högmod? Han kanske inte kunde räcka dig och mamma, men så har han kunnat det med mig —· —."

Nu kunde inte fabrikör Monson stå emot längre. Med ett steg var han framme vid dotterns säng. Där sjönk han på sina knän, fattade hennes lilla hand och betäckte den med kyssar och tårar.

"Förlåt mig — —" snyftade han häftigt, "o, min Gud, förlåt mitt högmod. Spara mitt barn, och jag skall gifva hela mitt hjärta åt mitt folk."

Agnes klappade vänligt sin faders nedböjda

hufvud. "Vill du lofva mig att vara snäll och mild mot arbetarna på fabriken?" hviskade hon sakta.

"Ja, ja, mitt barn, jag skall göra allt hvad jag kan för dem. Du har öfvervunnit mig. O, min Agnes, bed Gud för din hårde, själfviske fader."

"Det har jag ofta gjort. Nu vet jag, att han hört min bön. Nu skall du få se, att han låter mig snart bli frisk igen."

* * *

Nästa morgon kommo arbetarna surmulna och nedslagna till fabriken att hämta sina verktyg. De hade redan hört om fabrikörens mottagande af deras utskickade deputation. De kände fabrikör Monson allt för väl att veta, att han var en man för sina ord.

Hur förvånade blefvo de ej, då han trädde dem till mötes med en vänlig, nästan broderlig morgonhälsning. Men ännu värre blef det, då han i ett litet tal tackade dem för deras trogna arbete och lofvade att ej blott bevilja löneförhöjning, utan äfven en del af den årliga förtjänsten.

"Vid närmare eftertanke", slutade han sitt lilla tal, "inser jag, att vi stå hvarandra mycket nära och behöfva hvarandras bistånd. I hafven genom er flit bragt mig rikedomar; då borde jag också skänka er något tillbaka. Lifvet blir drägligare, om vi söka tjäna hvarandra i kärlek."

Skulle de tro sina öron? Ja då, de måste.

Med ett trefaldt hurra för sin präktige chef gingo ett hundra män den morgonen till sitt arbete. Men ingen af dem anade, att ett varmt

litet flickhjärta, bundet vid lidande och sjukdom, tjänat som medlare.

II.

Allhelgonadagen hade ringt in och solen tittade mildt fram öfver den stora världsstaden.

Tidigt på morgonen hängde ännu tjocka rökmoln öfver gatorna, blandade med en fuktig dimma. Men så småningom blef det klarare. Sakta trefvade sig strålarna genom dimman, jagande undan den steg för steg, till dess ändtligen vid tiotiden hela staden badade i ljus.

Gatorna hade nu fyllts med skaror af människor. Somliga skyndade mot olika helgedomar, från hvilka en melodisk klockeklang hördes. Andra skyndade till närliggande konfektsbutiker att hämta sina söndagstidningar. Men den jämförelsevis största massan vandrade framåt utan annat mål än att njuta af sin frihet eller skåda in i butikfönstren.

Bland vandrarna observerades äfven en svartklädd herre med en tidningspacke under ena armen. Att döma af utseendet måste han vara en prästman, troligen på väg till en af kyrkorna. Ett drag af tungsinthet hvilade öfver den svartklädde. Kanske öfvertänkte han det stora budskap, som i dag skulle frambäras till församlingen. Eller måhända kände han sig modfälld vid åsynen af de stora massor han mötte, vandrande utan mål och utan intresse.

Plötsligen sågs han stanna utanför ett hus.- öfver dörren skyltade i gyllene bokstäfver namnet

på en af stadens bryggerifirmor. Det var således en krog.

Men hvarför stannade den svartklädde där? Visste han inte, att krogen var stängd och gardinerna nedrullade? Jo, det visste han. Men han visste mer. Trots de nedrullade gardinerna bedrefs på själfva söndagsmorgonen den allra lifligaste handel i den till utseendet stängda krogen.

Söndag eller icke söndag betydde här föga. Samvete, lycka, lif och frid hade inom dessa väggar förlorat allt värde. Det gällde att sälja och att supa, allt annat betydde föga.

Plötsligt steg den svartklädde in genom dörren. Men hvad i all världen tänkte han på? Inte var detta platsen för en prästman?

Långa, glämiga blickar mötte honom från krogdisken, liksom hade både krögare och kunder velat förena sig i en enda fråga: "Hvad vill ni här?"

Mannen lät sig dock ej skrämma. Artigt steg han fram till disken och bad krögaren om tillåtelse att dela ut några traktater och säga några ord.

Inte ville mannen bakom disken säga nej och inte ja heller. Han nickade stumt utan att knappast bevärdiga prästmannen med en blick. Med beslutsamma steg nalkades nu denne en af kroggästerna, som han trodde vara svensk.

"Får jag gifva er en traktat?" frågade han vänligt.

"Åh, hvad ni är hygglig", svarade mannen med ett illmarigt grin.

"Jag kommer i min Frälsares namn och beder er vänligt att öfvergifva krogen", fortsatte prästmannen.

"Jaså, gör ni det?" svarade mannen med ett ännu bredare grin.

Prästmannen såg strax, att karlen ämnade skämta på hans bekostnad och vände sina steg till en annan. Mannen vid disken slog till ett gapskratt, som mäktigt verkade både på krögare och kunder.

"Får jag lämna er en traktat?" hördes åter den svartkläddes stämma.

"Dra åt skogen med både er och era traktater!" ropade den tilltalade groft.

Åter ett klingande gapskratt.

Men prästmannen tröttnade icke.

"Får jag lämna er en traktat?" hördes åter hans stämma.

"Hvad skall jag med den?" svarade den tilltalade, en redan bestruken figur.

"Ni skall läsa den."

"Hvilken kyrka har sändt er hit?"

"Er egen."

"Min? Jag tillhör ingen kyrka, det kan ni ju se på utanskriften."

"Men ni är ju döpt och fostrad inom Svenska kyrkan, inte sant?"

"Än sen då? Hvem tror ni bryr sig om det. Statskyrkan har aldrig frågat efter mig, och jag har heller inte brytt mig om henne."

"Men kanske ni har en mor därhemma, som längtar efter sin son, inbillande sig att han blifvit en hederskarl här i Amerika?"

Mannen blef med ens röd i synen och satte häftigt ifrån sig ölglaset.

"Borde ni inte för hennes skull lämna ert dåli-

ga kroglif och bli en bättre man?" fortsatte den svartklädde bevekande.

Mannen vid disken rätade plötsligen upp sig och såg ett ögonblick med frågande ögon på prästmannen. Det var som om tanken på modern med ens gjort honom nykter.

"Min mor var en kristen och har ofta bedt för mitt väl", svarade han med tårade ögon. Så tog han prästmannens hand i sin, tryckte den kraftigt och skyndade ut.

Den lilla händelsen gjorde ett förunderligt intryck på dem, som för tillfället befunno sig i denna olyckans håla, och jagade undan det påbörjade hånskrattet. Uppmuntrad af den lilla segern fortsatte prästmannen sin vandring bland kunderna.

"Vill inte äfven ni taga emot en traktat?" frågade han med största vänlighet en annan man.

"Jag läser inga traktater", svarade den tilltalade kärft.

"Men det skulle göra er godt, om ni försökte för en gångs skull."

"Bry er inte om mig. Jag har ju inte oroat er, då kan jag väl få vara i fred också?"

"Förlåt mig, jag blott ömmar för er själs frälsning."

"Hvarför stannar ni då inte i er kyrka, där ha ni godt om folk som behöfva frälsas?"

"Men jag vill äfven uppsöka dem, som aldrig gå till kyrkan. Det är min mission."

"Ja, gå då", svarade mannen och vände sig bort förargad.

Missionären lät dock ej förskräcka sig. Han

hade kommit hit för att uppsöka de förtappade, och han ville fullfölja sin plan. Han gick ju sin store Mästares ärenden äfven nu.

Borta vid ena väggen sutto fyra män kring ett bord, ifrigt sysselsatta med kortspel. Fyra fyllda ölglas stodo framför dem.

Till dessa ställde nu prästmannen sina steg.

"Får jag lämna er några traktater?" frågade han, halft bäfvande. Åsynen af denna mörka tafla tidigt en söndagsmorgon nästan betog honom allt mod.

"Hvad tror ni vi bry oss om era traktater eller kyrkor?" snäste en af spelarna. "Sätt er ned, ska vi lära er att spela spader."

De andra tre brusto ut i skratt och sägo sig omkring förnumstigt.

"Det kan komma en dag, då ni få bittert ångra ert dåraktiga gyckel och edra grofva synder", svarade prästmannen allvarligt.

"Då skall jag, min själ, kalla på er!" hånskrattade mannen och slog korten med en kläm i bordet.

"Tackar", svarade missionären och räckte honom sitt visitkort.

"Ni är en hygglig präst, det kan man då säga," sade mannen och betraktade kortet.

"Det tillhör en Herrens tjänare att förlåta och lida," svarade missionären.

"Inte alla då. Jag känner präster, som äro så stolta, att man knappast kan närma sig dem på en half mils afstånd."

"Har ni verkligen försökt att närma er dem."

"Inte precis, men de borde ju komma först."

"Det är nog svårt att hinna med sitt ämbetes utöfning, som man skulle?"

"Svårt — ha! Hvad ha de egentligen att göra. De predika på söndagen och spela sedan herre hela veckan. Jag ska säga er rent ut, att hela prästeståndet och kyrkor och det där himlalandet är bara humbug."

"Men ni menar, att krogen med sin förbannelse och ett uselt, syndigt lif, det är det enda rätta."

Mannen såg plötsligen upp, som om han väckts ur en dröm.

"Ni är, min själ, en karl!" ropade han och reste sig från spelbordet.

"Är jag en karl, då borde ni också höra hela sanningen. Låt mig säga er, go' vänner, att ni äro inga karlar alls. Det finns inte så mycket af samvete i er, som man kunde skapa en fluga af. På Herrens heliga dag sitta ni här i denna usla sylta och supa bort er veckopenning, som dock tillhör er familj. Vore det inte bättre, att ni ginge hem och toge maka och barn med er till kyrkan eller ut till parkerna, då finge de lite glädje också."

"Nog, nog med predikan nu!" ropade alla fyra nästan med en mun.

"Kom nu, pojkar", sade den förste språkmakaren, "så gå vi hem. Min själ har inte prästen pratat mig så full, att jag inte kan dra en spader till, om jag finge fem skonare."

Därmed marscherade kvartetten ut ur krogen.

Men nu tyckte ägaren af lokalen, att missionären hade verkat nog och gick därför fram till honom.

"Ser ni dörren där borta?" ropade han ilsket.

"Ja, det gör jag."

"Var god och pallra er af, innan något värre händer er."

"Blott ett ögonblick till", svarade missionären lugnt.

"Nej, inte ett enda!" röt krögaren och närmade sig missionären med hotfull uppsyn.

Alla kunderna började skocka sig omkring de tvenne. Det skulle då bli en för rolig lek, om den där svartrocken blefve utkastad ur krogen midt på blanka söndagsförmiddagen.

"Hör ni?" fräste krögaren.

"Ja, min vän."

"Nå?"

"Jag skall gå villigt."

Men krögaren, som nu trodde sig vara herre på täppan, ville inte släppa sitt byte så lätt, utan gjorde min af att vilja fösa ut prästmannen.

Denne vände sig dock lugnt om och sade med mild, men fast stämma: "Vet ni hvad det skulle kosta er, om det rapporterades, att er krog vore öppen i dag?"

"Det angår inte er", skrek krögaren röd och häftig.

"Det gör det. Lägg handen på mig, och ni skall få se!"

Ingen ovänlig hand räcktes fram, och missionären lämnade lokalen med en suck.

Hela morgonen och långt fram på eftermiddagen fortsattes vandringen från krog till krog. Medan Herrens församling satt mätt och trött i sina kyrkor, svassande i sin själfgjorda gudsfruktan,

gick denne oansenlige man från krog till krog, sökande och talande.

Tänk, om dessa kyrkobesökare velat ägna en tanke åt sina bröders djupa olycka och fall. Men de kände ju deras nöd blott på afstånd, och därför kunde de så mycket varmare tacka Gud i sina sköna, fina helgedomar. Och likväl voro äfven dessa krogens barn skapade af Gud. Många af dem hade från vaggan insupit begäret efter starka drycker. Mångens hem hade från barnaåren varit ett stamhåll för usla och låga böjelser. Mången, som i dag, på Herrens dag, stod vid krogdisken och skrålade, hade aldrig hört eller sett något bättre.

Och likväl skulle alla dessa dö. Hvarenda en skulle förr eller senare träda inför Herrens domstol och få sina gärningars lön. Det var denna rysansvärda tanke och den därmed förenade kärleken till Gud och till nästan, som tvang den ensamme prästmannen att gå hela söndagen i ända med sin evangeliska bjudning till dessa ofta glömda olyckans barn.

Det hade nu lidit till sent på eftermiddagen. Redan brunno gaslyktorna, och missionären var nästan uttröttad.

Det fanns dock en krog till på gatan; inte borde han gå förbi den. Men både lemmar och hufvud värkte. Arbetet hade varit olidligt tungt och resultatet så försvinnande ringa, att han rent af bäfvade.

Tänk, huru mycket lyckligare voro ej de ämbetsbröder, som i dag inför stora, fina åhörareskarer förkunnat frälsningens ord. För dem hade

det varit idel rosengärdar, idel framgång. Musik och sång hade tjusat sinne och hjärtan och stämt anden för ordets förkunnelse. Men hvad slags sång hade han, den ensamme, hört på sin långa vandring? Jo, det råa skrålets och förbannelsernas.

Han stannade utanför krogdörren, nästan sorgsen. Hvarför hade han valt denna lott? — Ja, hvarför?

Men så började en stämma tillrättavisande hviska i hans själ. Månntro dessa ämbetsbröder i rosengärdarna gått hem lugnare? Kanske hade bakom rosorna tittat fram denna världens törnen, som stuckit blödande sår i lärarnas bröst? Kanske mången bättre lottad Herrens tjänare gått hem med lika sorgset hjärta som han. Synden är nog lika bitter, om vi möta henne helgdagsklädd eller i hela sin fasansfulla nakenhet.

Tanken lugnade honom, och han steg modigt öfver tröskeln. Det var en dålig sylta, i hvilken han trädde in, med usel belysning och lika usel betjäning. Krogvärden stirrade på svartrocken, som om han kunnat äta upp honom, men teg dock stilla. Dagens mödor hade förslappat äfven honom.

Det fanns denna afton i hela lokalen blott en enda gäst, en ljuslockig yngling, som satt nedhukad långt nere vid väggen.

Missionären nalkades den unge med tysta steg. Synbarligen sof han vid bordet.

Men nej, ynglingen var nog vaken, och med trötta, försagda ögon betraktade han den annalkande. Det smärtade prästmannen obeskrifligt

att se denne yngling inom detta nästes väggar. Hvilken skärande kontrast mellan den ljuslockige ynglingen och mannen bakom disken.

"Skulle ni önska mottaga en traktat?" frågade han nästan under rörelse.

Ynglingen betraktade honom med stora ögon, liksom hade han ej förstått meningen af orden.

"Förstår ni ej svenska?" fortsatte missionären.

"Jo då".

"Då skulle det vara intressant för er att läsa den här." Han räckte honom den lilla skriften.

Med dröjande hand tog ynglingen emot den. Men det syntes, att han till hälften misstrodde missionärens mening.

"Har ni edra föräldrar här i staden?" fortsatte denne.

"Nehej!" svarades tafatt.

"Lefva de ännu?"

"Jaha, hemma i Sverige."

"Hvad tror ni, er mor skulle säga, om hon såge sin son på en sådan här sylta?"

"Min mor? — — Hon — —" Han kom ej längre. Under häftig gråt kastade han sig öfver bordet.

Djupt rörd satte sig nu missionären ned vid ynglingens sida. Här fanns en, som måste räddas. Inte skulle denne snygge, unge man bli ett offer i denna håla!

"Hvar bor ni, min unge vän?" frågade prästmannen vänligt.

"Jag — jag har bott ett — ett stycke härifrån."

"Bor ni ej där numera?"

"Nej."

"Men inte bor ni väl här?"

"Nehej, jag bara sitter här."

"Finns det ingen bättre plats för er?"

"Jag vet inte."

"Har ni något arbete?"

"Nehej."

"Kanske inte några pengar heller?"

Ynglingen vände bort ansiktet utan att svara. Stackars gosse, han hade kommit till Amerika med ljusa förhoppningar, utan att ana de motgångar, han här skulle möta. Nu satt han här hemlös och utan vänner.

"Vill ni inte följa med mig hem?" frågade missionären vänligt.

Den ljuslockige betraktade svartrocken några ögonblick med spörjande blickar. Det nästan syntes, som om han verkligen betviflat hans ord.

"Förstod ni, hvad jag sade?" frågade denne.

"Inte riktigt?"

"Jo, jag önskar, att ni mätte följa med mig hem. Ni skall hos oss få mat och rum. Kanske jag kan skaffa er arbete också."

Ynglingen flög upp från bordet och fattade prästmannens hand.

"Vill ni verkligen fråga efter en sådan stackare som jag?" ropade han under tårar.

"Ni är ingen stackare. Att ni sitter här, beror kanske på omständigheter, som kunna urskuldas, om man närmare lär känna dem."

"O, hur ni lyfter en börda från min skuldra, herr pastor. Jag satt här alldeles öfvergifven. Under flera nätter har jag mäst sofva på en soffa ute i parken. Krögaren här har gifvit mig en matbit ibland, då jag sprungit ärenden för honom

eller stått ute på gatan och lockat kunder till krogen."

"Stackars gosse!"

"Ja, herr pastor, jag är verkligen att beklaga, men förlåt mig, om jag vågar säga, att mina förhållanden voro mycket bättre därhemma. Att jag reste hit, berodde på olika omständigheter, kanske mest det, att jag hört Amerika beskrifvas som ett stort lyckoland."

"Och nu har ni funnit motsatsen?"

"Ja, herr pastor, och det till min stora sorg."

"Men nu skola kanske förhållandena ändra sig. Amerika skänker många fördelar, bara man förstår att uppsöka och använda dem. Men nu en fråga: har ni någonsin bedt till Gud om hjälp i edra pröfningar?"

Ynglingen slog ned hufvudet och teg.

"Frågan är viktig nog, min unge vän. Söken först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så skall allt annat tillfalla eder, säger Herren. Har ni tänkt därpå?"

"Inte på många år, herr pastor."

"Men dock någon gång i alla fall?"

"Ja, då jag var barn, fick jag alltid bedja mina böner vid min moders knä, hon var så snäll."

"Lyckliga barndomstid, tänk, om vi kunde föra den med oss genom lifvet!"

"Ja, det skulle vara härligt!"

"Låt oss nu inte dröja längre här. Jag har gått upp och ned längs gatan hela dagen, från krog till krog, och är ganska trött nu."

"Har ni verkligen gjort det?"

"Ja visst."

"Hvarför gör ni så?"

"För att uppsöka och rädda någon fallen landsman."

"Ack, hur snäll ni är?"

"Det är ej af snällhet jag går, det är min plikt, som tvingar mig, men kom nu så gå vi."

Prästmannen fattade ynglingens arm och vände sig mot dörren. Krögaren, som under samtalet setat halfsofvande bakom disken, reste sig nu hastigt och nalkades de båda männen.

"Hvart skall du gå, Anders?" frågade han barskt.

"Till denne pastors hem."

"Du är dum, stanna här, du vet ju, att jag varit snäll mot dig."

"Han skall finna ett lite trefligare hem hos mig", inföll nu missionären.

"Men han är skyldig mig för mat och öl, betala det först, innan ni tar honom bort."

"Hur mycket är han skyldig?"

"Åh, så där en fem eller tio dollars."

"Hur ni talar!" utropade ynglingen förskräckt. "Ni lofvade ju, att jag skulle få mat fritt, om jag lockade kunder till krogen. Det lilla jag fått kan väl aldrig vara värdt så mycket?"

"Blir du oförskämd också, din stackare. Vet du inte, att om jag lämnar dig i polisens händer, får du sitta inne minst trettio dagar för lösdrifveri?"

Ynglingen betraktade prästen och krögaren med oroliga blickar. Tydligen stod han nu i valet och kvalet, utan att veta någon utväg.

"Om jag nu hjälper honom till rätta", svarade

missionären, "bör ni ej bli ond däröfver. Tänk, om det vore er egen son, som kommit så där illa ut, inte skulle ni vara så hjärtlös då?"

Krögaren mumlade någonting och vände sig från dem. Med raska steg skyndade de båda männen från krogen. Det var nog bäst att smida, medan järnet var varmt. Med lättade hjärtan styrdes färden hem till missionärshyddan. Dagens möda hade ej varit förgäfves, det kände missionären tillfullo. Kunde blott en enda kärfve hembäras, så var detta lön nog.

Den kvällen böjdes missionärens knän i innerlig bön till Gud. Han tackade för vunnen seger och undfången välsignelse. Han bad för den räddade ynglingens frälsning. Han anropade Herren om förskoning och nåd för all liknöjdhet och allt kallsinne, som så skärande trädde fram i det kyrkliga lifvet. Ingen säg denna kallsinnighet bättre än den, som dagen lång fick leta sin väg fram bland öfvergifna och olyckliga människor.

Behöfva vi säga, att den räddade deltog i bönen? Så öfverväldigande voro hans känslor, att han grät som ett barn.

Räddad likt en brand ur elden, låg han nu där på sina knän med barndomens minnen strömmande in i själen. O, hur skönt att än en gång få blicka ut öfver lifvet under medvetande om räddning och hopp.

Blef ynglingen en bra karl? frågar du.

Ja, det blef han, och en troende kristen också. Många med honom skulle nog blifva räddade i den stora kampen, blott det funnes flera ömmande och sökande hjärtan.

III.

Ändtligen voro alla examina öfverståndna och tio långa år af skolplugg och fattigdom lågo bakom honom. Med nästan behagsjukt nöje stod kandidaten framför spegeln i sitt studentrum. För första gången hade den nya, fina prästrocken kommit på, och linnekragen hängde mjukt och smidigt under hakan. Med barnslig ömhet strök han med händerna längs rocken, rätade till kragen och vände sig om och om igen framför spegeln.

Vi må gärna förlåta hans lilla behagsjuka. Långa år af mödor och slit voro inväfda i den där prästrocken. Med denna och det ämbete, den representerade, för ögonen hade han trotsat alla motgångar och underkastat sig mångåriga försakelser och mödor, som dock nu lyckligen nått ett slut.

Med hvilket spännande intresse hade han ej inväntat examensveckorna. Mer än en gång hade knäna darrat och hjärtat bäfvat under den sista, stora kampen med de gamla, nötta, djupsinniga böckerna. Den känsla, med hvilken slutligen dogmatiken affärdades och hänvisades till sin plats i bokhyllan, var omöjlig att beskrifva. Fri och lycklig såg han nu framtiden till mötes med de ljusaste förhoppningar.

Så följde de stora bjudningarna, den sköna årsafslutningen i alla skolans fakulteter, och slutligen den efterlängtade afresan till synodalmötet. Det minnesvärda läroverket, med sina anor af gammalsvensk tro och heder, bjöd ett tyst, men ömt farväl till de bortresande ynglingarna. San-

nerligen smög sig en tår fram ur ögat vid afskedet. Tio år vid lärdomshärden glömmas ej så lätt.

Framträdandet inför det vördade ministeriet medförde nog både ängslan och spänning, men omsider var äfven den porten genomgången. Under klockeklang marscherade den lilla skaran prästkandidater in i den folkuppfyllda helgedomen.

O, hvilken stund! Under helig andakt böjde sig unga knän kring altarringen. Ämbetsbröders händer lades på darrande hufvuden, under det Herrens bön steg likt skogens dofva sus från ett halft hundratal läppar. Hjärta invid hjärta lofvade de unga att tjäna den store Mästaren i hans vingård. Tårade ögon och högröda kinder talade om mäktiga känslors brus midt under massor af gratulationer och lyckönskningar. Ändtligen hade tioårsmålet uppnåtts. Skaran stod på den andliga parnass, från hvilken lifsvägarna drogo hän i kompassens alla väderstreck ut i lifvet.

Efter ett rörande, broderligt farväl skildes de unga prästerna för att kanske aldrig mera mötas i enad ring på jorden. Under åratal hade de setat sida vid sida, delat ljuft och ledt tillsammans och alla sträfvat mot samma mål. Mångfaldiga gånger hade deras suckar och böner blandats inför samma nådetron.

Nu skulle vägarna skiljas. Ingen af dem anade, hvad Gud gömt undan för honom. Somliga skulle mähända gå mot ljusa, ärorika banor, andra kanske trampa lifvets mera undangömda vägar och stingas af motgångens törnen. Först i sena kväl-

len, då ändtligen den sista af lifvets stora examina aflagts, skulle de mötas hemma hos Gud.

Den unge pastor, om hvilken vi nu berätta, var rikt utrustad både å kroppens och själens vägnar. Med en glödande tro på Herren, en riktig gammaldags Augustana-tro, hade han börjat sin studiebana. Trots alla bekantskaper med både hedniska tänkare och granna vetenskapliga system hade den där varma gnistan i hans bröst ej kunnat släckas. Om möjligt brann den klarare och varmare vid prästvigningen än någonsin förr.

I denna varma tro såg han nu lifvet och människorna, bland hvilka han skulle arbeta. Att vinna själar för Herren skulle blifva hans stora lifsmål. Kan man tänka sig något högre!

Verkligen kände han i denna stund, att alla försakelser, examina och ängslan voro som ett intet inför den härliga kallelse, som nu låg i hans händer.

Så kom då den viktiga inträdessöndagen. Den lilla kyrkan var fullpackad af människor, hvilka andäktigt lyssnade till den väl förberedda och framsagda predikan. Så följde välkomsthälsningar och lyckönskningar. Pastorn smålog och nickade åt höger och vänster. Ack, hvad det kändes varmt och skönt!

Pastoratet var inte vidare stort, och inte så synnerligen välmående heller. Men det betydde mindre än intet för vår unge pastor. Små församlingar skola ju också ha sin tillsyn, ty de ringa hafva lika mycket anseende inför Gud som någonsin de stora.

Med lust och ifver grep han sig an med sitt

ämbetes utöfning. Tillståndet i församlingen var långt ifrån det bästa. Den hade legat i lägervall under flera år och räknade ej vidare noga med de eviga tingen. Så mycket ifrigare grep därför pastorn i. Medveten om sitt ämbetes höga betydelse, gisslade han utan förskoning syndens uselhet och förkväfvande herravälde.

Att det kom mera lag än evangelium i predikningarna, berodde dels på ungdomsifver och dels på lite skef uppfattning om lagens nytta. Men väldigare predikningar hade den lilla församlingen nästan aldrig hört. Blefve inte nu syndare väckta, så blefve de det säkerligen aldrig. Så trodde både församling och lärare i den första, glödande hänförelsen.

Allt gick som ett klockverk under hela första året. Pastorns nit syntes ständigt växa, och hans glöd kunde försmält de stenhårdaste hjärtan.

Folk saknades ej under första året heller. Att börja med var kyrkan öfverfull. Men under det andra kommo de ej i sådana skaror, som pastorn önskat. Nog borde ett lefvande ord hälsas af glada skaror år efter år. Ja, det borde väl så, men ack, hur bedragna bli vi ej ibland!

En afton steg en af församlingens kvinnor in i prästgården. Hon ville hälsa på och se, hur pastorn hade det. Ja då, det fick hon visst! Under aftonens samtal berördes alla möjliga sidor af församlingslifvet, och gumman kunde inte nog berömma pastorns nit och hans predikan.

"Men, förstås, somliga taga nog åt sig lite mer, än de behöfva," sade gumman allvarsamt.

"Inte menar ni, att man kan taga till sig för mycket af Guds ord?" inföll nu pastorn.

"Nej då, för all del, men somliga mena, att de liksom bli utmålade i predikan."

"Såå, det var någonting nytt. Då kan ni hälsa dem, att de äro fullkomligt misstagna. Jag känner församlingen så litet, att jag knappast kunde måla ut någon särskild person, och äfven om jag kunde, skulle jag dock ej vilja."

"Det är just hvad jag sagt. Men se, pastorn, de' ä' så mycke ondt i denna syndens värld och äfven inom församlingarna. Där är somliga, som vill vara lite stora på sig. Andra tycka de kunna ta sej ett glas, om de vilja, utan att prästen behöfver banna dem — ja, så där pratas det."

"Hvem är det, som anser sig stor?"

"Å, för all del, de' vill jag då visst inte nämna."

"Hvilka mena, att jag bannar dem för superi då?"

"Å, bevars väl, de' går då inte an att säga, de' vore ju att gå rätt in i styrelsen."

"Men ni borde i alla fall nämna namnen på dem. Ni vet, att det blir oss emellan i alla fall."

"Å nej då! Pastorn får nog höra ifrån dem, när de bli färdiga."

Nästa söndag tittade de där maktmänniskorna och småpimplarna fram i pastorns inbillning till rent af obehaglig grad. Han såg dem öfverallt. De hade hakat sig fast i hans minne och lämnade honom ingen ro.

Eländiga skvaller, frätande likt kräftan! O, om vi blott hade förstånd nog att stänga både öron och ögon inför dess slingrande ormvägar.

Men nu pekade han omedvetet ut dem värre än någonsin och gisslade människorna och deras synder i den mest obarmhärtiga ifver.

Måndagskvällen kom och med den ett besök i pastorshuset af en af församlingens mest framstående män. Han harskade sig lite blygt, satt tyst en stund, men så bröt det plötsligen löst.

"Jag har bott på den här platsen i öfver trettio år", sade han med skälfvande röst, "men aldrig har jag blifvit utpekad af någon präst, förrän ni kom."

Pastorn rodnade lindrigt och började vagga nervöst i stolen.

"Hvad har jag egentligen gjort er", fortsatte mannen, "mitt inflytande i församlingen är ej så ringa, och jag har alltid stått på er sida."

"Hvem har inbillat er, att jag sökt måla ut er?" frågade pastorn häftigt.

"Man kan ju höra, hvartåt ni syftar. Jämt och ständigt är det ett harpande på de stora, de stolta, de regerande i församlingen. Värst var det dock i går, då trodde jag, ni var rent ifrån er."

Pastorn hoppade upp från stolen, som om han haft en fjäder under sig.

"Jag beklagar, min vän, att ni tydt mina ord så illa. Jag har i Herrens namn sökt bestraffa och förmana, och om sanningen träffat er, får ni verkligen hålla till godo."

"Men jag behöfver inte hålla till godo. Om jag säger ett enda ord, så får ni ingen lön, och då går det illa för er."

"Var så god, säg allt ni vill. Ni må komma ihåg, att jag står hvarken under ert eller någon annans beskydd, jag står under Herrens."

"Men Herren vill, att ni skall fara sakta med edra får; jag älskar också Herren, men därför vill jag inte smäda mina bröder."

"Älskar ni verkligen Herren?"

"Ja, då, lika mycket som någon."

"Hur kan ni då framkomma med sådant där storordigt skryt. Ett Guds barn borde vara ödmjukheten själf."

"Ja, men se på er då! Borde ni, om ni verkligen vore ett Guds barn . . ."

Någon knackade på dörren, och pastorn skyndade att öppna. Öfver tröskeln steg en liten blek man, som stannade tafatt vid dörren.

"Men se, Sven Johan", utropade mannen, som nyss språkat med pastorn. "Har ni också kommit ut i kväll?"

"Ja, så har jag", svarade den bleke nästan hviskande.

"Ja, tack så innerligt för denna afton då, herr pastor. Må Herren välsigna vår församling, vi träffas snart igen." Med dessa ord gick den första af de två gästerna ut.

Pastorn sjönk i bara häpnad ned i stolen och kom sig knappast för att säga ett enda ord till Sven Johan.

Aldrig i lifvet hade han träffat så mycken inbiten stolthet, parad med sådant hyckleri. Kunde detta verkligen vara en Herrens församlings medlem och till och med ett stöd?

"Förlåt mig, Sven, jag höll på att alldeles glömma bort er närvaro!" utropade han nu ifrigt och skyndade sig att erbjuda mannen en ledig stol.

"Hvad för er hit i kväll?"

"Jo, jag ville ha mitt betyg. Äfven svåger Lars och kusin Charlie vilja hafva sina. Därmed menas, förstås, hela familjerna."

Pastorn såg ett ögonblick på mannen, liksom hade han velat söka utforska någonting.

"Hela tre familjer skola lämna församlingen", mumlade han för sig själf.

"Skola ni flytta ut på landet kanske?"

"Nej, bevars, vi ska stanna här i sta'n."

"Ämna ni ingå i en annan församling?"

"Nej, inte det heller, vi ha haft nog af en."

"Men hvad är nu på färde?"

"Jo, vi tycka som så, att pastorn håller jämt på och bannar oss för vi ta ett glas öl då och då. Nu tror jag, att man kan dricka lite, om man vill, och ändå vara en ganska god medlem. Vi ha så regelbundet som någon betalt vår medlemsafgift och behöfva inte bli nedskällda i kyrkan."

Blef den unge prästen röd för en stund sedan, så bleknade han nu. Aldrig hade han kunnat ana, att Kristi församling såg så ut.

"Men, min dyre Sven", sade han med till hälften tärfylld röst, "nog har väl en pastor rätt att bestraffa synden utan att bli nedskälld?"

"Se där ja, pastorn vet ju inte ens, hvad han säger. Ni förstår inte, att ni kör bort edra medlemmar hellre än att behålla dem."

"Har jag nämnt ert namn i mina predikningar?"

"Nej, det kan ju vara, men man vet hvartåt pastorn pekar i alla fall."

"Jag skulle råda er att vänta en tid med bety-

gen. Kanske att svårigheterna kunna utjämnas af sig själfva."

"Nej då, betygen måste jag ha nu. Inte en dag längre vill jag vänta."

Som det nu inte fanns någon annan råd måste pastorn foga sig efter mannens önskan och skref ut sex betyg.

Då han omsider blef ensam, sjönk han ned på sina knän och öppnade sitt hjärta för Gud. Länge låg han där försjunken i orolig och ifrig bön. Det kändes så kvaft och tungt där inne i bröstet, att han knappast kunde få fram orden. Detta var då lönen för hans nitiska verksamhet! Hvem kunde ana, att de hätskaste fienderna skulle komma från församlingen själf, och detta endast därför, att han talade sanning.

I sitt betryck vände han sig till ämbetsbröder för råd och hjälp. Det kändes obeskrifligt förkrossande, att trots alla examina och alla både medveten och omedveten kunskap, man skulle vara oförmögen att lösa lifvets simplaste spörsmål. Verkligen tycktes det honom ej, som om de digra volymerna i bokhyllan hade skämts och vändt honom ryggen.

Somliga af de yngre bröderna betraktade honom med undrande ögon, ungefär som om de menat, att han inte var riktigt normal. De hade aldrig haft något bråk i sina församlingar. Han var troligen för ifrig, kanske för personlig.

En af dem, då han hörde hur ämbetsbrodern predikade, sade rent ut till honom orsaken.

"Du predikar för sekteriskt, min dyre bror. Man kunde nästan tro, att du vore en metodist. Du

borde ju veta, att vär lutherska kyrkas lära håller strängt på sin fostran. Den som är döpt, konfirmerad och går till kyrkan är ett Guds barn."

Den unge pastorn drog en suck af förvåning.

"Lärde du detta i seminariet?" ropade han ängsligt. "Är icke vår lutherska kyrka en nya födelsens kyrka. Finnes det någon kyrka, som så klart betonar frälsning genom tron och af oförskylld nåd. Skola vi då förvränga hennes härliga sanningar och förvandla dem till gärningsläror?"

"Ni prata i saker ni knappast förstå", svarade nu en äldre pastor. "Min unge broder har handlat precis så, som en Herrens tjänare bör handla. Men tiderna förändras och vi med dem. Fordomdags lades oändligt stor vikt på det andliga lifvets väckande och närande. Nu har det blifvit kyrklighet. Våra yngre bröder få lära sig att följa med sin tid. Motgångar och bekymmer skola nog komma och prästrocken kännas tung mer än en gång."

"Därmed menas då, att en präst bör kasta kappan, allt efter som vinden blåser, och styra försiktigt mellan klipporna, att han ej stöter någon?"

"Nej, han bör predika Guds ord rent och klart, men lämna resten åt Gud. Ingen kan väcka utom Herren. När hans tid kommer, då blir det både väckelse och glädje."

"Men hur kunna syndare väckas, om ej Herrens sändebud med ifver och eld angripa synden och bestraffa det onda. Vi hafva ju vår Herres uttryckliga befallning därom. Han skall till och med kräfva syndarnas blod ur våra händer, om vi ej sagt dem hela sanningen."

En annan äldre präst reste sig nu, gick fram till den unge brodern och tog honom hjärtligt i famn.

"Var oförskräckt, min unge broder, du har Herren med dig. Att du är lite för ifrig, skadar ej; tids nog skola lugnare vågor genomströmma ditt bröst. Men lär blott en sak i ditt ämbetes utöfning: var öm i dina domar, som Jesus var. Ställ dig vid de kämpandes sida och sök fatta deras verkliga ställning, innan du dömer. Ingenting öppnar hjärtat så som förstående ömhet. Vi äro alla i behof af frälsning och nåd. Alla fela vi och behöfva förlåtelse, men den måste komma på den broderliga kärlekens vingar."

Orden sjönko djupt ned i den unge pastorns bröst. Han kände, att åtminstone en ämbetsbroder förstått honom.

Nästa söndag hade åhörareskaran smält tillsamman betydligt och säg förströdd och trött ut. Tydligen hade mäktiga krafter varit i rörelse under veckan. Redan detta verkade ofantligt pinsamt, och pastorn kände sig redan vid inträdet färdig att brista i gråt.

Häftiga känslor jagade genom hans själ och slet i den förberedda predikan, som om de velat slita den i trasor. Inte ens före sin inträdespredikan hade han bedt så ifrigt, som nu skedde i sakristian, och med bäfvande hjärta besteg han sin predikstol. Det gällde att utesluta all människofruktan, alla fördomar och all inbillning och helt sluta sig intill det trofasta Frälsarehjärtat.

Ömmande och salfvelsefulla kommo orden från darrande läppar. Det nästan kändes, som i hvart-

enda ett dallrat en tår öfver mänskligheten djupa fall. Men det stannade ej blott vid tåren; himmelens hopp och tröst glimtade äfven fram, brytande sig i sköna, varma färger. Den bestraffande, mäktiga tonen, å ämbetets vägnar, låg för en gångs skull hemma i ämbetsrummet, men brodershanden, med sin förstående kärlek fattades däremot icke.

Den trötta, vid straffpredikan vanda församlingen vaknade upp. Tårade ögon tittade fram här och där, talande hjärtats tysta, men vältaliga språk. Den söndagen helades många refvor.

Nästa söndag kom och den lilla stamtruppen med den. Men församlingens mäktige lyste med sin frånvaro. Så fortsatte det en månad, två, ja, till och med sex.

Det blef knarrigt med lönen, och klagosånger i olika toner beledsagade de nogräknade slantarna. Det såg verkligen ut, som om någon hemlig makt ansträngt sig till det yttersta att döda allt intresse och köra läraren på dörren.

O, hur hårda människohjärtan ändock äro, de må nu kallas kristliga eller okristliga. Hur små blifva ej många människor, då deras viljor korsas. Guds rikes framgång, evighetens hopp, Herrens egna ord och löften, allt trampas besinningslöst under fötterna af det sårade egoistiska jaget.

Dessa månader voro inga högtidsstunder, det är säkert. Af många vägar i lifvet är nog tålamodets väg en af de knaggligaste. Hundrade gånger om och om igen frestades den unge pastorn att inlämna sin afsägelse och fly till annat fält. Men Frälsarehanden höll honom säkert fast.

Tålamodsvägen hade ej blott sina törnen, den hade också sina rosor.

Hvad hvarken läroböcker eller predikoberedelse kunnat skänka, det gaf denna smärtans väg i Jesu fotspår. En kväll på senhösten kom ändtligen den efterlängtade upprättelsen och försoningen. Den kom i form af en enkel bön, som en af männen bad för sin själs frälsning. Mannen var en af församlingens ringaste medlemmar. Under långa år hade han stått på de skröpligas lista och borde strukits ur kyrkoboken för länge sedan. Den enkla bönen kom som ett länge väntadt sommarregn och göt sig ut öfver de få församlade.

När han satt sig, stodo tvenne andra män upp och bådo under tårar om de närvarandes förböner. Nu var isen bruten. Varma nådesflöden strömmade öfver församlingen och göto nytt lif i arbetet.

De mäktiga kommo tillbaka, och andra med dem. Den lilla kyrkan fylldes med människor, och lofsångerna genljödo långt inpå nätterna. Tålamodets väg hade förbytts till en jubelväg, på hvilken Herrens härlighet drog fram till syndares frälsning.

* * *

Så slutas dessa strödda blad. De hafva skildrat olika lägen i lifvet och ledt vår tanke ut på olika vägar.

Men ett hafva de gemensamt, och det är hjärtats enkla språk. Det gör detsamma, hvar vi äro, eller hur olika våra åsikter och meningar än må vara, hjärtats språk är sig alltid likt.

O, om vi innerligare fattade hvarandras lifsvärde och innerligare satte oss in i Herrens stora frälsarekärlek, hvilken lycka skulle ej komma oss till del!

Närmare dig, o Gud,
närmare dig!
Om än det blir ett kors,
som trycker mig,
klingar dock sångens ljud:
Närmare dig, o Gud,
närmare dig!

Hvart skola vi gå?

När sinnet är fritt
från oron att dö,
som snödroppen hvitt
hos gosse och mö,
när himlen är blå
och aningar glimma
i barndomens timma,
hvart skola vi gå?

Hvart skola vi gå i den okända värld,
när yngling och tärna begynna sin färd
från hembygdens saknade nejder?
O säg, hvart det bär under täflan och hopp
i drömmande, ilande, stegrande lopp
bland vänners och fienders fejder?
När rosorna knoppas och rodnande stå
på ungdomens höjder, hvart skola vi gå?

När oron och längtan med vingarna slå
som fjättrade örnen, hvart skola vi gå?
När striderna lifvet fördystra,
förhoppningen grusas, men viljan är stark

och bygger sitt hus på den klippfasta mark
samt tämjer de tankar så ystra;
hvart skola vi fly för att visheten nå
och jämnvikt åt tanken och själslifvet få?

När sinnet är späkt
af nöd och besvär,
när såret är läkt
och natten är när',
när, tunga och grå,
kvällsskuggorna hopas
och dödsbudet ropas,
hvart skola vi gå?

Till högmodets dårande borg,
förnekelsens gäckande lif,
till flärdens och fåfängans torg
och världsvimlets högmälda kif
vi skola ej taga
ett steg, ty vi draga
från lustarnas främmande ok.
Till böckernas heliga bok
med hjärteomskapande ord,
till ängen för friköpta lamm,
de signade håfvornas bord
och korset med blodfärgad stam,
till eviga fröjden
hos Herren i höjden
vi skola begärligt gå fram.

Dit skola vi fly
under barndomens sky,
när känslan är ung;

i framskridna år,
då bördån är tung
och väntande står
den tillredda bår.
Bortom flammande sky
till vårt fädernesland,
där sången är ny,
dit skola vi fly.
Ofvan stjärnhimlen blå
till kristallhafvets strand,
där tronerna stå,
d i t skola vi gå.

MAURITZ STOLPE.

"Hvarifrån skola vi få köpa bröd, att dessa må äta?"

Under möda och bekymmer får massan af människorna äta sitt bröd, alltsedan Gud afkunnade domen: "Du skall äta ditt bröd i ditt anletes svett." Genom synden har af paradiset blifvit en åker af törnen och tistlar; med synden hafva nöd och död gjort sitt inträde i världen, och så kommer det att förblifva, ända tills Kristi rike kommer. Inga vetenskapliga framsteg, inga industriella uppfinningar eller förbättringar i samfärdsmedlen, inga konferenser, samlade att lösa "arbetarefrågan", skola någonsin *i och för sig* återställa det förlorade paradiset eller ens åstadkomma någon verklig och varaktig lindring i nöden. Därför höres alltjämt i världen, än kärleksfullt ömmande, än knorriskt, hånfullt och tviflande, frågan: "Hvarifrån skola vi få köpa bröd, att dessa må äta?"

Men o hvad tröst att höra *honom* framställa denna fråga, som vet både hvad han vill och hvad han kan göra; han *vill*, att folket skall mättas; han kan ock bereda utvägar. Men han vill ock, att vi på fullaste allvar sätta oss in i såväl nödens

förfärande vidsträckthet som i otillräckligheten af våra egna resurser; därför ställer han frågan till *oss*. Ack, att vi vore lika klarsynta som Philippus med afseende på nödens förfärande kraf och erkände: "Bröd för två hundra penningar äro icke nog för dem, så att hvar och en af dem kan få ett litet stycke"; lika ärliga i att erkänna det otillräckliga i våra tillgångar som Andreas: "Här är en pilt, som har fem kornbröd och två fiskar, men *hvad förslår detta för så många!*" Nöden är lika vidsträckt som synden och en direkt frukt af denna. Synd och last äro orsaken till all sjukdom och fattigdom: självviskheten i girighetens form ockrar på lasten och gör allt för att nära och uppamma lustarna, njutningslystnaden och nöjeslystnaden och tvingar sedan slafvarna under dessa lustar och för deras skull *alla* arbetare att arbeta och träla för en dagspenning, som i intet fall motsvarar värdet af deras insats i själens och kroppens krafter. Det i affären eller industrien insatta pennigekapitalet betyder långt mera än arbetarens kropp och själ; *det* måste förkofras och svälla utöfver rimlighetens alla gränser; arbetarens insats räknas i allmänhet icke mera värd än att lik maskinen, vid hvilken han arbetar, så småningom förtäras och nötas ut.

Nöden är verkligen himmelsskriande stor. Och är icke statsmakternas ingripande förfärande likt pilten med hans fem kornbröd och två fiskar: "*Hvad förslår det ibland så många?*"

Hvad hafva alla framsteg på vetenskapernas, skolbildningens och lagstiftningens områden, sedt i stort, gjort annat än att förse "intressena" och

deras representanter med ständigt nya medel att härska och förtrycka?

Är då penningen för mera än människan, det ena arbetet för mera än det andra?

Låtom oss söka åskådliggöra saken med en djärf bild från skådespelet på scenen! Innan skådespelet börjas, äro alla skådespelarna hvarandra lika, men så gå de in i sina "klädloger", där den ene utstyres till konung, en annan till hofman, en tredje till en rik köpman och så ända ned till tiggaren. På samma sätt med skådespelerskorna; den ena blir en furstinna, den andra en tjänsteflicka o. s. v. Ridån går upp; de träda i tur och ordning in på scenen, och hvar och en har att spela den roll, som blifvit honom eller henne anvisad. Så länge spelet varar, *är* hvar och en hvad rollen föreskrifver. Men så går ridån ned öfver sista akten; då gå de alla åter in i klädlogerna och aftaga sina kostymer, och nu äro de alla åter efter sitt yrke lika, skådespelare, och tiggaren räknas kanhända för lika framstående skådespelare och har lika stor lön som konungen.

På samma sätt förhåller det sig i själfva verket med vår ställning på lifvets stora skådebana. Innan "stycket" börjas, äro alla människor hvarandra lika — lika hjälplösa och syndiga träda de in i världen; furstebarnet måste ammas, vårdas, bäras och läras att tala så väl som tiggarbarnet. Men så snart uppträdandet tager sin början, då visar sig olikheten. Så länge lifvet sedan varar, har hvar och en att tillse, att han befinnes trogen i sitt lefnadskall. Men då "stycket" är utspeladt, kommer döden och aftager alla deras kläder, och

i kistan och grafven därute på kyrkogården ligga de alla lika stela och kalla, och fursteliket är icke för mera än tiggarliket.

En kristen, som under all yttre ringhet i tron är ett Guds barn och i hoppet hans arfvinge, är under alla förhållanden nöjd med den roll, hans Fader tilldelat honom, och söker endast att vara denna trogen. Längtansfullt bidar han efter att "stycket" här nere skall slutspelas, ty då detta skett, vet han, att ridån där ofvan skall gå upp. Då, om icke förr, skall hvar och en, oberoende af den ställning, han *här* intagit, om han annars varit trogen, få den trogne tjänarens lön. Borde då icke också dagspenningen *här på jorden* vara litet mera jämnt fördelad, än hvad som är fallet? Och är det en kristens hufvuddygd att vara nöjd och tacksam under *alla* förhållanden?

Då det gäller Herren, vår Gud, bör ju hvarje kristen *veta* och *känna* i sitt hjärtas innersta: skulle han handla med mig efter min förtjänst och trohet emot honom, är äfven den minsta lön för stor; "vi *förtjäna* intet annat än straff"; men han *gifver* mig "allt af sin blotta nåd och faderliga godhet utan all min förskyllan eller värdighet". Han har lärt oss bedja: "Gif oss för hvar dag vårt dagliga bröd", och Luther låter oss på grund af "ordets" ljus förstå, att här ingår "*allt*, som vi behöfva för lifvets uppehälle och nödtorft, såsom mat och dryck, kläder, hus och hem, åker, boskap och bohag, gods och penningar, from make, fromma barn, fromt tjänstefolk, god och trogen öfverhet, god styrelse, god och tjänlig väderlek, fred och hälsa, tukt och ära, goda vänner, trogna grannar

och mera sådant". Den, som med eftertanke genomläser denna i sanning underbart skriftenliga och tidsenliga förklaring, måste beundrande utbrista: här är lösningen af alla de frågor, som i vår tid så uppröra massorna i hela världen, att vi icke kunna annat än med de allvarsammaste farhågor tänka på de fruktansvärda stormar, som snart *måste* komma, *därest Herren Gud icke tillåtes blifva skiljedomare.*

Han har en gång i Israel visat sig fullt mäktig att lösa dessa invecklade samhällsproblem. I budet: "Du skall älska din nästa såsom dig själf", har han en gång för alla nedlagt grundlagen för en lycklig samlefnad här på jorden och genom den genom Mose kungjorda ceremoniella och borgerliga lagen gifvit mänskligheten den enda praktiska och fullt effektiva lösningen af de invecklade samhällsproblemen.

Hvilken tänkande människa kan undgå att inse, att genom "jubelårs"-institutionen verklig fattigdom ("pauperism") aldrig kunde blifva annat än tillfällig, och att ett "proletariat" var otänkbart, så länge denna institution hölls i helgd. Och hvilken hälsovårdslära hafva vi ej i föreskrifterna om rena och orena djur och rörande isolering af de med smittosamma sjukdomar behäftade. Tänka vi vidare på föreskrifterna om frihet för de fattiga att "efterhämta" från de aldrig helt renplockade åkerfälten och vingårdarna, på det stränga förbudet emot "orättfärdigt ocker" m. m., måste vi väl medgifva, att Gud icke blott visste att bota mänskligheten grundskada genom det härliga återlösningsverket, utan att han ock förstod att på det

mest praktiska och verksamma sätt lösa alla invecklade samhällsproblem. "Han, som icke skonade sin enfödde Son, utan gaf honom ut för oss alla, huru skulle han icke också gifva oss allting med honom?" Hvilken ända ned i det s. k. hvardagslifvet nedträngande faderskärlek uttalas icke i löftet till hans folk att "få bo i fridshyddor" och att sitta förnöjdt "hvar och en under sitt vinträd och fikonträd"!

Men fastän Herren så mildt manar: "O, att du ville akta på mina bud, så skulle din frid vara såsom en vattenström och din rättfärdighet såsom hafvets våg!" synas alls inga tecken till att folken i denna onda tidsålder hafva det minsta förtroende till och än mindre ämna följa hans råd och bud, såsom ordet också förutsagt.

Hvad blir det naturliga resultatet häraf? Det vi redan kunna se för våra ögon: tilltagande öfverflöd och förtryck å ena sidan, fattigdom, nöd och bitterhet å den andra, gifver oss en tydlig fingervisning med afseende härpå, och det profetiska ordet säger detsamma i otvetydiga ord. Självviskheten regerar världen med oinskränkt herravälde.

Kan man under sådana förhållanden vänta någon verklig lösning af "den sedliga frågan" och hoppas ett verkligt hämmande af rusdrycksfloden? Nej, hvarhelst *njutnings-* och *nöjes*lystnaden äro rådande, skall *girigheten* alltid förstå sig på att ockra på dem, och *ära*lystnaden hos äfven "ärliga" (!) lagstiftare och ämbetssökare skall förmå dessa att lämna det skriande samhällseländet "i fred". Ja, "där den starke, väpnad, bevakar sin gård, är hans egendom fredad".

Därför kommer frågan efter bröd att blifva allt högljuddare ute i världen. Hvad är lösningen? Jesus säger till *lärjungarna:* "Gifven *I* dem att äta"! Han säger så i dag till alla sina rätta tjänare och predikanter. Hvad hafva väl vi att gifva? Intet annat än hvad lärjungarna en gång hade. De öfverlämnade hela saken åt Jesus, som "väl visste hvad han ville göra", och därmed gåfvo de ock Jesus åt folket. *Vi* hafva visserligen intet annat att bjuda på än Jesus, men det är också verkligen nog. Låta vi våra små förråd gå genom hans välsignande händer, blir det nog och öfver nog, om folket endast ville nöja sig med honom såsom förmedlare och utdelare. Om alla arbetsgifvare, lagstiftare, arbetare och folket såsom ett helt endast ville förtro sig själfva och sina angelägenheter åt honom, skulle vi få se ett välstånd, som skulle sträcka sig till alla individer inom alla samhällsklasser. Då blefve det en ände på all klasslagstiftning och i samband därmed stående korruption och bestickning; kunde vi då ens tänka oss möjligheten af krogväsen, spelraseri, modegalenskap, sedeslöshet och alla dessa moderna förlustelsemedel, som alla i sin mån suga musten och märgen ur människorna, beröfva dem all kroppslig och andlig kraft, döda samvetena och göra unga och gamla odugliga till tron. Det innebure ingenting mindre än gudsriket, upprättadt på jorden.

Gifva vi nu Jesus, en hel Jesus, åt människorna? Är det ej en sorglig sanning, att de flesta, under det de visserligen gifva människorna Jesus såsom syndaborttagaren och frälsaren från död

och förtappelse, vid evangelii förkunnelse handla, såsom menade de, att det vore alldeles under hans värdighet att befatta sig med lösandet af de brännande samhällsproblemen? Nej, allehanda reformrörelser, mer eller mindre afgjordt afsöndrade från honom, skola, kantänka, lättare och säkrare föra till målet, och så beredes vägen, icke för Kristus och gudsriket, utan för antikrist och hans förfärliga rike.

Ordet förkunnar för oss, att innan "Herrens dag" kommer och *allt åter blir ställdt i lag*, "*affallet* måste först ske, och syndens människa, fördärfvets son varda uppenbar, som sätter sig emot och upphäfver sig öfver allt, som kallas Gud eller heligt, så att han sätter sig i Guds tempel såsom en Gud och föregifver sig själf vara Gud" (2 Tess. 2: 2—12).

Här säger oss Herrens ord, i hvilken riktning den närvarande utvecklingen går, och ve oss, om vi såsom kristna envisas i att stämma in med i världens vaggvisa: "Det står väl till; och det står dock icke väl till"; om vi envisas i att hoppas godt af den värld, som i dag är lika fientlig mot Gud och frälsaren Kristus, som den dag, hon släpade honom ut för att korsfästas.

Väl den kyrka, den individ, som enligt Jesu ord bereder sig att bevara sin själ genom sitt tålamod under de förfärliga tider, som stunda.

Mänskligheten i stort är lik den enskilda människan i smått; innan hon i fåfänga försök att verkligen förbättra sin ställning alldeles uttömt sina egna resurser, *vill hon icke* förödmjuka sig själf genom att lämna lösningen af tidens brän-

nande frågor i Herrens hand. Först då hon lärt att ödmjukt erkänna: hvad förslå alla våra resurser i föreliggande behof? och hylla Jesus såsom konungen, först då kan det blifva verklig hjälp. Först då *han* varder uppenbar och hans rike kommer, skall ett för alla tillfredsställande svar gifvas på frågan: "Hvarifrån skola vi få köpa bröd, att dessa må äta?", ty "han vet väl, hvad han vill göra".

PH. THR.

För dem som älska Gud samverkar allt till det bästa.

Rom. 8: 28.

Ingen bok i världen innehåller så klara och djupgående sanningar som vår gamla bibel, Ingen annan bok har heller förmått framställa sanningen så enkelt och i så få ord.

Fritt från allt prål och sken träder äfven ofvan anförda språk emot oss. Det räknar endast tio ord, och likväl skulle vi få leta länge att återfinna tio andra, som innehölle mer än dessa.

Inom sin enkla ram sammanbinda de himmelen med jorden och kasta en hoppets boja kring trånande och ängsliga människohjärtan. De tränga in bland jordelifvets sorger likt en förstående vän, visande, att den enda lösningen på lifvets alla frågor ligger i en sann och lefvande kärlek till Gud. Endast den kan gifva åt människoanden en fast riktning och ett visst mål.

I och för sig är ju kärleken en af lifvets mäktigaste krafter. Det finnes knappast något, som i finhet och styrka kan jämföras därmed. Kärleken grundlägger våra hem och skänker den högsta lycka, lifvet kan bjuda på. Den äger äfven en

förvånande förmåga att utjämna alla sociella förhållanden. Modern i det fina, rika hemmet drifves lika innerligt som modern i det fattiga af kärleken att närma sig sina små. När dagakarlens barn slår armarna om sin faders hals, känner han sig rikare och lyckligare, än om han ägde all jordens guld.

Kärleken kan hvarken säljas eller köpas. Intet pris i världen kunde fullt uppväga en moder, fader, maka eller barn. Då vi mista dem, känna vi, att en del af oss själfva jordats i grafven, och den gröna kullen på kyrkogården blir en skatt, vi vårda med nära nog barnslig ömhet.

När kärleken framträder i sin äkthet, kan den bära, lida och hoppas till det otroliga, och likväl är den så blygsam, att den knappast tål klädas i ord.

Men kärleken behöfver dock något mer än det blott mänskliga att stödja sig vid. Den är en del af människosjälen och äger därför samma höga trånad och längtan som denna. Finner den ej ett säkert stöd, faller den likt vinrankan till marken, intrasslar sig i världens ogräs, blir själfvisk och förkväfver omsider sina egna frukter.

Nu kommer vårt lilla passande bibelspråk och kastar sin kärleksboja omkring våra hjärtan: För dem som älska Gud samverkar allt till det bästa.

Sköna, varma ord! Likt en fridsdufva från höjden omsväfva de alla kristtrognas hjärtan, hviskande om tröst och hopp midt under alla pröfningar och sorger.

Det finnes endast ett stöd i alla lifvets stormar, som verkligen kan lyfta, uppbära och rena vår

kärlek, och detta stöd är Gud. "Endast i Gud finner själen sin ro", sade en gång den gudfruktige Augustinus, och hans ord ljuda genom seklerna.

Gud själf är den eviga kärleken, säger skriften. Då han inblåste af sin ande i människan, gjorde han henne därmed delaktig af sig själf. Därför blir också vår egen kärlek lugn och trygg, då den hvilar hos Gud. Den har återfunnit sin eviga källa och dricker nöjd af dess lefvande vatten.

För dem som älska Gud får lifvet sin bestämda gestalt och sitt vissa mål. Den ovisshet, tvekan och rädsla, som följa i syndens spår och förlamande hvila öfver massorna, jagas undan genom kärleken till Gud. Själen fylles af ljusa, höga tankar och förhoppningar. Umgänget med Herren i ordet och bönen verkar lyftande och förädlande. Den dagliga syndaförlåtelsen renar sinne och hjärta. Medvetandet, att Gud känner tankarna och genomskådar planerna, verkar bevarande och sporrar till ständig ansträngning i det godas och heligas tjänst.

Ingen vrå i lifvet är så aflägsen och undangömd, att ej Guds vakande öga finner den. Ingen människa är så ringa, att ej Herren kan använda henne i sin stora vingård. Hvar vi äro i lifvet, och hur törnig än vår väg må vara, hafva vi rättighet att bedja och löfte om bönhörelse. Allt detta sammanlagdt gifver åt lifvet en bestämd gestalt, hvars visshet ingen troende kristen behöfver missförstå.

Och målet sedan! — Tröstande och nådefullt målar Guds ord de saligas hemfärd till fadershuset med de många boningarna. Ingen natt, ingen

skilsmässa, inga tårar eller suckar — ty det första är förgånget. Det förgängliga skall ikläda sig oförgänglighet och det skröpliga härlighet. Den Herre, de troende nalkades på jorden under suckan och tårar, skola de en gång se, förklarade, ansikte mot ansikte. Den Frälsare, kring hvilkens fot de så ofta samlades i heliga tempel, skall framföra dem till den hvita tronen och bekänna dem för sin himmelske Fader.

Kan man undgå att inför sådana sanningar se lifvets mål? Och det skönaste af allt: detta mål hägrar för våra blickar hela vägen ända hem. Denna sköna visshet gifver en riktning åt tankar och sinne, som verkar i högsta grad vederkvickande och helgande och håller det andliga lifvet målmedvetet och friskt.

Men än mer — för dem som älska Gud samverkar allt till det bästa. Underliga, djupa ord! Allt samverkar — hvilken oerhörd räckvidd inom ett dussin bokstäfver! Vi äro alla ense om att det goda samverkar till det bästa. Rikedom, framgång, goda vänner, ära, hälsa och mera sådant godt, — se där nycklarna till lifvets lycka enligt den alldagliga måttstocken.

Få äro de, som ej i någon af dessa former drömt sig lifvet. Ungdomstidens hägringar hafva tusende gånger sväfvat omkring höga, förgyllda ideal och skänkt obeskrifliga njutningar bara i drömmen.

Men ack, de gyllene idealen förlora sin glans så småningom, ju längre framåt vi komma på lifvets väg. Ungdomsdrömmarna rifvas sönder, och ur refvorna tittar lifvets allvar hångrinande emot oss.

Möda, ängslan och sorger komma i vår väg. Missräkningar och bitterhet växa upp likt törnen, och vi få smaka motgångens piska mer än en gång. Ibland blir vägen så trång och branterna vid dess sidor så farliga, att vi sjunka bäfvande ned och våga knappast taga ett enda steg till. Mer än en kristen har ofta känt sig, som hade både hopp och tro vikit fjärran, lämnande kvar endast mörker och tvifvel.

Vore det ej djärft att under sådana förhållanden våga påstå, att allt tjänar den gudälskande till det bästa? Och likväl säger Guds eget ord, att så är. Här inträda vi i skuggan af Herrens nådesekonomi och finna till vår förvåning, att lifvets bittraste erfarenheter oftast utpressa lifvets ädlaste vin.

Den långa, hårda pröfningen dref oss närmare till Herren, sållade bort slagget och kom vårt hjärtas renaste tro och kärlek att lysa fram. Den bittra motgången tvingade oss att stanna ett ögonblick på vägen, tänka, bedja och fatta nytt mod att med fördubblad ifver gripa fast i lifvet. De falska vännerna ledde oss att blicka djupare in i människohjärtats elände och rädas att bygga vårt hopp på människor, men så mycket ifrigare söka stöd hos Gud. Otacken, vi fingo efter dagens tunga möda, jagade oss in i förödmjukelsens vrå att där ett ögonblick gråta ut och sedan nöja oss med det lilla.

Mången kristens andliga erfarenheter likna änkans i Sarepta oljekruka. Oljan har gömt sig långt nere på bottnen och aldrig kommit längre. Förunderligt nog har den icke tagit slut, fastän

det ofta sett ut, som den när som helst kunnat utsina.

Mångfaldiga exempel kunde framdragas att bevisa, hur underbart allt kan tjäna den gudfruktige till det bästa, äfven det för tillfället bittra och svåra. Betrakta blott de gudfruktiga män, bibeln tecknar. Hvarenda en fick smaka pröfningar och förödmjukelser, men i hvarje fall med samma sköna resultat.

Ur våra egna erfarenheters bildgallerier kunde äfven framplockas otaliga sanna, lefvande vittnesbörd på vårt lilla bibelspråks sanning. Jag minnes särskildt en äldre, djupt religiös man i hvilkens erfarenheter jag fick tillfälle att blicka in. Under samtalets gång fick jag reda på, att han en gång setat i förmöget bo hemma i Sverige och haft det bra på alla sätt. Men så intrasslade sig en dag affärerna. Öfverdådigt lif, falska vänner och obetänksamma borgensförbindelser krossade lyckan och tvingade familjen att utvandra till Amerika. År af fattigdom och slit genomlefdes här, fuktade af minnets och förödmjukelsens tårar. För att något upphjälpa ekonomien tog hustrun in spisgäster. En af dessa råkade vara djupt religiös och brukade tillbringa kvällarna vid sin bibel. Familjen hade aldrig, hvarken i Sverige eller här, frågat något vidare efter kyrkan, men hur det nu var, drogos de småningom närmare bibelläsaren och blefvo vunna helt för Gud. Tider af jubel och glädje följde därpå.

"Ser ni", sade mannen, "det var Guds vilja, att den där olyckan skulle träffa mig därhemma. Hade den inte kommit, skulle jag kanske gått evigt för-

lorad. Jag ville inte byta ut mitt fattiga, men lyckliga lif här för all min förra rikedom. För dem som älska Gud tjänar allt till det bästa."

* * *

En dag kallades jag till en ung hustrus sjukläger. Sjukdomen var af dödlig natur och hennes lifsdag skulle sluta inom några veckor. Det smärtade mig djupt att se denna unga, förhoppningsfulla kvinna så tidigt falla offer för den grymme liemannen.

Vid mitt första besök vände hon hufvudet mot väggen och nekade envist att mottaga någon tröst ur Guds ord. Hon skulle icke dö, hvarför då besvära? Läkaren hade förvissat henne om att hon skulle lefva. Det var blott en tidsfråga, när hon åter kunde sitta uppe, ja, till och med gå ut.

"Kom igen en annan gång, när jag kallar er", sade hon med en viss skärpa i rösten, liktydigt med att jag behöfde visst inte besvära något mer.

Men hoppet sjönk sakta för hvarje dag. Ögonen fingo en klarare glans, och rodnaden på kinderna sammandrog sig till ett par brännande fläckar. Nästa gång jag kom tillbaka, fann jag den sjuka badande i tårar. Med feberifver fattade hon mina händer och kramade dem hårdt.

"O, vet ni, herr pastor, läkaren har sagt, att jag måste dö.... jag måste dö. Kan ni inte rädda mig? Kunde ni inte bedja till Gud, att jag finge lefva? Gif mig åtminstone den ringaste gnista af hopp!"

Jag hade intet annat hopp att räcka henne än uppståndelsens och det eviga lifvets, men därtill

ville hon icke lyssna. Så fort jag åter började läsa och bedja, vände hon sig mot väggen.

Men det ljusnade omsider.

En dag vid mitt inträde fann jag henne strålande lycklig och med en skön glans i de matta ögonen.

"Förlåt mig", bad hon innerligt, "att jag varit så hård emot er. Men vet ni, hvarje gång ni gått ifrån mig, började jag ifrigt kämpa med Gud. Först ville jag vinna och lefva, men nu har han vunnit. Han har frälsat min själ, och jag är villig att dö."

Jag gladde mig innerligt åt hennes seger öfver sig själf, och vi sutto länge samtalande.

"Vet ni, herr pastor", sade hon en dag, "min sjukdom har varit mig till den största vinning."

"Ni menar för evigheten?"

"Ja, det kan ju också vara, men jag menade närmast det närvarande."

"Hur så?"

"Jo, jag har älskat mig själf alldeles för mycket. Folk brukade kalla mig vacker, och det gjorde mig stolt. Jag såg mig själf jämt och ständigt, ingen annan än mig själf. Jag såg inte ens min make, bara mig själf. Timmar i taget satt jag framför spegeln betraktande mitt ansikte. Mötte jag en kvinna ungefär lika vacker som jag själf, sprang jag hem och grät i timtal i bara afundsjuka. Nu, ser ni, får jag ligga här och jämföra fordom och nu. Aldrig kunde jag ana, att en människa är så usel, som hon verkligen är. Men Gud är barmhärtig, och jag skall tacka honom för

hvarje flyende minut ända till den sista. Den är ju inte så långt borta, eller hur?"

"Nej, min vän, den är närmare, än vi ana."

"Tack, — då skall jag möta honom, som räddade mig från synd."

Dem som hafva Gud kär tjänar allt till det bästa."

* * *

Bland gamla bekanta minns jag särskildt en snäll, gammal man, som flitigt besökte gudstjänsterna. Platsen där han bodde kunde nästan liknas vid ett Sodom i smått, ty ogudaktigheten var stor och hädelsen allmän. Ville man höra riktigt svenska eder, behöfde man bara följa med gubben hem, där vankades godbitar i massa, och oändliga voro de otidigheter, som kastats efter honom som afskedshälsningar på hans väg till kyrkan.

Men han förblef densamme vänlige, gudfruktige mannen som alltid. Ständigt var han närvarande vid gudstjänsterna och mången gång min ende åhörare.

När jag ledsen anmärkte, att det vore bäst att sluta upp med verksamheten, sade han alltid: "Tröttna icke, min unge vän, vi skola bedja innerligare till Gud, kanske välsignelsen kommer, då vi minst ana det. Vi må aldrig glömma, att för dem som älska Gud samverkar allt till det bästa."

Under vårt samtal fick jag reda på åtskilligt ur den gamles erfarenheter. Hemma i fosterlandet hade han stått sig väl. Men så reste barnen till Amerika, hustrun dog och han blef lämnad helt ensam.

Det fanns numera knappast någon annan väg än att resa till Amerika. Gården såldes, och den gamle fadern kom hitöfver. Största delen af penningarna fingo barnen redan vid ankomsten, och resten fingo de sedan. Allt försvann som en dans, och en dag fick den gamle bittert erfara, hur svårt det känns att äta barnabröd, synnerligen sedan barnen fått allt.

"Men hur i all världen har ni kunnat bibehålla ert tålamod och bevara ert andliga lif under alla dessa pröfningsår?" frågade jag förvånad.

"Enkelt nog", svarade han med ett lende. "Herren har hållit mig vid handen både under ljusa och mörka dagar. Hvarje gång bördan blifvit för tung, har jag fattat fastare tag i den starka handen, och så har det gått en dag i sänder. När vi trampa föraktets väg, lära vi oss att sätta större värde på välsignelsens droppar än någonsin annars."

* * *

Kanske inte bilderna varit så ljusa, som någon skulle önskat, men de hafva talat sanning. Det är ej alltid det ljusa, som lämnar de största lärdomarna, äfven skuggorna och natten hafva sina lärdomar, blott vi akta på dem.

Ett är visst, — för dem som älska Gud samverkar allt till det bästa. E. S.

Pilgrimssång.

(Melodi: Hemlss. 443: Jag är främling, jag är en pilgrim.)

Bort med otro och synd och sorger;
Kristus köpt oss, Kristus döpt oss till sitt folk!
Han är rättfärdig och oss försvarar,
för oss han beder och oss bevarar.
Bort med otro och synd och sorger;
Kristus köpt oss, Kristus döpt oss till sitt folk!

Jesus hjälper oss korset bära,
han har lidit, han har burit det för oss.
Guds ord, de äro ett säkert fäste,
hans nåd och sanning ett ljufligt näste.
Jesus hjälper oss korset bära,
han har lidit, han har burit det för oss.

Arma käril och stoft vi äro;
Herrens händer, stungna händer sköta oss,
och midt i pröfningens heta ugnar
med sin barmhärtighet han oss hugnar.
Arma käril och stoft vi äro;
Herrens händer, stungna händer sköta oss.

Under korset vi vilja kämpa,
se på Jesus, följa Jesus, hvart han går.
Så lifvets krona vi skola vinna
och salig hvila hos honom finna.
Under korset vi vilja kämpa,
se på Jesus, följa Jesus, hvart han går.

Sist där ofvan i fadershuset
bröllop firas, bröllop firar Lammets brud.
Från nöd och strider oss Gud då tagit,
ty Jesu blod oss från synden tvagit.
Sist där ofvan i fadershuset
bröllop firas, bröllop firar Lammets brud.

N. Forsander.

Kristi församlings trygghet.

På denna klippa skall jag bygga min församling, och dödsrikets portar skola icke vara henne öfvermäktiga. Matt. 16: 18.

"Allting flyter, och ingenting förblifver; allting fader heter strid." Så lärde en gammal hednisk filosof, som lefde flera hundra år före Jesu tid. Han uttalade därmed en stor sanning, om man tänker blott på den yttre världen, där allting är förgängelse underkastadt och det ena får gifva rum för det andra. Att denna omflyttningsprocess ej äger rum utan strid, det är oss ju också alla väl bekant. Lifvet måste kämpa sig fram, vare sig man tänker på dess början eller slut. Det gäller en kamp på lif och död, då det ena släktet skall gifva rum för det andra.

En annan af gamla Greklands vise brukade säga: "Gif mig en fast punkt att stå på, så skall jag röra jorden från dess grundvalar." En sådan fast punkt är oss nu af Herren gifven. Den synliga världen, som för vår materialistiska tid tros vara den enda verkliga, är dock i själfva verket idel rinnande sand, men midt i denna flod af förgänglighet står det en klippa, som ej flyter bort, utan

är djupt rotad uti den oföränderlige Guden. Från detta klippfäste kunna vi ej blott lugnt betrakta den strid, som pågår i världen, och se, huru allting annat flyter sin kos, huru det synliga försvinner, utan vi kunna jämväl i någon mån leda strömmen och sålunda "röra jorden från dess grundvalar".

Trygghet trots alla fiender och faror.

Kristi församling är trygg trots alla densamma omgifvande fiender och faror. Den har en fast grund att hvila på, ett bergfäste, som trotsar själfva dödsrikets portar. Men låtom oss ej underskatta fiendens styrka! Hvarken Herren Jesus eller hans apostlar gjorde sig skyldiga till något sådant. "Vi hafva icke", säger Paulus, "strid mot blod och kött, utan mot herradömen, mot väldigheter, mot världshärskarna i detta mörker, mot ondskans andemakter i himlarymderna". Kristi församling står midt i den väldiga världsströmmen, och det är fara nog redan det. De andliga strömdragen därute i världen äro farliga. Världsandan är en förfärande makt. Den söker behärska allt, äfven Guds församling. Den söker undergräfva vår kristna trosgrund. Den lägger sig gärna afkylande öfver vår kärleks brand och söker dymedelst förlama hela vår verksamhet. Tidsandan är så lockande. Hvar och en vill gärna "vara med sin tid", men låtom oss minnas, att vi såsom kristna äro kallade att omskapa och leda tidsandan, ej att fogligt ledas däraf. Herren Kristus är världens rättmätige härskare, och vi äro kallade att

medelst evangeli förkunnelse och en aggressiv kristlig verksamhet *kristna världen och lägga själfva tidsandan vid Jesu fotapall.*

Kristi församling är trygg trots alla dödsrikets anlopp. Inför det rikets portar står all mänsklig makt handfallen. Där måste den starkaste sträcka vapen. Det har funnits väldiga världshärskare och väldiga arméer, men inför döden ha de slutligen alla måst vika. Endast Kristi församling hör i egentlig mening evigheten till. Den triumferar öfver själfva döden och dödsriket: "Du död, hvar är din udd, du dödsrike, hvar är din seger!" Kristi församling har tvenne sidor: en synlig och en osynlig. Den synliga liknar väl såsom allt annat synligt en flod, som städse förrinner, men dock blifver kvar, i det att det ena släktet aflöser det andra; men den osynliga, den hör väsentligen himmelen till. Den uppgår, för så vidt man nu tänker på den osynliga församlingen på jorden, oupphörligen uti den triumferande församlingen i himmelen, till hvilken den i själfva verket hör, och med hvilken den är ett. Döden och dödsriket kunna ej förstöra Guds församling. De kunna i själfva verket blott "släppa fångarna ut ur kulan". Den sålunda frigjorda församlingen liksom den lössläppta troende själen svingar sig fri och glad upp till himlen och till en högre tillvaro.

Trygghet vid anfall såväl som försvar.

Vår kallelse är dock vida större än att blifva beståndande. Vår stridsföring är ej blott defen-

siv, utan jämväl offensiv. Det är väl ock en stor tröst i sanning, att vi med Guds hjälp kunna hoppas att blifva beståndande, men vårt mål är att ej blott stå, utan att rycka framåt, segrande och till att segra. Vi äro kallade att jaga djäfvulen på flykten och att återeröfra världen åt dess Skapare och rättmätige Herre. Vårt lösensord är: "Stån djäfvulen emot, så flyr han ifrån eder".

Församlingen på jorden är nämligen en stridande församling. Om den upphör att strida, så har saltet förlorat sin sälta och församlingen förlorat sin egentliga karaktär och därmed äfven sin existensrätt. Vi hafva i sanning en strid, och ingen krönes till slut, utan att han redligen kämpat. Alexander, Caesar och Napoleon försökte att eröfra världen, men de misslyckades alla. Kristi församling måste åstadkomma, hvad ingen människomakt förmått. Den måste eröfra världen för Herren Kristus, men för att kunna göra detta så måste den rycka framåt i Herren Sebaots namn och i hans anda, som ej blott är nåds och böns, utan äfven strids anda. Men här fordras sannerligen en väckelse, innan församlingen i allmänhet genomtränges och behärskas af den heliga stridens anda, så att ej blott en och annan befälhafvare eller truppafdelning, utan den simplaste soldat och hela kåren eldas af hänförelse för Herren och hans rikssak.

Dödsrikets portar representera *en förenad och rådplägande makt.*

Djäfvulen och hans änglar, världen och världsandan, köttet med dess jordbundenhet och lustar äro alla ett, en treenig makt, hvars hufvud och

härskare djäfvulen själf är. Dödsrikets portar representera sålunda ej blott en förenad, oerhörd makt, utan äfven en sammanlagd, öfverlägsen klokhet. "Denna världens barn äro visare än ljusets barn i förhållande till sitt släkte." Kristi församling måste nu, för så vidt den skall eröfra världen, ej blott hvila på sin klippas grund, utan i viss mening möta den förenade fientliga hären på dess egen mark. Här erfordras sålunda ej blott hänförelse och stridslust, utan en väsentligen förenad, men på samma gång visligt fördelad krigsstyrka. Vi behöfva från den minste till den störste att bedja, ej blott om kraft ifrån höjden, utan också om visdom och lydnad. Stridslusten måste vara förenad med ödmjukhet och trohet, så att man lyder befäl, vare sig det heter *kom* eller *gå*, vare sig det gäller uppoffringar och försakelser eller mödor och strid.

Vår visshet om slutlig seger.

Stridens utgång är ej oviss. Vore den det, så kunde församlingen aldrig känna sig trygg och ännu mindre vara det. Den är emellertid alltid trygg, vare sig den känner det eller ej, ty den har sin Herres ord och allmakt till borgen för att dödsrikets portar icke skola varda densamma öfvermäktiga. Den stridande församlingen skall triumfera till slut. Korsbaneret skall utbytas mot segerpalmen och stridsvapnen mot lifvets ovanskliga krona.

Församlingen är trygg, emedan den hvilar på klippan.

Kristi församling är alltid trygg, emedan den hvilar på den eviga klippan, Kristus och sanningen i honom. Denna sanning hade så småningom genom den himmelske Faderns uppenbarelse uppgått för Simon Petri medvetande. Han hade i umgänget med Herren Jesus lärt känna honom, Människosonen, såsom Kristus, den lefvande Gudens Son. Det är denna af Petrus bekända sanning, hvilken Herren kallar en klippa, och hvarpå hans församling kan hvila trygg. Bekännelsen måste dock födas i ett människohjärta och sålunda blifva lefvande för att blifva ett tjänligt grundmaterial för Kristi församlings uppbyggelse. Den måste med andra ord blifva genomträngd af Herren Jesus själf, exempelvis som det glödgade järnet genomtränges af elden och dymedelst både göres plastiskt och härdas, ty en annan grund kan ingen, ytterst sedt, lägga än den som är lagd, hvilken är Jesus Kristus.

Det gifves dock någonting fast och tillförlitligt i denna värld, och det är Guds rike på jorden, som ju också är invärtes uti Jesu efterföljare. Hedningen eller den otrogne i allmänhet har ingen fast mark att stå på, utan för honom är allt rinnande sand. Han liknar arkens dufva, som ej kunde finna fäste för sin fot, eller, kanske ännu mer, den korp, som sväfvade fram och åter öfver syndafloden. Kristi församling är däremot den ark, som erbjuder trygghet och hvila åt alla arbetande och betungade.

Församlingen är trygg, emedan det är Herren själf, som bygger.

Jesus Kristus, som är tidsåldrarnas konung och världshistoriens store byggmästare, har särskild omvårdnad om sin församling. Det är han som bygger. "På denna klippa skall *jag* bygga min församling", säger han. Grunden står fast, när jord och himmel förgås, därom kan icke vara något tvifvel, men hur går det med byggnaden? Vore den ett blott människoverk, så skulle den såsom annat människoverk bortspolas af tidens störtfloder. Ordet lär oss nämligen, att det kan gå att bygga med trä, hö och strå äfven på den rätta grunden, och att en sådan byggnad ej består profvet. Tänk, om kyrkan vore en sådan byggnad, som till slut blefve dömd att bortstötas från sin grund! Och det vore den utan tvifvel, om den, såsom mången föregifver sig tro, vore ett blott människoverk. Men nu är det Herren Kristus själf, som bygger sin församling, och därför skall den äga evighetsbestånd. Det är han, som uppbygger sitt rike, såväl när det gäller den enskilde troende som när det gäller kyrkan i sin helhet, men därför gäller också ordet om evig trygghet äfven den enskilde, som går vägen fram i Jesu fotspår, "vore han än den fåkunnigaste man".

Församlingens tillväxt är ett Herrens verk. Väl är det sant, att tolf fattiga fiskare eröfrade den för dem kända världen och lade den vid Jesu fötter, men dels hade de fostrats i Jesu skola, och dels var han själf med dem alla dagar. Det var han, som med sin Ande beklädde dem med kraft

af höjden, och det var han, som gaf dem visdom, gaf dem hvad de skulle säga och göra. Lärjungarna voro hufvudsakligen blott medel i den store byggmästarens hand eller i bästa fall, såsom det så skönt heter, "Guds medhjälpare". Ja, det är Herren, som gifver växten. Paulus kan väl plantera och Apollos vattna, men det är Gud allena, som kan gifva växten. Det är också ytterst han, som gifvit den ädla säden, som gifvit byggnadsmaterialierna. Det är han, som gör stenarna lefvande och infattar dem i tempelmuren. Det är han, som med det pånyttfödande ordet och med den lifgifvande, helgande Anden bygger hos den enskilde, men han brukar också den enskilde i sin tjänst, då det gäller församlingens uppbyggelse. Vi få vara med i arbetet. Framgången beror af Herren, men ej ens han kan uppbygga sin församling utom genom helgade mänskliga medarbetare. Vi skulle emellertid i vår svaghet öfverväldigas af det stora uppdraget att evangelisera hela världen, om det berodde på oss allena; men när vi besinna, att det är Herren, som bygger, så få vi nytt mod och känna oss trygga, vare sig vi tänka på vår egen tillväxt i helgelse eller församlingens inre och yttre förkofran.

Församlingen är trygg, emedan den är Jesu älsklingsverk.

Församlingen är Jesu älsklingsverk, hans mästerstycke. "*Min församling*", säger han så innerligt. Genom honom, den människovordne Frälsaren, är världen gjord, och i honom äger allting

bestånd, men församlingen äger dock hans särskilda kärlek. Världen är visserligen obeskrifligt skön äfven den, till och med i sin förnedringsgestalt, men Kristi församling är dock ännu skönare. Den är ädelstenen i världsringen. Den benämnes Kristi kropp och Kristi brud. Det gäller Jesu ära och, med all vördnad vare det sagdt, i viss mening hans fullhet, att församlingen äger bestånd och uppbygges till ett heligt tempel i Herren, ty liksom kroppen har betydelse för hufvudet och bruden för sin brudgum, så har också Kristi församling den allra största betydelse för honom. "Den eder rör, han rör min ögonsten", säger han. Ju mer vi därför tänka på församlingens stora betydelse för hela människovärlden och för Herren Kristus själf, desto mera grundligt öfvertygade måste vi blifva om dess trygghet, trots alla fiender och faror, och desto mera öfvertygade måste vi blifva om dess slutliga seger, trots all fiendens makt. Men vi få ej glömma det gamla lösensordet: "I detta tecken skall du segra", och vi få ej låta bekännelsen om Människosonen såsom Kristus, den lefvande Gudens Son, tystna eller blifva en död bokstaf i våra församlingar och i våra hjärtan.

Korsbaneret måste bäras högt i världen. Det bör svaja från templets öfversta tinnar. Blir blott Herren Jesus såsom vår korsfäste Frälsare rätt upphöjd, så har han lofvat att draga alla till sig. Men korset betecknar en genomgående strid, egenviljans och den gamla människans död, en strid, som dock på samma gång förenar himmel och jord och människor med hvarandra. Kors-

baneret har bittert antastats af djäfvul, kött och värld, men det svajar än öfver våra hufvuden och vinkar oss ständigt framåt. I dess skugga är Kristi församling alltid trygg, trygg, till dess den sista, afgörande striden lyckligt utkämpats och, såsom förut sagts, korsbaneret utbytts mot segerpalmen och stridsvapnen mot lifvets ovanskliga krona, trygg, till dess den stridande församlingen på jorden helt uppgått uti den triumferande församlingen i himmelen, trygg, till dess det första, synliga, timliga, ofullkomliga är förgånget och Herren gjort allting nytt. Då skall Herren "på öfversvinneligt sätt i öfversvinneligt mått gifva en evig fullvikt af härlighet åt oss, som icke se efter de ting, som synas, utan efter dem, som icke synas; ty de ting som synas äro timliga, men de som icke synas äro eviga".

Då är Kristi församling evigt trygg.

S. G. Häggland.

Klippan i bränningarna.

Och himmel skall förgås och jorden falla,
när Herren världen döma skall omsider,
men Jesu ord och löften skola alla
bestå uti evärdeliga tider.

Och högar skola falla, bergen vika,
och världens vise uti mörker famla,
men Herrens ord de äro alltid lika,
då troner byggas upp, då troner ramla.

Det är det ord, som våra fäder hade,
som lyste dem till hamnen, trygga, sälla,
och, barn till fäderna, vi ännu glade
få hålla till vid samma hälsokälla.

Det är det kraftens ord, som sönderbryter,
den hammare det är, som berget krossar,
det ord, som helar, läker, sammanknyter,
som tänder ljus, hugsvalar och förlossar.

Det ord, som trotsar alla satans hinder
och öfver mänskostadgar högt sig svingar,
det ord, som löser, och det ord, som binder,
det ord, som lockar, och det ord, som tvingar.

Och himmel skall förgås och jorden falla,
en världsbrand stundar — det mot afton lider,
men Herrens ord och Herrens löften alla
bestå uti evärdeliga tider.

GUSTAF E—N.

Minnesteckningar.

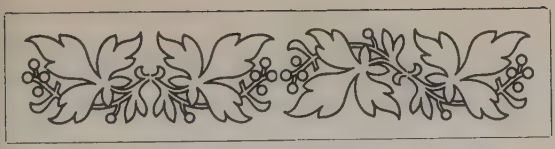

"Efter mödan följer hvilan."

De gå våra bröder, de samlas till ro
och lämna de nejder, där sorgerna gro.
Af hoppet belysta de vandra den stråt,
som lyfter dem fjärran
till hemmet hos Herran
från sjukdom och smärta, från faror och gråt.

Här fingo de vandra med korsbördan på
och kämpa i svallen, där vågorna gå.
Blott gäster och främlingar voro de här,
men hembud de fingo,
och nöjda de gingo
från sorgerna alla till fridshemmet där.

De flytta ifrån oss, vi se dem ej mer,
vi skåda försagda på grafkullen ner,
där stofthyddan gömdes. Ack, hjärtat det slår,
och känslorna vakna;
vi bröderna sakna —
ack, ledet det glesnar allt mer hvarje år.

De flytta ej mera, nu dagen är all,
och allt ha de lämnat, sitt hem och sitt kall.
De stå ej i striden, som fordom de stått,
befriaren döden
ur sorgen och nöden
har fört dem till hvilan — ack, saliga lott.

Men makan och barnen, hur är det med dem?
De mistat sitt stöd, och de mistat sitt hem,
de kastas omkring såsom spån uppå haf
och gråta och kvida,
och hoppas och bida,
och dröja ännu vid den öppnade graf.

Om dörrarna stängas i sorgernas dal,
så skola de öppnas i himmelens sal,
så sörj ej, du änka med sorgfloret på,
ty Herren han ser dig,
och krafter han ger dig,
han skall ock beskydda de värnlösa små.

Här går jag en pilgrim, men blicken är vänd
mot härlighetshemmet, och lampan är tänd.
Snart brudgummen kommer, o, då får ock jag
med bröderna andra
till himmelen vandra.
Välkommen, du stora, du saliga dag!

GUSTAF E—N.

Constantinus Magnus Esbjörn.

Då vi den 25 november 1911 hörde ekot från dödsklockans toner i New Haven, Conn., kände vi, huru en dallring af saknadens smärta genomfor hela vår kyrka, ty dessa toner förkunnade, att en framstående kyrkans man med det minnesrika namnet Esbjörn aflidit, men vi gladde oss i det vissa hoppet, att hans ande hemkallats till det paradis, där kyrkans fäder och våra flesta vänner bo.

Constantin M. Esbjörn föddes den 14 februari 1858 i Princeton, Ill., där hans fader, vårt samfunds förste patriark, då var pastor. När prof. Esbjörn år 1863 återvände till Sverige för att ånyo inträda i svenska kyrkan, var sålunda Constantin blott 5 år gammal. Unge Esbjörn genomgick 5 klasser i Uppsala och Västerås högre elementarläroverk under åren 1869—1873. År 1870 dog fadern, som var kyrkoherde i Öster-Våla, Uppland. Änkan, Gustafva Albertina, f. Magnuson, åtföljd af barnen, återvände till Amerika 1873. Constantin inskrefs samma år på hösten i

C. M. ESBJÖRN.

Augustana College, Paxton, Ill., och aflade studentexamen år 1877 i Rock Island, Ill., som medlem af den första klass, som utexaminerades vid vårt gemensamma läroverk. Redan som studerande utmärkte han sig för grundlighet och detaljerad noggrannhet. Som deklamatör besatt han stor förmåga. Han ägde en kraftfull och klar basröst, som i förening med ett lifligt och känslofullt sinne fann sitt uttryck i föredraget på ett sätt, att allas uppmärksamhet fängslades. Han var en af stiftarna af Alumni-föreningen och var ett år dess ordförande. Han studerade i det teologiska seminariet 1877—78 och blef under den tiden en af grundläggarna i sällskapet Ungdomens vänner, hvilken förening sedermera gaf upphofvet till bildandet af Augustana Book Concern. Under åren 1878—80 var han adjunkt vid Augustana College i latin, grekiska och svenska. Sedan studerade han under åren 1880—83 vid det lutherska seminariet i Philadelphia och aflade prästexamen där 1883. Sommaren 1881 tjänstgjorde han i Worcester, Mass., och var verksam vid församlingens stiftande därstädes. Somrarna 1882 och 1883 tjänstgjorde han i Brooklyn och New York.

Det var under verksamheten i Brooklyn, som hans hjärta berördes på ett sätt, som man icke väntat. Det var en flicka från New York, som han träffade i prästgården i Brooklyn, där hon hälsade på, hvilken ungmö så slog an på Constantin, att resultatet blef förlofning. Flickans namn var Hilmore Swärd. Förlofningen skedde formligt den 19 augusti 1882 i Arlington, N. J.,

och undertecknad var den tjänstgörande liturgen. Den 29 juni 1883 ingick Esbjörn äktenskap med fröken Hilmore Swärd. Vigseln skedde i New York, och vigselförrättaren var pastor Petri från Philadelphia. Jag kom just hem i rätt tid för att kunna närvara som gäst vid det högtidliga bröllopet, som hölls i brudens fosterföräldrars hem. Brudens fosterföräldrar hade tillhört vår kyrka, men voro vid denna tid medlemmar i en missionskyrka. Men bruden tillhörde Gustaf Adolfs-kyrkan i New York. Det var under Esbjörns vistelse som studerande i Philadelphia och under hans tjänstgöring i Brooklyn, som jag begynte att närmare lära känna honom, och då knöto vi vänskapens förbund för lifvet. Blott en gång var det, som man säger, en fnurra på tråden, men sedan var han en så mycket trofastare vän.

Under åren 1883—1890 var Esbjörn professor i svenska och kristendom vid Augustana College. Som lärare var han i sitt rätta element och var begåfvad som pedagog. Hans grundliga studier och logiska skicklighet ådagalades i hans undervisning, föredrag och diskussioner. Den känslan var allmän, att han borde ägna sitt lif åt lärarekallet. Han återkallades därför 1893, men afböjde kallelsen. Likaledes gaf han nekande svar, när han kallades till e. o. teologie professor 1898 och 1900. Under vistelsen vid läroverket tjänstgjorde han ett år som sekreterare i den allmänna fakulteten och ett år i edukationskommittéen. Men han drogs hela tiden åt prästkallet. Han älskade skolungdomen, men trifdes icke riktigt under

skollifvets tvång. En gång sade han, när det gällde en kallelse tillbaka, att han fruktade för det hårda skolarbetet och det ständiga tvånget att följa och lyda skolklockan, antingen man var frisk eller sjuk.

Redan under de sista åren af sin professur antog han kallelse till New Windsor, Ill., och prästvigdes 1888 vid synoden i Galesburg. Det var ju ej så lätt att sköta tvenne kallelser på olika orter, hvarför han ansåg det bäst att afsäga sig professorskallet, och år 1890 antog han kallelse till San Francisco för att tjäna som pastor för den svenska församlingen därstädes. Han var pastor för Ebenezer-församlingen i San Francisco till hösten 1894 och redigerade under tiden församlingstidningen *Beständig*.

Esbjörn deltog i flera offentliga eller allmänna företag, som bevisade, att han åtnjöt stort förtroende i kretsar utom hans egentliga verksamhet. Exempelvis må nämnas, att han var den förste vice ordföranden i den svensk-amerikanska republikanska klubben, hedersledamot i den allmänna nykterhetsföreningen, prisdomare vid världsutställningen, och ofta påkallades han som festtalare. Under pastorsverksamheten i San Francisco var han också Augustana-synodens sekreterare åren 1891—93. Han tjänade också som ordförande i Pacific-konferensen och var medlem af synodalrådet. Under sex år var han president i California-konferensen, inbegripande tjänstgöring, då han var pastor i Kingsburg. På hösten 1894 flyttade han från San Francisco och tillträdde pastoratet i Marshfield, Oregon.

Hans vistelse i Marshfield kunna vi kalla en tillbakadragenhetens tid. Det var Esbjörns Patmos. På grund af kommunikationernas obekvämlighet var han så godt som afstängd från gemenskap med ämbetsbröder och andra församlingar. Bittra voro också hans erfarenheter i början af vistelsen här på grund af hans älskade makas sjukdom och död. Hon dog den 27 januari 1895. Djup var Esbjörns sorg, och under saknadens smärtor vandrade han ofta ensam på kyrkogården och i skogen. Men den väninna, som skött hans hustru under en långvarig sjukdom, blef ett mänskligt redskap att skingra de moln, som dolde lyckans sol. Och alla som känna Esbjörn närmare veta, att han under sorgens dagar fann sin största tröst i Herrens ord. Men hans lefnadsdag blef ljusare, när han ingick äktenskap med Anna Sofia Rasmusson. Detta hans andra äktenskap ägde rum den 14 februari 1897, och lefnadsglädjen tillväxte, när dottern Hilmore Sofia Åsynja föddes.

I november 1900 flyttade Esbjörn från sitt Patmos till Kingsburg, California. Då begynte han ånyo deltaga i offentliga värf, och samfundet kände, att Esbjörn framträdt som i forna dar en Bernhard af Clairvaux. Men äfven i Kingsburg hade han sina pröfningar på grund af ekonomiska skäl. I juni 1907 flyttade han till östervåg och blef pastor i New Haven, Conn. Han hade älskat östern från den tid, då han först verkade där. Men hans längsta tjänstgöring som pastor var dock vid västervåg.

Herrens vägar äro underliga. Vi sättas ofta

på platser, där vi icke trifvas i yttre mening. Men Herrens tjänare måste och vilja lyda Herrens vilja. Äfven i New Haven fann han tid att med sin penna lämna utmärkta bidrag i tidningspressen och tjänstgöra i viktiga kommittéer. Det må särskildt nämnas, att han tillhörde General Conciliets Church Book Committee och dess Board of Education. Han utnämndes också 1911 till Conciliets delegat till lutherska konferensen i Uppsala, men måste på grund af sin svaga hälsa afsäga sig uppdraget. Hans sista besök i Rock Island var vid jubelsynoden 1910. Alla, som voro närvarande, minnas det utmärkta föredrag, som han vid detta tillfälle höll. Icke anade vi då, att hans slut var så nära. Han dog vid 1-tiden lördagseftermiddagen den 25 november 1911. Orsaken till hans död var hjärtlidande, som troligtvis var medfödt, men som försvårades under öfveransträngning och bekymmer på västkusten. Några dagar före hans frånfälle beviljade kyrkorådet honom två månaders tjänstledighet, men Herrens tankar äro icke människors tankar. Öfverherden hade anordnat en längre hvila. På fredagen, dagen före hans hädanfärd, kände han sig ovanligt duktig och satt vid skrifbordet hela dagen. När hans maka bad honom hvila sig, svarade han: "Jag måste arbeta, medan arbetstiden varar". På lördagsmorgonen steg han upp som vanligt, men klagade öfver smärta i bröstet. När han märkte, huru ledsen hans hustru blef, sade han: "Lefva vi, lefva vi i Herren, dö vi, dö vi i Herren; ehvad vi lefva eller dö, höra vi Herren till". När hans hustru vid tolftiden hade varit

uppe i hans studerkammare och åter skulle aflägsna sig, sade han: "Går du nu? Gud vare med dig!" Dessa voro de sista ord, som hon hörde från hans läppar. Nära kl. 1 sjönk han medvetslös ner bredvid sitt arbetsbord, och om några minuter hade hans ande lämnat det jordiska hemmet för att bäras af änglarna till det rätta hemmet. Sista söndagen han predikade, kände han sig mycket klen, men han bad Gud om hjälp och höll en kraftig predikan.

Så snart brodern, prof. Carl Esbjörn, erhöll underrättelse om dr Esbj¨rns död, begaf han sig till New Haven. Sorgegudstjänst hölls i Betesdakyrkan den 29 november, då tal höllos af konferensens president, dr F. Jacobson, och af dr E. A. Zetterstrand. Men det var bestämdt, att den egentliga begrafningen skulle äga rum i Rock Island. Stofthyddan anlände dit den 1 december. Vid 11-tiden hölls en kort andaktsstund i det Esbjörnska hemmet under ledning af pastor N. J. Forsberg. Från 12—2 låg den afsomnade på "lit de parade" i Cable Hall. Kl. 2 e. m. hölls begrafningsgudstjänst i kapellet. Bland bärarna märktes två af Esbjörns klasskamrater, nämligen dr M. Wahlstrom och herr Joshua Hasselquist. Som liturger tjänstgjorde doktorerna Forsander och Abrahamson. Likpredikan hölls af undertecknad, dr Andreen höll personalier, dr Granere framsade ett sorgekväde och dr Wahlstrom gjorde minnesanmärkningar, hvarefter prof. Kjellstrand upplåste sorgeresolutioner å den allmänna fakultetens vägnar. Flera kondolensskrifvelser upplästes. Jordfästningen utfördes af pastor Forsberg på graf-

gården Chippiannock, där Esbjörns stofthydda hvilar i familjegrafven, tills uppståndelsens klockor ringa samringning.

Som människa var Esbjörn en kristen personlighet, som lefde ett djupt meditationens religiösa lif. Hans yttre var allvarligt, men hans hjärta klappade dock varmt för dem, som han kände som sanna vänner, oberoende af olika åsikter. Han hatade tillgjordheten, skrymteriet och den ytliga andligheten. Hans karaktär var äkta nordisk, och han benämndes af somliga "den svenskaste svensk i Amerika". Hvarje människa har sina fel, men man glömde bristerna, då man stod i närmare beröring med Esbjörns inre personlighet.

Högstämd var Esbjörn som talare och predikant. Hans ord voro väl vägda, och han predikade i ande och kraft. Ehuru hans språk ofta var högsvenskt, framsades det dock i enkelhetens vältalighet. Kyrklig, för att icke säga högkyrklig, var hans hållning, och i liturgiska frågor var han kanske i vissa fall en ultra högerman, men det var en stor förtjänst, att han verkade för kyrklig ordning. Han beklagade ofta, att många icke följde den bestämda ritualen. Han var en positiv luthersk teolog och ortodox, men icke i den stela formen. Esbjörn var ju spekulativ, men det ledde aldrig till annat än troget kvarstående på den gamla grunden. Han kämpade manhaftigt för bestämdhet i läran och kunde icke lida de sekteriska riktningarna.

Rörande Esbjörns författareskap må sägas, att han äfven utmärkt sig å det området. I tidningspressen och i tidskrifter finna vi många artiklar,

som kommit från hans välskurna penna. Ehuru han icke skrifvit några böcker, har ett och annat af hans skriftalster framträdt i broschyrform. Bland tidningar, som då och då riktades af hans penna, må nämnas Ungdomsvännen, Augustana, Augustana Journal, Vestkusten m. fl., och bland General Conciliets ledande tidnigar mottog "The Lutheran" bidrag från honom. År 1889 redigerade han Korsbaneret. Hans tal vid jubelfesten 1910 är publiceradt icke blott i "Minnen från jubelfesten", utan också i en broschyr. Som litterär och vitterhetskritiker hade han få vederlikar i vår synod. Han var medlem i flera viktiga kommittéer, såsom kommittéen för utgifvande af biblisk historia o. s. v.

Utom de fortroendeuppdrag, som han erhöll, hedrades han också genom följande utmärkelser: år 1894 utdelades till honom filosofie doktorsgraden af Augustana College, år 1910 erhöll han teologie doktorsgraden från Muhlenberg College, och samma år hedrades han af Sveriges konung genom utnämningen till riddare af Vasa-orden, första klassen. Denna senare utmärkelse erhöll han för sina kulturella insatser i arbetet för bevarandet af kärleken till det fosterländska.

Doktor Esbjörn sörjes närmast af sin efterlämnade hustru, Anna Sofia, dottern Åsynja, den åldriga modern, brodern, prof. Carl Esbjörn, två systrar, halfbröder och andra släktingar. Men den sörjande vänkretsen är stor, och hela vårt samfund samt trosfränder i andra synoder och i Sverige stå i de sörjandes led. Hans lifsgärning skall dock fortfarande bära frukt. Minnet af den forne

läraren lefver friskt i lärjungars hjärtan, och församlingsmedlemmar gömma med tacksamhet de ord han talat. Välsignadt vare hans minne!

"Och i all handel, som han tog sig för med Guds hus tjänst, efter lagen och buden, till att söka sin Gud, det gjorde han af allt hjärta; därför gick han det ock väl igenom."

C. E. Lindberg.

E. A. ZETTERSTRAND.

Ernst Adrian Zetterstrand.

Dr Zetterstrands död inträffade så plötsligt och oväntadt, att budskapet därom väckte lika allmän bestörtning som sorg. Sympatiska dödsrunor lästes i de flesta svensk-amerikanska tidningar och äfven i hemlandssvenska, exempelvis "Stockholms Dagblad", och man beklagade allmänt den förlust, som Svensk-Amerika i allmänhet och svensk-amerikanska kyrkan i synnerhet därigenom tillskyndats. Hvilket genomträngande maningsrop till oss: "Varen I ock redo!" Må vi inför detta dödsfall med djupaste allvar göra den bekante gudsmannens bön till vår egen: "Lär oss betänka, huru få våra dagar äro, på det att vi må undfå ett vist hjärta."

Dr Zetterstrand var själf icke medveten om den sjukdom, som närmast vållade hans död, förrän måndagen den 4 december (1911). Föregående dag (första söndagen i advent) förrättade han tempeltjänsterna i sin församling med nattvardsgång på kvällen, hvarunder visserligen ingen brist på kraft lät sig förmärka. Tvärtom vet man nu att orda om hans skriftetal — hans sista offentliga predikan — såsom det kraftigaste och mest gri-

pande man kan påminna sig hafva hört från hans läppar. Vid hemkomsten från kyrkan föreföll han dock synnerligt trött och medtagen.

Påföljande morgon skulle för honom blifva "begynnelsen till slutet". Han hade intagit sin frukost och begaf sig strax därpå ner till källaren för att tillse värmapparaten. Den hittills dolda sjukdomen gjorde nu sitt första kända anfall och sträckte sitt offer till golfvet i svåra plågor. Där blef han en stund liggande, oförmögen att röra sig från stället. Men då han åter repade sig, tycktes svagheten lämna rum för forna krafter, åtminstone till den grad, att han och andra trodde faran vara öfverstånden. De närmast följande dagarna var han uppe och, med undantag af korta mellanstunder, skötte sina göromål vid skrifbordet, redigerade julnumret af sin församlingstidning "Salems-Baneret", beredde sig på kommande söndags predikningar, skref några bref etc. På torsdag ämnade han resa till grannstaden Thomaston för att i därvarande församling hålla nattvardsgång, men läkarens bestämda förbud förmådde honom ändtligen att afstå därifrån. På fredags kväll förnyade sjukdomen sitt anfall på fullt allvar, häftigare än första gången. Synnerligt svåra intensiva smärtor inställde sig i bröstet, och dessa fortforo i flera, långa timmar, under hvilka patienten kämpade en förtviflans kamp för sitt lif. Det var med yttersta ansträngning tillkallad läkare ändtligen förmådde stilla hans plågor, och ej förr än vid 4-tiden på lördagsmorgonen fick han somna. Efter åtskilliga timmar vaknade han och kände sig betydligt bättre. Den

för sin läkareskicklighet med rätta beryktade dr E. Fromén i New Britain ditkallades då till konsultation med vårdhafvande läkaren. Patientens tillstånd ansågs vara betänkligt nog, och absolut hvila och stillhet föreskrefs för en längre tid. Till sin personlige vän, dr Fromén, yttrade den sjuke förtroligt: "Maskineriet är utslitet".

Lördagen den 9 december förflöt lugnt och stilla, och man hoppades det bästa. Hans hustru hade under veckans lopp vaksamt och träget vårdat honom, och vid half nio-tiden på kvällen samtalade de med hvarandra utan minsta aning om någon omedelbar lifsfara, då patienten begynte känna sig sömnig. "Nu tror jag, att jag kan somna och sofva godt", yttrade han och vände sig på vänstra sidan med korslagda armar. Fru Zetterstrand lämnade då rummet för en stund. Kl. 9 återkom hon för att se till honom. Ja, somnat hade han, men — i döden!

De yttre konturerna af hans lif äro i korthet, som följer: Son af organisten och skolläraren Jonas Peter Johanson och hans hustru Ulrika Eleonora Zetterstrand, föddes Ernst Adrian i Värna socken, Östergötland, den 6 mars 1863. Efter att i hemmet hafva mottagit förberedande undervisning, inträdde han i högre allmänna läroverket i Linköping år 1873 och studerade därstädes till och med 1880. Sedan han i ett års tid tjänstgjort som informator och senare i Stockholm och Norrköping studerat farmaci, utvandrade han till Amerika på våren 1884. Vid höstterminens början sagda år sökte och vann han inträde i Sophomoreklassen vid Augustana College, där han vid vår-

terminens slut 1887 aflade mogenhetsexamen. Efter genomgången fullständig kurs i läroverkets teologiska seminarium prästvigdes han i Moline, Ill., den 16 juni 1889. Redan förut hade han mottagit kallelse från svenska ev. luth. Salems-församlingen i Creston, Iowa, och han tillträdde genast sin befattning såsom dess lärare. Han kvarstannade som sådan till hösten 1891, då han antog kallelse från Elim-församlingen i Pullman, Ill. Han betjänade denna och närgränsande Taborförsamling i Harvey, Ill., till hösten 1893, då han på kallelse från Augustana-församlingen i Sioux City, Iowa, flyttade dit. Här fick han emellertid ej länge kvarstå, ty redan vid synodalmötet i St. Peter, Minn., 1894 vardt han af synoden vald till ordinarie professor i svenska språket och litteraturen vid Augustana College, hvilken befattning han antog och tillträdde strax efter nyåret 1895. Efter något öfver sex års troget och träget arbete som svenska språkets målsman vid synodens läroverk nedlade han sin lärarebefattning den 14 mars 1901 och tillträdde strax därefter Salems-församlingen i Naugatuck, Conn. Det skulle taga i anspråk alltför mycket utrymme att här redogöra för alla de förtroendeuppdrag, som konferensen hedrade honom med. Han var sedan flera år tillbaka New York-konferensens sekreterare samt dessutom medlem af dess missionsstyrelse och konstitutionsutskott. Han var också medlem af direktionen för Upsala College i Kenilworth, N. J., hvilken direktion, innan han ännu tillhörde den, hedrade sig själf och honom genom att våren 1907 på förslag af fakulteten förära honom doktorsgra-

den L. H. D. Han hade förut genom studier in cursu förtjänt sig graderna A. B. (1887) och A. M. (1898). Zetterstrand var medlem af "The National Geographic Society" i Washington, D. C., samt af "Svenska litteratursällskapet" i Sverige.

Åren 1898 och 1907 besökte han det gamla fosterlandet, sistnämnda år i sin hustrus sällskap, då resan utsträcktes till Danmark och norra Tyskland.

Sedan den 15 maj 1890 var han i äktenskap förenad med Helena Elisabeth Öhman från Nedre-Luleå, Norrbottens län, och välsignades deras äktenskap med åtta barn, af hvilka dock ett redan i späda år med döden afgick.

Ytterst få äro de predikanter i Augustana-synoden, hvilka i verklig predikobegåfning kunna jämnställas med Zetterstrand, vare sig man tar hänsyn till tankens klarhet och djup eller till svenska språkets mästerliga behandling. I sistnämnda hänseende var han liksom en lefvande grammatik, känd och erkänd i vida kretsar. — Att han var älskad och aktad i sin församling i Naugatuck, den han i öfver tio år förestod, det visades ej blott vid hans oväntade frånfälle, utan äfven många gånger förut. Särskildt uppskattad var han af de församlingsbor, hvilkas hjärtan öppnades för det evangelium, han med helig ande och kraft förkunnade, och hvilka i församlingslifvet såväl som enskildt sökte lefva detta evangelium värdigt. Sådana församlingsbor voro i sanning hans "fröjd och krona". Han talade ej sällan därom i förtrogna kretsar med en trogen herdes oförställda glädje och tacksamhet till Gud

— utan att tillskrifva sig själf någon fåfäng berömmelse därför. Å andra sidan sörjde han djupt öfver dem, som lade i dagen ett motsatt sinnelag och ej togo förmanelsens ord till godo. Att han, sina goda uppsåt till trots, af en och annan missuppfattades och trakasserades i sitt församlingsarbete, det led han af i sitt känsliga sinne, det suckade han öfver, men på sista tiden hade han vunnit en sinnets jämnvikt, mot hvilket äfven sådana törnen förlorat mycket af sin udd. Hvad som ej kan botas, måste fördragas. Hvad som ej bör publiceras, må vi förtiga. David hade ej blott sin Jonatan — utan äfven en Simei, Paulus ej blott sin Timoteus — utan äfven "falska bröder". Det är historien, och den upprepar sig själf genom tiderna. Ingen är heller fullkomlig på jorden, alla ha vi våra fel och brister; och i den inre själskampen såväl som i den yttre striden mot allt ondt må vi öfva fördragsamhet och tålamod med hvarandra.

Zetterstrand älskade sitt "Salem" och sitt hem på den vackra kullen i Naugatuck. Endast pliktens bud kunde förmå honom att tillfälligtvis resa bort från de sina, och därvid hade han alltid brådtom att komma hem igen. Vid slutet af våra möten och sammanträden sågs han ofta titta i tidtabellen och leta efter "första taget hem". Sällan kunde man öfvertala honom att dröja borta längre, än plikten bjöd honom. Han längtade hem till de sina, sitt arbete och sina böcker. Vi tro oss också kunna säga, att om någon riktigt "passat" för sin plats och sina bisysslor, så var det Zetterstrand. Eljest kunde man ju lätt tänka, att

han med sin rika andliga begåfning hade bort sättas i en större församling och på ett mera kräfvande och gifvande fält, men han ansåg sig själf näppeligen danad därtill. Vi minnas, då han var på besök i prästgården i en större församling och dörrklockan ringde flera gånger under loppet af ett par timmar, huru han ändtligen utbrast: "Vore jag pastor här, så blefve jag snart tokig". Öfverdriften frånräknad i detta uttryck, låter det dock oss förstå, att Zetterstrand föredrog sitt merendels ostörda studierum och sin mindre församling långt framför en brådskande pastorsexpedition i en större. Han "sökte" sig heller aldrig från Naugatuck, och när han för ett par år se'n kallades till en annan församling med större löneförmåner, afböjde han kallelsen och kvarstannade på sin post och sin kära kulle. Hans församling visade sig ock uppskatta denna tillgifvenhet och godtgjorde delvis hans försakelse genom att tilldela honom löneförhöjning. — Hvem kunde vara mera passande till sekreteraresysslan i konferensen, än just Zetterstrand? Med sitt ordningssinne, sin punktlighet, sin välskurna penna skötte han denna syssla i allo tillfredsställande och till heder för konferensen. De olika ämbetsärenden, som därmed voro förknippade, behandlade han jämväl med samma skicklighet. — Ehuru Zetterstrands pastorala göromål ej voro så mångfaldiga och tidsödande som mången annans, må man dock ej tro, att han låg på "latsidan". Nej, han arbetade troget och träget, äfven då man hvarken såg eller hörde honom, ej sällan inpå nätternas sena timmar. Han behöfde ock rätt mycken tid

för sitt arbete. Hvad han gjorde, det gjorde han *sakta och väl.* Ingenting gick fort för honom — hans arbete liksom *växte* fram och måste därför ha sin rundliga tid. Vid tanken på hans makt öfver svenska språket, må man skäligen förvånas, då man ögnar igenom hans efterlämnade papper och finner de med många ändringar och öfverkorsningar märkta koncepten till äfven mycket enkla och vanliga skrifvelser. Han synes ha varit rent af skoningslös i sin kritik öfver sina egna arbeten, och jämförelsevis mild måste man därför anse honom ha varit i sin kritik öfver andras. Hvilket arbete måste han icke ha nedlagt på de artiklar och uppsatser, som han skref för publicering i olika tryckalster! Och dessa voro i sanning icke få, åtskilliga af dem öfver särdeles anspråksfulla och tankedigra ämnen.

Men det är bäst att kunna skåda den himmelske Faderns ledande hand i vårt lifs alla öden och händelser. Låt vara, att Zetterstrand fick fylla en betydelsefull uppgift vid synodens läroverk. Låt vara, att hans arbete såsom svensk språklärare, i trots af allt, var honom intressant och kärt. Han skulle dock icke få förälska sig häri och ledas bort från högre uppgifter, för hvilka Gud hade danat och kallat honom. Från katedern i lärosalen hade han länge nog predikat svenska språkets regler och undantag. Tillbaka till predikstolen, till evangelii predikan, till prästämbetet — dit ville Herren leda honom, men det gick ej med lena tömmar. Dit *måste* han dock, ty Gud ville det. Och i det lugna, idylliska Naugatuck, dit han kallades och flyttade från Rock Island,

strödde han ymnigt ut sin själsrikedom både när och fjärran genom det talade och skrifna ordet, och här torde han såsom församlingsherde och kyrkoman ha genomlefvat sina lyckligaste ämbetsår. Här förbereddes han ock för sin sista flyttning.

Mot slutet af hans lif tycktes han i sina själsstrider vinna den ena segern efter den andra. Detta märktes tydligt af hans närmaste omgifning. Lugn, frid och mildhet spred ett ljufligt skimmer öfver hela hans väsen, eftersom hans lefnadssol oförmärkt dalades. Och se'n han vunnit sina segrar, hvad återstod annat än — *segerlönen?* Den fick han mottaga snarare, än vi kunde ana. För honom själf var det dock klart, att han ej skulle blifva gammal, enligt hvad han under senare år till oss yttrade mer än en gång. Här i Amerika kände han sig alltid mer och mindre som en *främling*, och han njöt ej sällan i föreställningen och hoppet om att någon gång få flytta tillbaka till sitt gamla kära fosterland. Hvilken varm känsla göt sig ej i hans vackra röst, då han sjöng: "Du gamla, du fria — — — *Ack, jag vill lefva, jag vill dö i norden!*" Af vissa praktiska skäl vidtog han dock aldrig några åtgärder för en återflyttning till Sverige. I hjärtats dolda djup längtade han framförallt efter det himmelska hemlandet. En af hans älsklingssånger var: "Jag längtar till himlen från sorger och strid". — Denna hans längtan är nu uppfylld. Han är framme vid målet — det *enda*, som ytterst och egentligen är värdt att sträfva efter, att lefva för.

Tempelklockan.

OLAUS CHILLEEN.

Olaus Chilleen.

Hastigt glesna lederna af vårt samfunds banbrytare och dem, som närmast följt dem i spåren, dessa gamla och goda, som bli alltmer sällsynta på jorden. Det tyckes nästan, som hade de, synnerligast under de senare åren, stämt möte med hvarandra i den tillkommande världen, sedan de i den närvarande funnit sig ha ingenting vidare att uträtta eller förbida. Och när så budet kommit till dem att fälla herdestafven, då ha de gärna gått hem till sin Mästare och vid foten af hans tron nedlagt sina dagars verk, obekymrade om huru det bedömes af tidens barn, men ödmjukt förtröstande på att han, som fäller det sista utslaget, har en god lott förvarad åt dem i himmelen, en salig nådelön, som han skall skänka alla dem, som troget arbetat i sin kallelse, tåligt genomgått lifvets prof och väl fullbordat sitt förelagda, oafkortade lopp.

Den hänsofne älsklige herde, kring hvars minnesstod vi, enligt erhållet uppdrag, gärna vira en enkel liten minneskrans, tillhörde just detta slag af gamla hedersmän, till hvilka vi ofvan ha häntydt. Dessa män äro dubbel heder värda. De förtjäna sannerligen ett litet eftermäle, och detta så

mycket mer som klart är, att en trogen mans minne, då det förvaras i god hågkomst hos de efterlefvande, kan och bör bli en kraftig sporre till att i Mästarens tjänst insätta alla sina krafter och enligt det gifna goda föredömet med trohet verka i Herrens vingård under den tid, som Gud därtill förlänar. Det är visserligen endast spridda drag ur en god mans biografi, vi här kunna meddela, men det är vår innerliga önskan, att dessa korta meddelanden måtte genom Guds nåd tjäna att befordra hans rikssak ibland oss, och de må icke af någon uppfattas såsom en hyllning af något mänskligt, utan helt enkelt såsom en tillämpning af det skriftord, som den saligen hemförlofvade herden så gärna tillämpade i sin kallelse, ordet: "I skolen förkunna *hans* dygder, som har kallat eder från mörker till sitt underbara ljus."

Pastor Olaus Chilleen föddes i Kila församling, Värmland, Sverige, den 18 november 1841. Han tillhörde en vidt utgrenad gammal värmländsk prästsläkt, som bland sina medlemmar under flydda tider räknat sådana välbekanta män som t. ex. skalden och biskopen Esaias Tegnér samt häfdatecknaren prof. E. G. Geijer, för att nu inte nämna flera ännu lefvande, inom den Svenska kyrkan mera bemärkta män, med hvilka han var befryndad. Det flöt sålunda godt blod i hans ådror, ett förhållande, som ingalunda är att förakta. Kom så härtill, att det hem, i hvilket han uppväxte, var ett utprägladt kristligt sådant, ett hem, där ordning och tukt såväl som ock innerlig kärlek in i de minsta detaljer gjorde sig gällande. Också mottog han här djupa, andliga intryck, som blefvo

afgörande för hela lifvet. Ganska tidigt förmärktes hos honom begåfning och stor lust för studier, och han brann af åstundan att på något sätt få ägna sitt lif och sina krafter i den Herres tjänst, hvilken han redan nu så innerligt älskade. Det var också hans föräldrars önskan, att han skulle gå prästvägen, och med detta mål i sikte började han nu mottaga undervisning af privat lärare för att senare fortsätta studierna vid något läroverk. Men i brist på nödiga medel synes han ha uppgifvit allt hopp om att kunna bli präst och bestämde sig så för skollärarebanan. Han genomgick därför folkskollärareseminariet i Karlstad. Men någon skollärare blef han ej, utan upptog i stället genast studier vid elementarläroverket i förbemälda stad. Senare flyttade han till Göteborg, hvars högre allmänna läroverk han i det närmaste genomgick. Samtidigt studerade han äfven de tvenne sista åren medicin för en läkare. Han var ock någon tid anställd som skrifvare hos länets höfding och informator i dennes hem.

År 1870 utvandrade han till Amerika och ankom direkt till Chicago, hvarest han genast förenade sig med Immanuels-församlingen. Under denna tid biträdde han som stadsmissionär dr Erland Carlsson, tills han på hösten 1871 reste till Paxton, Ill., för att vid vårt på den tiden där förlagda seminarium fortsätta sina studier. Efter afslutad kurs, och detta med goda betyg, prästvigdes han vid synodalmötet därstädes den 29 juni 1873.

Hans långa pastorala verksamhet har varit fördelad mellan endast trenne fält, nämligen Clay Center, Kans., hvarest han kvarstod blott två och

ett halft år; Whitehall, Mich., femton år, och Irwin, Pa., 22 år. Under de tvenne första åern af sin vistelse på sistnämnda plats betjänade han äfven Greensburg, Pa., som på den tiden tillsammans med Irwin utgjorde ett pastorat. Att hans verksamhet varit af icke ringa betydelse för vår kyrka i detta land, inses lätt, då man tar i betraktande, att hans arbete under en lång följd af år var af mera banbrytande beskaffenhet. Såväl i Kansas som södra Michigan måste han nästan ständigt vara stadd på resande fot på nyupptagna fält för att predika, vårda, råda och hjälpa. Han var väl förtrogen med nybyggarelifvets mödor och försakelser, hvilka han med villigt sinne delade med tillgifna församlingsmedlemmar. Han hade ock glädjen se verksamheten krönas med framgång, i det att ordets predikan bar härliga frukter och talrika församlingar uppväxte. Personligen känna vi till, att han i Mästarens hand fick vara ett medel till många själars frälsning.

Pastor Chilleen var ganska begåfvad som predikant. Utrustad med god både humanistisk och teologisk bildning var han, synnerligast under sin krafts dagar, i besittning af klar tankegång, förmåga att lätt uttrycka sig samt en djup, klangfull stämma, som kom honom väl till pass både som talare och sångare. Han svärfvade ej på målet, då det gällde vår kristna tro och lära. Aldrig lindade han bomull kring sanningens udd, innan denna stöttes i syndarens bröst. Utan förskoning predikade han bättring, där så behöfdes, men helst talade han tröstens evangelium till bekymrade och sorgbundna själar. Han fattade predikans stora

betydelse för församlingens uppbyggelse, och därför hade han alltid, då han stod i predikstolen, ett verkligt budskap, som han i sin Herres namn på ett vårdadt språk frambar till församlingen. Ingen, som hörde honom, kunde undgå att märka, att han talade med lefvande öfvertygelse, såsom ock framgår af den hälsning, som han några dagar före sitt frånfälle skickade sin församling: "*Hvad jag predikat, har jag själf trott, och det evangelium jag framburit, har jag själf lefvat af*". Och blott det förhållandet, att han kunde stå trogen på sin post i cirka 22 år inom en församling, där ingen före honom kvarstått ens tvenne korta år, det talar ett språk, som icke kan missförstås.

Lika omsorgsfull som han var med hänsyn till sina predikningar, lika nitisk var han ock om den enskilda själavården. Han ville allas salighet. Och han sökte göra sig förtrogen med hvars och ens själstillstånd, så långt detta var möjligt. Helgad och fostrad äfven i lidandets skola, visste han att hugsvala med den hugsvalelse, hvarmed han själf blifvit hugsvalad. Med sitt varma hjärta fröjdades han, då han fick dela andras bördor, och med en finkänslighet och inre förståelse, som ofta knappt behöfde ord, visste han att få eljest slutna hjärtan att öppna sig och låta glädjens solsken strömma ut öfver mörka och ensliga stigar. Där fanns hos honom alltid denna enkla, flärdlösa form och hjärtevinnande innerlighet, som lockar, värmer och drager till den gudomliga kärlekens urkälla. Och sedan denna trosvarma kärlek till Herren, denna djupa erfarenhet af det fördolda lifvet med Gud och denna blida, fridfulla stämning, som

verkar så välgörande på hvarje oroligt människohjärta. Med ett ord: han utförde "en evangelii förkunnares verk fullständigt". Han blef visserligen gammal och något böjd af åren, men aldrig slappades nitet, aldrig kallnade kärleken till Herrens hjord och aldrig saknades visdom att leda, vårda och fostra densamma. Han sådde ut ädel säd, säkerligen ofta under tårar. Och han fick icke ut sin lön af människor, ty han såg efter den lön, som kommer ofvanefter, den bästa, högsta, härligaste — den eviga lön, som blott Gud kan gifva. Och icke skall han låta sina trogna tjänare, som slita ut sig i hans tjänst och som taga allt af nåd, bli utan den eviga nådelönen. O nej, ty hvad Gud lofvat, det håller han.

Den hänsofne hade ej det sjudande blod, det lågande ryktbarhetsbegär, som städse armbågar sig fram, utan han tillhörde "de stilla i landet" och var nöjd med att verka stilla och anspråkslöst i något skymundan. Men icke desto mindre påkallades han nästan jämt och ständigt att tjäna i en eller annan kapacitet inom de distrikt, där han verkade, och han hade inom dessa innehaft alla de ämbeten, som stodo i dessas makt att gifva. Dessutom tjänade han på flera viktiga utskott inom de respektive konferenser, där hans verksamhet varit förlagd. Troget besökte han våra kyrkomöten och följde med stort intresse förhandlingarna. I de samhällen, där han bodde, var han högt aktad och älskad. Allt, som ålades honom, utförde han på ett sådant sätt, att det städse erkändes, att han med heder fyllde sin plats.

En fint skuren penna hade han, och hvad han

skref lästes gärna. Under en lång följd af år utgaf han sin egen tidning, "Fridsdufvan" kallad. Vidare var han vid sitt frånfälle hufvudredaktör för Pittsburg-distriktets tidning, "Församlingsvännen", en befattning, som han innehaft under många år.

Pastor Chilleen var en fridens man. Att bråka och krångla hade han ingen lust till, och han led outsägliga kval, om han någon gång råkade indragas i stridigheter, huru obetydliga dessa än kunde synas. Han räddes visserligen icke striden, men han sökte likväl friden. Aldrig polemiserade han i sina predikningar, och aldrig hördes han uttala ett nedsättande omdöme, vare sig om ämbetsbröder eller andra, utan följde han städse den förträffliga regeln, att om han ej kunde säga något godt om dem, så teg han.

Det har redan antydts, att hans väg genom lifvet ingalunda var endast en rosornas stig. Han undgick icke mer än andra sin lott af lidandet. Han måste ock med sin Frälsare gå öfver Kidron för att tömma mången bitter kalk samt i Mästarens fotspår draga sitt kors. Men när hjärtat blödde, var det hans glädje att sätta sitt hopp till honom, som en gång drog purpurmanteln, kröntes med törnekronan och slutligen upphöjdes på korset. Mest pröfvande var det sista lefnadsåret. Han önskade nämligen lämna sin kärvordna församling för att gifva henne tillfälle kalla annan lärare, mera hemmastad i landets språk, och inlämnade följaktligen sin afsägelse för att söka annat verksamhetsfält. Men vingårdens Herre, som satt honom där, hvarest han under en lång följd af år utfört

ett verkligt välsignelserikt dagsverke, ville ej, att han på gamla dagar skulle flytta till någon annan församling på jorden, utan i stället hemkallade han sin trogne tjänare från arbetets, lidandets och sorgens värld till de lycksaligas församling i himmelen. Och han var redo; detta hade han länge varit. Stilla och fridfullt inslumrade han i tron på sin Förlossare den 5 februari 1912 i en ålder af 70 år, 2 månader och 18 dagar.

Pastor Chilleen var gift tvenne gånger. Hans första hustru var Anna Sofia Rosell, som afled 1887. År 1892 inträdde han åter i äktenskap, denna gång med Carolina Johnson. Såsom make var han öm och förekommande, såsom fader kärleksfull, men dock vis. Familjens väl låg honom städse om hjärtat, i de sinas krets kände han sig lyckligast och på dem tänkte han alltid, tills det trofasta hjärtat upphört att klappa. Han sörjes djupt af ofvannämnda efterlämnade maka, nio barn, två från första och sju från andra giftet, andra släktingar och en stor vänkrets.

Den gripande likbegängelsen ägde rum torsdagen den 8 sistlidne februari. I det tempel, hvarest hans stämma så ofta ljudit, hade stora skaror samlats, och alla kände nu djupt att

"han var borta, han som var
för dem en herde, vän och far."

Pittsburg-distriktets och stadens alla pastorer voro närvarande. På ett hjärtligt och uppbyggligt sätt skildrades den hänsofne herdens fromma lif, hans trogna, oegennyttiga verksamhet för både

församling och samfund, den stora förtjänst han inlagt om samhällets väl samt hur skönt och fridfullt den trogne gudsmannen fått afsluta sitt för Guds rike och vårt folk så betydelsefulla lif.

Senare fördes den nedbrutna stofthyddan till Whitehall, Mich., hvarest ännu en sorgegudstjänst hölls inom den hänsofnes förra församling, där de senast svunna 22 åren icke kunnat utplåna minnet af hans 15-åriga tjänstgöring, utan hvilken nu framstod så mycket dyrbarare. I därvarande vackra kyrkogård, vid sidan af hans första hustru och tre förut hänsofna barn, nedsattes stofthyddan och vigdes till griftero för att hvila där, tills uppståndelsens härliga morgon gryr.

Du trogne herde, hvars jordiska hydda fallit, du gode tjänare, din vandring är slutad! Aldrig skola vi glömma dig, du oförgätlige! När jordens både beröm och tadel för längesedan svunnit i skenet af den eviga sanningens dag, då skall det goda, du under ditt mer än 40-åriga väktarekall på Sions murar fått uträtta ännu fortverka till Kristi församlings ljus, uppbyggelse och tröst. Sof i ro!

"Ty ljuft är hvilans läger
och natten fort förbi.
Farväl! — mitt hjärta säger,
i himlen råkas vi."

C. A. Lindvall.

NILS PETER SJOSTROM

Nels Peter Sjöström.

Det budskap, som den 6 sistlidne februari utsändes från Augustana Hospital i Chicago, att pastorn, som bar detta välkända namn, afliidit där städes, framkallade sorg och saknad i vida kretsar. Här, som vanligen är fallet, kom dödsbudskapet oväntadt, och på så sätt predikar Gud för prästerna, hvilkas uppgift det är att mana sina åhörare till att alltid vara redo att möta sin Gud, huru viktigt det är för dem att själfva alltid vara redo att framträda inför den store Öfverherden. Väl var det bekant för dem, som stodo pastor Sjöström nära, att sjukdom tärde på lifskrafterna, men då man såg den kraftiga gestalten, så kunde man dock icke ana, att den skulle nedbrytas så fort. Pastor Sjöström fortsatte ock, ända till dess han reste till lasarettet, att fullgöra sin mycket kräfvande ämbetsgärning, och familjen, församlingen och ämbetsbröderna hoppades alla, att han snart skulle, återställd till hälsan, utskrifvas från lasarettet. Men så var icke Guds vilja.

Pastor Nels Peter Sjöström föddes i Arnås, Ångermanland, den 1 juli 1866; ankom till Amerika 1885; uppehöll sig i Denver, Colo., till 1888, då han inmatrikulerades såsom studerande vid

Bethany College, Lindsborg; aflade maturitetsexâmen vid Augustana College, Rock Island, 1893; utexaminerades från det teologiska seminariet 1895 och prästvigdes vid synodalmötet i Salemsförsamlingen i Chicago samma år på kallelse från församlingen i Springfield, Mass. Det var i afsikt att såsom präst få tjäna Herren och hans församling, som han påbörjade sina studier, och med samma höga mål för sina tankar fortsatte han och afslutade dem.

Vid åtskilliga tillfällen talade han med mig om sina skolminnen, och under dessa samtal återkom han så ofta till sin första läroverkspresident, dr Carl A. Swensson. Man märkte ock, hvilket stort inflytande denne öfverlägsne ande utöfvade på honom, och det var ett inflytande, som tillförde honom stora välsignelser. Ett innerligt vänskapens band knöt han ock med sin forne lärare. Och när denne senare kom till Rockford, försummade han icke att hälsa på sin Nels Peter, som han benämnde sin vän. Bland de stora skaror, som i mars 1904 med sorgbundna hjärtan och tårfyllda ögon lutade sig öfver dr Swensson, där han låg i likkistan, märkte jag äfven pastor Sjöström. Men äfven om han var särskildt fästad vid dr Swensson, så hörde man honom aldrig uttala annat än fördelaktiga omdömen om sina öfriga lärare både i Lindsborg och Rock Island. Och båda dessa läroverk hade i honom en trofast vän.

Pastor Sjöström stannade i sin första församling i fem år, då han erhöll och antog kallelse från Zions-församlingen i Rockford. Här kom han på ett fält, som ställde stora kraf på honom, och

på hvilket han fick omsätta i verksamheten för församlingens uppbyggelse och för landsmännens i allmänhet högsta intressen sina af Guds nåd helgade gåfvor. Denna församlings trogna herde förblef han ock, till dess han fick för alltid nedlägga herdestafven.

Då vi nu skola söka att framställa én bild af, eller karakterisera, pastor Sjöström, så tänka vi först på honom såsom människa och kristen. I Kristus och hans försoning hade han funnit tillfredsställelse för sitt efter frälsning trängtande hjärta, och alla som umgingos med honom fingo det intrycket, att han var en af nåden helgad personlighet. Med den frälsning, som blef hans personliga egendom, framväxte ock hos honom åstundan att såsom präst få ägna sin lifsgärning i sin Frälsares tjänst och på så sätt tjäna sina medmänniskor. Och det var detta sunda nådalif, som han lefde, som så skönt präglade hela hans väsende. Han var en ytterst sympatisk personlighet. Det sant mänskliga hos honom framgick både i hans umgängeslif och i hans pastorala arbete. Och hvilken prydnad är icke detta i god bemärkelse mänskliga hos en präst, i synnerhet då det är helgadt af Guds nåd. Det bidrog till att han kunde komma människorna nära och sympatisera med dem i deras nöd, lidanden och strider.

Alla, som närmare lärde känna pastor Sjöström, uppskattade honom såsom en vän och broder. Hans umgängessätt var så ledigt och så okonstladt. Äfven om det hos honom fanns spår af det dystra norrländska vemodet, så fick det icke behärska honom. Han var glad utan att vara upp-

sluppen, och han kunde i förtroliga kretsar skämta, utan att nedlåta sig till det triviala och platta. I sitt förhållande till sina ämbetsbröder var han hänsynsfull och trofast. Jag stod honom nära under många år, men aldrig hörde jag honom uttala ett ofördelaktigt omdöme om en ämbetsbroder. Och nog kunde man på honom tillämpa Frälsarens ord: "Saliga äro de fridstiftande, ty de skola kallas Guds barn". Han var en påtaglig kontrast till sådana, som finna lust uti att strida och att såra andras känslor. Han var en fridens man. I hans ord och uttalade omdömen var det inga hvassa uddar eller dolda dolkar. Men likasom han icke ville såra någon, så smärtade det honom mycket, då han trodde, att människor afsågo att såra honom. Häruti var han kanske alltför finkänslig, mera så än hvad en präst bör eller får vara. Sådana personer äro utsatta för faran att missförstå andras motiv och att oroa och bekymra sig, då ingen verklig anledning därtill gifves.

Det antyddes ofvan, att pastor Sjöströms personliga förhållande till sin Frälsare präglade hela hans lif, och så fortsatte det att göra, till dess att han fick genom en salig död skiljas hädan. Och hans död var ett saligt slut på ett helgadt lif. Från hans sjuk- och dödsläger i Augustana Hospital medförde många dyrbara och saliga minnen och vittnesbörd om att lifvet i Gud är en salig verklighet. Då jag stod där några dagar före hans död, så fick jag nog den inre öfvertygelsen, att hans lifsgärning var fullbordad, men lifligt öfvertygades jag ock om att döden hade för

honom förlorat sin fasa. Det var som om en stråle från en annan värld hade förklarat det bleknade anletet. Och nog är himmelen öppen öfver de troendes dödsläger. Herren är aldrig närmare de sina, än hvad han är i döden. Och i den mån den käre broderns slut närmade sig och nedbrytningsarbetet med hans lekamen pågick, syntes Guds Ande tillföra honom förökade himmelska krafter. Då han slutligen låg i ett halft medvetslöst tillstånd, tyckte han sig se Jesus, och i salig hänförelse uträckte han sina armar för att omfamna honom. Men hvem vågar säga, att det var en synvilla? Fick icke Stefanus kort före sin död "se Guds härlighet och Jesus, stående på Guds högra sida"?

"Ack, hur sällt att hafva lefvat!
Ack, hur skönt att kunna dö!
Tiden, lik en stormig sjö,
bakom den, som seglen refvat,
brusar fjärran mer och mer,
då jag himlastranden ser."

Det är ju klart, att en präst's tros- och själslif utöfvar det största inflytande på honom såsom predikant. Det är sant, att han får icke "predika erfarenheter", utan Guds oföränderliga ord, men för alla präster i hög grad behjärtansvärda äro dock den inspirerade författarens ord: "Jag tror, därför talar jag". Såsom en frälst syndare skall prästen framträda för att för syndare förkunna Guds nåds rikedomar. Pastor Sjöström's predikan bar ock vittnesbörd om hans personliga trosöfvertygelse.

Enkelt, klart och med ett vårdadt språk framställde han de gudomliga sanningarna. Hade han någon spekulativ anläggning, så fick den icke framträda i predikan. Han vinnlade sig om att med sin predikan vara en pålitlig vägvisare för sina åhörare. De s. k. "öppna frågorna" torde han hafva sysselsatt sig med i det privata, men han skyldrade aldrig med dem inför församlingen.

Såsom själasörjare var dock pastor Sjöström starkast, därom ena sig alla vittnesbörd jag fått om honom, och däri har jag styrkts af de iakttagelser, som jag gjort på hans stora arbetsfält. Ofta talade han om "mina sjuka", som voro så många både inom och utom församlingen, och han sparade ingen möda för att ägna dem den ömmaste vård. Han stod folket mycket nära, och hans popularitet var mycket stor. Ingen har sagt, att han vann den genom att offra några grundsatser. Han glömde aldrig, att han var kristen och präst. Men det var det sant mänskliga hos honom, som, helgadt af nåden, gjorde honom till en sådan magnetisk personlighet. Han grät med de sörjande och fröjdade sig tillsammans med de glada. Fastän icke stricte högkyrklig, lämnade han icke sin prästerliga värdighet hemma, då han gick ut för att röra sig bland folket, men det var ock detta sant prästerliga sinne, som gjorde honom på det innerligaste förbunden med alla, som han kände sig kallad att verka ibland. När han dog, kände därför icke blott hans församling, utan hela den stora svenska kolonien i Rockford, att de hade gjort en stor förlust, att de hade förlorat en värdefull ledare och en deltagande vän. Och det är

ju alltid de goda, de fromma och de, som oegennyttigt arbeta för att tjäna sina medmänniskor, som saknas, när de tagas bort.

Pastor Sjöström var en samfundsvän och sökte att fostra sin stora församling i samfundsvänlig riktning. Han påkallades ock att detlaga i åtskilliga för kyrkan gemensamma ärenden. Så tjänade han under flera år såsom medlem af direktionen för Illinois-konferensens barnhem i Joliet och var vid sin timade död medlem af direktionen för vårt gemensamma läroverk i Rock Island. Denna senare styrelse visade sitt förtroende för hans duglighet genom att enhälligt välja honom till inrättningens kassör och "field secretary", hvilken kallelse han dock afslog. Personligen undra vi icke heller öfver att han afslog den kallelsen, ty han var först och sist pastor, och i det pastorala arbetet kände han sig så lycklig och tillfredsställd.

Hans lifsgärnings viktigaste del insatte han ock såsom pastor i den stora Zions-församlingen i Rockford, som genom hans frånfälle led så stor förlust. Där förde han herdestafven under 11 år, och därunder tillväxte församlingen i inre och yttre kraft. Kyrkskulden utplånades, och något öfver ett år före sin timade död fick pastorn flytta in i ett nytt och modernt prästhus. Pastor Sjöström tillvann sig ock erkännande i vidare kretsar. Då Immanuels-församlingen i Chicago blef vakant, genom ett dödsfall som djupt grep hela vårt folk, vände hon sig först med sin kallelse till honom, och kort före sin död kallades han af församlingen i Joliet att blifva dess lärare.

Pastor Sjöström förenade sig år 1907 eller 12

år efter sin ordination i äktenskap med fröken Anna Ekfelt, i Chariton, Iowa, hvilken nu tillsammans med treårige sonen Burdette Johannes sörja den stora förlust, de gjort. Han dröjde länge, innan han tillgodogjorde sig det egna hemmets lycka och välsignelse, men så njöt han så mycket mera af det, då han erhöll det. Det var ett lyckligt hem och ett hem, i hvilket den af Guds ord anbefallda gästfriheten rikligt utöfvades. Fru Sjöström kommer att tillsammans med sin son förblifva bosatt i Rockford, där hon har så många vänner, som göra allt hvad den deltagande kärleken kan göra för att borttaga sorgens bitterhet. Där är ock den helgade mark, i hvilken hennes make hvilar efter väl fullbordad lifsgärning.

De som sågo den hänsofne under hans senare lefnadsår kunde icke sluta till annat, än att han var i åtnjutande af den bästa hälsa, och dock var han, så har det sagts mig, sjuk under flera år. Han gästade i mitt hem några veckor, innan han fördes till lasarettet, men icke kunde jag sluta till att han tärdes af en dödlig sjukdom. Han var munter och glad som vanligt och nämnde icke ett ord om sin sjukdom. Och dock var det redan i oktober 1911, som, enligt hans hustrus uppgift, hans sjukdom började blifva allvarlig. Han skötte dock sitt ansträngande arbete i församlingen under högtiden, fastän man märkte, att det var mycket påkostande för honom. Han torde ock själf hafva varit medveten om det allvarsamma i sjukdomen. Flera hafva ock med rörelse för mig berättat om de intryck, som de fingo af hans sist hållna predikningar. Efter det han predikat på nyårsdagen

och ledt förhandlingarna vid församlingens årsstämma, reste han den 3 jan. till Chicago och inskrefs såsom patient vid vårt Augustana Hospital. Hvad läkareskicklighet och god vård kunde uträtta för att häfva hans sjukdom, gjordes här, men sjukdomen blef allt allvarligare, och en operation utfördes af anstaltens skickliga kirurg den 29 januari. Magsåret, som läkaren sökt att bota medelst medicinsk och dietisk behandling, fanns och borttogs, men dessutom upptäcktes det, att patienten hade en långt utvecklad kronisk blindtarmsinflammation, som blef den närmaste dödsorsaken.

Det kroppsliga lidande, som nu följde för honom, var särdeles svårt, men han bar det med sant kristligt tålamod. Den Guds frid, som fyllde hans hjärta, borttog från lidandet dess bitterhet, likasom det beröfvade döden dess fasa. Det kändes så ljuft att få stå vid det dödslägret, ty man förnam där krafter från en annan värld. Ur de personalier, som Immanuels-församlingens i Chicago pastor, E. K. Jonson, uppläste vid begrafningsgudstjänsten, anföra vi följande: "Natten före sin död, då han med sin egendomliga ömhet uttalade sin hjärtliga kärlek till sin maka, bad han henne öppna dörren, att Jesus måtte få komma in. Därpå pekade han uppåt och utropade: 'Se, Guds Lamm!' I sin ifver kastade han af sig täckena och sträckte ut armarna. Efter en stund, då hans hustru frågade hur han mådde, svarade han: 'O, jag är mer i himmelen än på jorden'. Kort förrän han dog, såg han himmelen öppen och Frälsaren stående i de öppnade portarna med utsträckta händer, färdig att taga emot honom."

Såsom en sann Jesu tjänare byggde han sitt evighetshopp på den tro, han hade predikat för andra, och som han under sin ämbetsgärnings utöfvande förkunnat vid så många dödsläger. Han dog i tron på sin Frälsare, och därför "talar han ännu, fastän han är död". Lugnt och stilla afsomnade han tisdagen den 6 februari 1912.

Den högtidliga begrafningsgudstjänsten hölls i det tempel, i hvilket den hänsofne så många år förkunnat frälsningens evangelium, i Zions-kyrkan i Rockford, den 12 februari. Pastor A. W. Stark refererade gudstjänsten i *Augustana*, och han inledde sin redogörelse med följande:

"Den ofantliga människoskaran, som bevittnade likbegängelsen, bekräftade vittnesbördet, som denne prästman erhöll under sin ämbetstid, att han var en folkets man. Huru många sorgens och saknadens tårar götos icke vid denna begrafning, icke blott af den efterlämnade makan och släktingarna, utan äfven af Zions-församlingens medlemmar, ämbetsbröder och andra, som lärt att känna och älska den hädangångne herden. Kanske ännu ymnigare flöto tårarna på söndagseftermiddagen, då liket stod på "lit de parade" i Zionskyrkan, ty då hördes inga tröstens ord från predikstolen som vid begrafningen. Det beräknades, att minst 10,000 personer kastade en sista blick på den aflidnes stofthydda under söndagseftermiddagen och ovanligt många äfven på måndagen."

Sorgegudstjänsten inleddes med afsjungandet af den härliga psalmen: 'I Kristi sår jag somnar in", och därefter höllos korta predikningar af pas-

torerna J. Fr. Seedoff, C. A. Wendell, L. G. Abrahamson och M. C. Ranseen. Personalierna androgos af pastor E. K. Jonson på svenska och af dr G. Andreen på engelska. Kondolenstelegrammen och brefven voro många, och blott ett urval af dem kunde uppläsas. Den i hög grad imponerande sorgegudstjänsten afslöts med bön af Immanuelsförsamlingens i Rockford pastor, J. W. Johnson, samt med afsjungandet af psalmen 495: "Så hvila i välsignelse, du gode, trogne tjänare".

Därefter fortskred den långa likprocessionen till den svenska grafgården, där den nedbrutna stofthyddan vigdes till griftero af pastor J. Fr. Seedoff enligt vår kyrkas sköna begrafningsformulär. Det skedde i den fridfulla aftonstunden, efter det solen dalat i väster. Där hvilar nu den käre brodern, omgifven af så många af Zions-församlingens medlemmar, hvilkas stoft han fått inviga till den sista sömnen, och där skall han hvila till uppståndelsens morgon, då Jesu röst skall höras genom alla rymder och ned i alla djup och väcka honom till den saliga evighetens ljusa och sköna dag.

Men fastän död, talar den hänsofne herden ännu. Hans lifsgärning och hans saliga död mana oss till trohet i vår kallelse och till att alltid vara redo att möta vår Gud. Vår kyrka är tacksam för hvad hon hade i denne sin trogne tjänare, de tusenden, som han på ett eller annat sätt fick tjäna, välsigna hans minne, och hoppet om ett saligt återförenande där, hvarest Guds hand har torkat den sista tåren och hvarest ingen skilsmässa och död är, har för de kära anhöriga borttagit sorgens bitterhet.

L. G. Abrahamson.

JOHANNES NELSON ALEXIS.

Johannes Nelson Alexis.

Dagsarbetarna i Guds vingård få hemlof den ene efter den andre; lederna glesna på jorden, men de fyllas i himmelen. Säkerligen hafva de kära hemgångna en stor mission i salighetens boning, kanske större än de till och med hade på jorden, — hvem vet? Vi sakna dem här, men vi missunna dem ej den upphöjelse de vunnit. Pastor Johannes Nelson Alexis har fått uppflyttningsorder. Det är hans minnesruna vi tänka teckna.

Han föddes i Slättåkra, Hallands län, den 4 april 1852. Föräldrarna voro Alexander Nelson och h. h. Greta Johansson. År 1868 emigrerade de till Amerika och slogo sig ned i Mediapolis, Iowa. Från tidigaste åren var det Johannes' önskan att bli präst, men brist på medel hindrade honom att börja studera förrän år 1873, vid 21 års ålder. Vi minnas så väl den flärdfrie, anspråkslöse ynglingens ankomst till Paxton. Han inlemmades så otvunget i den då ungefär 75 man starka studentkåren. Flit, innerlig gudsfruktan, broderlighet voro några af hufvuddragen i hans karaktär som studerande. Han afslutade sina studier i college år 1879, inträdde efter ett års arbete ute på fältet i det teologiska seminariet

och ordinerades vid synodalmötet i Altona den 18 juni 1882.

Han betjänade följande församlingar: Bethesda, York co., och Elim, Dodge co., Nebraska, 1882—90; Libanon, Dubois; Elim, Anita, Clarion Mines, Hastings och Gazzam samt en af honom bildad församling i Patton, alla i Pennsylvania, 1890—97; Dover, N. J., ett och ett halft år; missionsplatser i Florida med Pierson såsom hufvudstation, 1898—1900; Libanon, Whitehall, Michigan, 1900—08; församlingen i Skanee jämte flera missionsplatser i norra Michigan, 1908—11; i juni 1911 flyttade han med sin familj till Lincoln, Nebraska. Ehuru hälsan redan då var nedbruten, sökte han göra hvad krafterna tillåto i Valparaiso, Raymond och Saronville.

Såsom en sann Kristi lärjunge vandrade han i sin Mästares fotspår, städse redo att gladt, med trohet och nit, i sann uppriktighet och ödmjukhet utföra, hvad öfverherden gaf honom att göra. Hans predikningar voro skriftenliga, texttrogna, enkla, kraftiga vittnesbörd om Kristus med pietistisk anläggning. I sin predikstol kände han sig hemma.

Den 28 augusti 1883 blef han i äktenskap förenad med fröken Ingrid Swenson, som en tid idkat studier vid Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minn. Deras förening lyckliggjordes med nio barn, af hvilka sju öfverlefva fadern. Den äldste är sonen Joseph, lärare i lefvande språk vid statsuniversitetet i Lincoln, Nebr.; dottern Theresia är lärarinna vid vår skola i Wahoo, Nebr., sönerna Gerhard, Crispin, Oscar och Carl

antingen idka studier, eller ock tjänstgöra de som organister i våra församlingar. Den yngsta dottern, Thekla, är ännu i föräldrahemmet. Han lyckades med sin dugliga, viljekraftiga makas tillhjälp under många umbäranden gifva sina barn en god uppfostran, och hafva de alla varit föräldrarna till den största uppmuntran. Genom samfällda sträfvanden lyckades de bereda föräldrarna ett godt ålderdomshem i Lincoln.

Trefnaden där blef dock ej lång, ty snart märktes, att en tärande sjukdom anfrätte faderns lifskrafter. Kort efter nyår 1912 reste han till Immanuel Hospital i Omaha för att söka bot. Där kunde blott konstateras, hvad han redan förut anade, att sjukdomen var invärtes kräfta och obotlig. Han mottog denna underrättelse med det själslugn, som var karakteristiskt för honom. Han säger själf: Då jag kröp upp och lade mig på operationsbordet, kände jag mig ungefär, som om jag lagt mig i en vanlig säng, sedan jag lämnat kropp och själ i Guds händer.

Den 31 januari kunde han resa hem till Lincoln.

För att visa hans själsriktning de senare veckorna af hans jordelif, anföra vi ett och annat.

Den 7 februari meddelade pastor Knock nattvarden åt honom och familjen, och texten utgjordes af Jesu ord: "Jag har med mycken åstundan begärt äta detta påskalamm med eder, förrän jag lider".

Den 12 februari yttrade han: I ämbetet har många gånger varit strid på grund af den kamp, som ljuset måste utkämpa mot mörkret; men ämbetsgöromålen hafva varit förenade med upp-

muntran och vederkvickelse på grund af nådelöftet: De, som med tårar så, skola med glädje uppskära.

Den 14 februari: En kristens döds- och begrafningsdag är mera lik en bröllopsdag.

Den 17 februari: Hälsen vännerna, att jag dör i tron på Guds Sons blod, som renar från alla synder. Jag väntar, att många komma efter till hemmet hos Gud. Jag är glad att hafva fått predika den lära, som är i öfverensstämmelse med Guds ord och består i evighet.

Utan att anföra datum göra vi följande utdrag:

Guds vägar äro underliga, han leder sina heliga underligt. Gud styrker de sina i rätta stunden och säger till dem: Jag är ditt beskärm och din ganska stora lön. Jag är den förnämste bland syndare, men mig är barmhärtighet vederfaren. Guds löfte är visst.

Lefva vi, så lefva vi i Herren, dö vi, så dö vi i Herren. Den trogne vill af nåd möta sin Herre, ju förr, desto hellre. Det är en glädje, att hans vänner ha det löftet: Ja, jag kommer snart. Lofva Herren, min själ, och allt det i mig är hans heliga namn.

Hela familjen samlades ofta vid sängen, läste Guds ord tillsamman och bad tillsamman. Vid ett af dessa tillfällen bad han: Såsom Du, o Jesus, låtit oss vara samlade denna kväll inför ditt ansikte, så låt oss af nåd vara samlade inför Dig i evighet för ditt namns skull. Amen.

En dag utbrast han: Jag har nu inte lust för något annat än det eviga. Jag vill vara funnen i Herren, då är allt väl. Hvad intet öga sett och

intet öra hört har Du, Gud, beredt åt dem, som Dig älska. Allt har Du i beredskap.

Från hans sista lefnadsdag, den 27 februari, anföra vi följande: Svenska psalmen 480: I Kristi sår jag somnar in, förelästes för honom. "Det är skönt", sade han. Vid sex-tiden på aftonen sjöng en kvintett af sönerna: "Jag går mot döden, hvar jag går", samt "Tryggare kan ingen vara än Guds lilla barnaskara". Han lyssnade med synbar njutning. Han älskade att höra sina kära gossar sjunga för sig. Han försökte tala, men krafterna sveko honom, allt som kunde uppfattas var: "Jag går nu". Därpå deltogo alla i bön den ene efter den andre. Han ville ock bedja, men allt som kunde uppfattas var: Guds nåd, Amen. Med denna bön på läpparna lämnade han jordelifvet. Så slutade denne Guds tjänares lefnadsdag stilla och lugnt i Guds frid.

Vid begrafningsandakten i sorgehuset sjöng den förut omnämnda kvintetten "Tryggare kan ingen vara", pastor Erlander läste en del af 1 Kor. 15 kap. och ledde i bön. I kyrkan sjöngo sönerna: "Jag går mot döden, hvar jag går". Nebraska-konferensens ordförande, pastor Swanberg, höll likpredikan på svenska öfver orden: Du gode och trogne tjänare, i en ringa ting har du varit trogen; gack in i din Herres glädje, och pastor Knock på engelska öfver orden: I am in a strait betwixt two, having a desire to depart and to be with Christ, which is far better.

Flera närvarande ämbetsbröder talade tröstens och uppmuntringens ord. Tvenne klasskamrater till den hädangångne voro närvarande, nämligen

pastor J. E. Swanbom och dr S. M. Hill. Den förre påminte om Jesu ord till Marta: Jag är uppståndelsen och lifvet; den senare erinrade om skol- och klassminnen och slöt med ett poem såsom minnesgård till skolkamraten och vännen. Blott några rader anföras:

Ty städse var han sin Herre trogen,
och från sin fana han aldrig svek.
Att offra sig var han redobogen,
var fri från smicker och fri från svek.
Som Nikodemus till Jesus kom,
så här Johannes sig vände om.

Pastor J. Torell uppläste utförliga personalier öfver ämbetsbrodern.

På Wyuka kyrkogård invigde pastorerna Torell och Knock stofthyddan till dess långa hvila. Sönerna sjöngo:

Sof i ro!
Re'n dagen har flytt och dess larm.
Sof i ro!
Må Herren nådigt oss gifva ro.
Sof i ro!

M. Wahlström.

Louis Johnson.

Pastor Louis Johnson var född i Ölmstad förs., Småland, den 23 september 1838 och afsomnade i Kensington, Douglas co., Minnesota, den 12 mars 1912 i en ålder af 73 år, 5 månader och 19 dagar. Han efterlämnar en åldrig sörjande maka, två söner och deras hustrur, en dotter, en broder, mågar och barnbarn. Fem döttrar hafva före honom slutat sin jordiska vandring och, som vi hoppas, fått ingå i det himmelska fadershemmet. Han kom hit till landet 1866 och ägnade sig först åt jordbruk. Som många andra immigranter måste han söka uppehälle för sig och de sina genom att arbeta för andra. Han omtalade, att han en höst tillsamman med sin broder med lie afmejat 90 acres hvete. Han erhöll frihemman i Kandiyohi county, men brukade ej själf detta land, ty Herren hade ämnat och utrustat honom med goda gåfvor att arbeta på Guds rikes åker genom att utså den ädla säden, Kristi evangelium, och att inbärga många kärfvar för den himmelska ladan. Hur han därmed lyckats, skall den sista stora dagen uppenbara. Han började sitt andliga såningsarbete som lekmannapredi-

LOUIS JOHNSON.

kant, hvilket utsträcktes från Kandiyohi county till Minneapolis, där han verkade någon tid. Därefter förflyttades han till Douglas county, där han betjänade Oscar Lake, Wennersborg och Norunga församlingar, på hvilkas kallelse han prästvigdes i Chicago 1879. Han verkade hela sin lefnadsdag inom Alexandria-distriktet, betjänande pastoraten Oscar Lake, Parkers Prairie och Fergus Falls.

Han hade ej någon högre skolbildning. Endast ett års tid studerade han under ledning af pastor A. Jackson, men han hade ett godt förstånd och var utrustad med goda predikogåfvor. Det var glädjande att höra honom, då han uppträdde på predikstolen eller deltog i diskussioner. Han var en kär ämbetsbroder, glad och umgängsam, och i hans hem fick man åtnjuta sann gästvänlighet. Hans arbetsdag är nu slutad, och han har fått nedlägga vandringsstafven. Saknaden af den käre vännen, herden och ämbetsbrodern förljufvas dock af det fasta hoppet, att han fått ingå i sin Herres hvila. Frid öfver hans minne!

L. P. Stenstrom.

P. J. SANDÉN.

P. J. Sandén.

Pastor P. J. Sandén tillhörde ej den lilla grupp af arbetare, hvilka allraförst kommo till Amerika för att bryta det andliga brödet bland vårt lutherska folk på denna sidan världshafvet, men han reste dock hit så tidigt, att han fick tillfälle att pröfva på nybyggarelifvets mödor och besvärligheter på flera olika platser. Under sina barndoms- och ungdomsdagar hade han fått lära sig att arbeta och försaka, och detta blef en god förberedelse för de erfarenheter, som Herren kallade honom att genomgå långt borta från sina fäders land. Han var icke i besittning af stora kunskaper, men han ägde en naturlig begåfning och rika erfarenheter, och med dessa pund tjänade han troget sin Mästare och hans församling på jorden. Han var en god predikant och trogen själasörjare, och många hafva den hänsofne herden i kärt och tacksamt minne. Han använde understundom något egendomliga uttryck, både i samtal och i sina predikningar, men det kan dock sägas, att hans tal var "ljufligt och med salt kryddadt". Under de senare åren var pastor Sandén något nervös och litet orolig till lynnet, och det

blir nog mer än en pastor, då han hunnit något till åren, ty först då står verkligheten framför honom, att han är utan hem för sig och de sina. Men Herren säger: "Ännu när de blifva gamla, skjuta de skott, de frodas och grönska, på det att de må förkunna, att Herren är rättfärdig, min klippa, han i hvilken orätt icke finnes".

Pastor P. J. Sandén föddes i Hults församling, Jönköpings län, den 9 december 1838. Hans föräldrar voro fattiga, och därför fick gossen, Petter Johan, tidigt vänja sig vid hårdt arbete och många försakelser, och det blef ej mycken tid öfrig för att besöka skolan. I likhet med alltför många unga människor råkade han i dåligt sällskap efter sin konfirmation, men den nåderike Guden lämnade icke det förlorade fåret i öknen, utan han sökte upp det och bar det hem igen på sina starka herdeaxlar. Vid något öfver 20 års ålder kom han i bekymmer om sin själ vid ett bönemöte, som hölls i den by, där han vid den tiden innehade tjänst hos en länsman. En afton trängde han sig genom folkhopen fram till predikanten och utropade: Hvad skall jag göra, att jag må varda frälst? Svaret kom till honom, såsom det fordom kom till fångvaktaren i Filippi, men det dröjde dock någon tid, innan han fick frid i sin själ. I ynglingens hjärta uppstod sedan en onskan att få förkunna frälsningens glada budskap, men först måste han förskaffa sig litet kunskap, hvilket ingalunda var en lätt sak för en fattig yngling utan rika vänner och släktingar. Gud ledde det dock så, att han fick besöka Ahlbergs skola, hvilket blef af stor betydelse

för hans kallelse litet längre fram i lifvet. Ofta fick han åtfölja Ahlberg på hans predikoresor, och därigenom kom han i närmare beröring med denne man, som på sin tid utöfvade ett stort inflytande i vida kretsar. Sandén reste omkring i olika socknar och förkunnade Guds ord, till dess han år 1865 lämnade fäderneslandet och reste till Amerika. Han reste till Chicago, där han blef personligt bekant med pastor Erland Carlsson, och hos denne beprövade man fick han säkerligen råd och hjälp på flera sätt. Någon tid arbetade han för det amerikanska bibelsällskapet i egenskap af kolportör och reste sedan till vår skola i Paxton, men i saknad af medel måste han snart resa därifrån. Nu begaf han sig till Minnesota, där han tog sig ett frihemman, på hvilket han med egen hand uppförde ett stockhus och uppodlade litet jord omkring det nya hemmet. Han hade nu en vacker egendom invid en liten täck insjö, men ensamheten i urskogen blef snart outhärdlig, och därför sålde han sin farm och reste (1868) till Burlington, Iowa. Han blef nu pastor B. M. Hallands medhjälpare, och under tre års tid predikade han i Kingston, Iowa.

Den 26 december 1869 ingick nan i äktenskap med Emelia M. Aurell, hvilken blef för honom en trogen följeslagarinna under en tid af fyrtiotre skiftesrika år. Återigen började han tänka på att förskaffa sig ett litet hem, och för det ändamålet köpte han åtta acres land i närheten af Kingston, på hvilket han byggde ett litet hus, och omkring denna hydda började han bryta stubb och mark, såsom han förr gjorde i Minnesota. År

1871 blef han kallad att taga hand om verksamheten i Ottumwa och Chariton, och på dessa platser verkade han omkring två år. Han flyttade därpå från Iowa till New Gotland, Kansas, där han förskaffade sig 160 acres "preemption land", hvarpå han uppförde ett litet torfhus, som fick tjäna, till dess familjen kunde förskaffa sig ett bättre boningshus. Med tillhjälp af sina oxar, "Björn och Frithiof", började han uppodla en del af sitt nya jordagods. Här hade han till all lycka inga stubbar att brottas med, men äfven på Kansas' slätter var det ständigt möda och arbete.

Vid ankomsten till New Gotland kallade församlingen honom att förkunna Guds ord, och under en tid af fem år utsådde han den ädla säden på denna plats. Då dr O. Olsson var borta, predikade han ofta i Lindsborg, och ej sällan gick han till fots 15 mil, men var dock färdig att predika vid sin ankomst till den numera väl bekanta skolstaden. Det var väl, att han var högväxt, ty ibland måste han vada öfver Smoky-floden, hvilken vid somliga tillfällen blir ganska djup. Hans gode och trofaste vän dr O. Olsson rekommenderade honom till ordination, och 1878 prästvigdes han i Princeton, Ill.

Han ordinerades på kallelse af sv. luth. Salemsförsamlingen i Marshall co., Kansas, och i denna församling utförde han ett välsignelserikt och troget arbete under en tid af nio år. År 1887 flyttade han till Porter, Ind., och betjänade sv. luth. Augsburg-församlingen därstädes från 1887 till 1891, då han antog kallelse till sv. luth. Swede Valley-församlingen i Boone co., Iowa. Denna

församling betjänade han omkring sju år, till dess han år 1897 flyttade till Houston, Texas. Tanken på att återigen komma i besittning af ett eget hem vaknade vid denna tid till nytt lif, och han beslöt att förskaffa sig ett sådant, där man ej behöfver lida och besväras af nordens kalla och långa vintrar. Under sin vistelse i Texas förkunnade han Guds ord på olika platser, och hans flyttning söderut blef säkerligen till någon nytta både för honom själf och för andra. Han återvände till norden 1901, och från den tiden hade han sitt verksamhetsfält inom Iowa-konferensen. På senare åren har han haft sitt hem i Moingona, och så långt som krafterna medgifvit, har han arbetat inom den lilla församlingen därstädes. Han slutade sitt skiftesrika lif här på jorden den 9 maj 1912 i en ålder af 73 år och 5 månader.

Han sörjes närmast af sin efterlämnade maka samt af två döttrar och fem söner. En af sönerna, Ernst H. Sandén, är pastor i New Sweden, Iowa, en annan är farmare, och två äro affärsmän i Ogden, Iowa. Döttrarna äro gifta och hafva båda sina hem i Rock Island, Ill. Hjalmar, den yngste bland barnen, är ännu i föräldrahemmet.

Pastor Sandéns stofthydda hvilar i Swede Valleys vackra kyrkogård till uppståndelsens morgon.

Så kommer han och förlossar eder,
hvars makt är såsom hans kärlek stor.
De ögon trötta,
en stund de somna,
en stund de domna.
En annan stund till ett annat lopp
I edra hufvuden lyften opp! J. A. H.

J. S. RYDING.

J. S. Ryding.

Budskapet om patsor Rydings frånfälle kom icke precis oväntadt. I 13 månader hade han genom tilltagande sjuklighet varit urståndsatt att sköta sitt ämbete. Och dock, när telegrammet om hans död nådde mig onsdagsmorgonen den 12 juni, kom det som en öfverraskning. Bekanta sedan den gemensamma skoltiden i Rock Island och grannar under 9 år inom det oförgätliga Alexandria-distriktet, där han torde hafva genomlefvat sin lyckligaste tid såsom pastor, hade vi efter hans flyttning från nämnda distrikt esomoftast brefväxlat; och när jag mottog hans sista bref, förrådde icke den lediga handstilen, att nästa underrättelse från hemmet i Leroy skulle gälla hans död. Så var dock Guds vilja, under hvilken vi må ödmjukt böja oss. Hvila då i ro, käre broder, efter fullbordadt dagsverke! När Herren Sions fångar lösande varder, — skall du komma med glädje och bära dina kärfvar.

Pastor Johan Sven Ryding föddes, den äldste af tio syskon, i Larfs socken, Skaraborgs län, den 3 juni 1853 af föräldrarna Johannes och Stina Ryding. Då Johan var 8 år gammal, flyttade

familjen till Amerika och bosatte sig i västgöta-settlementet East Union, Minn. Upptagen såsom barn genom det heliga dopet i Guds nådesförbund, blef han af sina föräldrar uppfödd i Herrens tukt och förmaning. Guds Ande verkade också med ordet tidigt på hans hjärta. Redan innan han var 10 år gammal, måste han stundom stiga upp om natten för att läsa sin bibel, och han hade redan före sin konfirmation genomläst den flera gånger. Det var dock först under sin konfirmationstid, som han kom till förvissning om sitt nådastånd. I denna tro förblef han också ståndaktig intill slutet. Visst uteblefvo icke frestelser och anfäktningar, särskildt under studietiden, men dessa kunde icke beröfva honom hans barnaskap, utan voro fastmer kännetecknen på äktheten af detsamma. Sedan han fått frid med Gud, blef valet af lefnadskall den viktiga frågan. Väl hade han haft sina drömmar om predikokallet, ty såsom vallgosse hade han plägat, likt P. Fjellstedt m. fl., klättra upp på något högt föremål och predika för sin hjord. Men då det gällde att påtaga sig det ansvarsfulla kallet att bilfva en själasörjare och den egna odugligheten tedde sig riktigt bjärt för honom, blef det icke så lätt att taga det afgörande steget. Men hans faderlige vän och lärare, pastor P. Carlson, lät honom icke få någon ro, utan hvar han såg honom, förmanade han honom enträget att lyda Guds vilja: "Johan, du måste gå till skolan och ägna ditt lif åt kyrkans tjänst". Vid 20 års ålder blef han alltså inskrifven vid Ansgarii-skolan, Minnesota-konferensens första läroverk, som då var förlagdt i East Union.

Där studerade han i två år, gick så på hösten 1874 till Augustana College, Paxton, Ill., och fortsatte sina studier vid detta läroverk med endast ett års afbrott, då han undervisade vid Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minn. Tillsammans med sex andra kandidater afskildes han vid synodalmötet i Lindsborg den 10 juli 1881 till det heliga predikoämbetet. Hans första verksamhetsfält var vidlyftigt, omfattande de fyra församlingarna i Dassel, Litchfield, Swan Lake och Beckville. På detta fält stannade han icke fullt två år. Våren 1883 flyttade han nämligen till Götaholms församling. Icke heller där blef hans vistelse långvarig; efter två och ett halft år flyttade han till Spring Garden. Denna församling betjänade han i fyra år. Sedan verkade han i tre år i Cloquet och två år på missionstältet i de s. k. "13 towns" i Red River-dalen med McIntosh som hufvudstation. År 1894 öfvertog han Fahlunpastoratet i Douglas county, där han stannade i nära tolf års tid. Hans nästa pastorat blef Upsala i Morrison county, där han kvarstannade tre år. Oaktadt dessa många flyttningar hade han dock aldrig varit utanför Minnesotas gränser. Men som hans hälsa så småningom undergräfts, beslöt han försöka, hvad ett klimatombyte kunde uträtta, och antog därför 1908 kallelse till Austin, Tex. Detta ombyte syntes dock hafva varit alltför stort; med försvagade krafter återvände han följande år till norden, dock icke till Minnesota, utan till Tustin, Mich., som blef hans sista arbetsfält. På resan till konferensmötet i Chicago i februari 1910 ådrog han sig förkylning, hvilken lade grunden

till den sjukdom, som omsider medförde hans död. Långvarigt och svårt var det lidande, han fick utstå. Ehuru hans hälsa redan under studietiden var så svag, att man t. o. m. spådde, att han icke skulle upplefva sitt 30:e år, blef den dock efterhand bättre, och då han var i besittning af ovanliga kroppskrafter, är det icke att undra på, att döden föregicks af svåra plågor. Han bar dem dock med kristligt tålamod. En glädje för honom var, att han omkring två år före sin död hade skaffat sig ett litet hem fyra mil från Tustin, där makan och de minderåriga barnen kunde ha en tillflyktsort, och där han också själf tillbragte de sista fyra och en half månaderna af sitt lif. Den 14 mars fick han en svår magblödning, hvarefter han låg medvetslös i tio dygn, och man trodde då, att hans sista stund hade kommit. Han repade sig dock, så att han t. o. m. kunde sitta uppe en stund hvar dag ända till den 12 maj, då han icke mer förmådde lämna sitt sjukläger. Från denna stund sjönko krafterna så småningom, tills han fram emot midnatt den 11 juni somnade in lugnt och stilla som ett trött barn i sin moders armar. Såsom en sista hälsning sade han, att af hvad han predikat kunde och ville han intet återkalla, men väl med mera kraft och eftertryck predika samma gamla evangelium, om Gud återgaf honom hälsan. Han hade uppnått en ålder af 59 år och 8 dagar.

Broder Ryding var en god evangelisk predikant. Det var sans och reda i hans föredrag, och det tilltalade både förståndet och hjärtat. Ehuru öfvervägande evangelisk, sparade han icke på la-

gens salt, då det gällde att bestraffa synden, både offentligt och enskildt. Kanhända en naturlig häftighet stundom dref honom till obetänksamhet härvidlag, men det vanligaste felet är nog alltför stor försiktighet. Orsaken till de täta flyttningarna var icke, att han "predikat ut sig", icke heller endast ombytlighet, från hvilket han annars icke var fri, utan hufvudsakligen en känsla af oduglighet, och hopp att på ett annat ställe kunna verka mera obehindradt.

Pastor Ryding var tvenne gånger gift. Hans första hustru var Augusta Bylander, med hvilken han ingick äktenskap den 10 juli 1881. Hon afled dock redan den 16 december 1882, lämnande efter sig en liten son, som dock vid 12 års ålder fick följa sin moder. I november följande år ingick han nytt äktenskap med Betsie Sofia Sture, som med fem barn — alla söner — närmast sörja den så tidigt hemförlofvade maken och fadern.

"Men lärarna skola lysa såsom himmelens sken, och de, som många undervisa till rättfärdighet, såsom stjärnor i evighet." Dan. 12· 3.

J. P. Leaf.

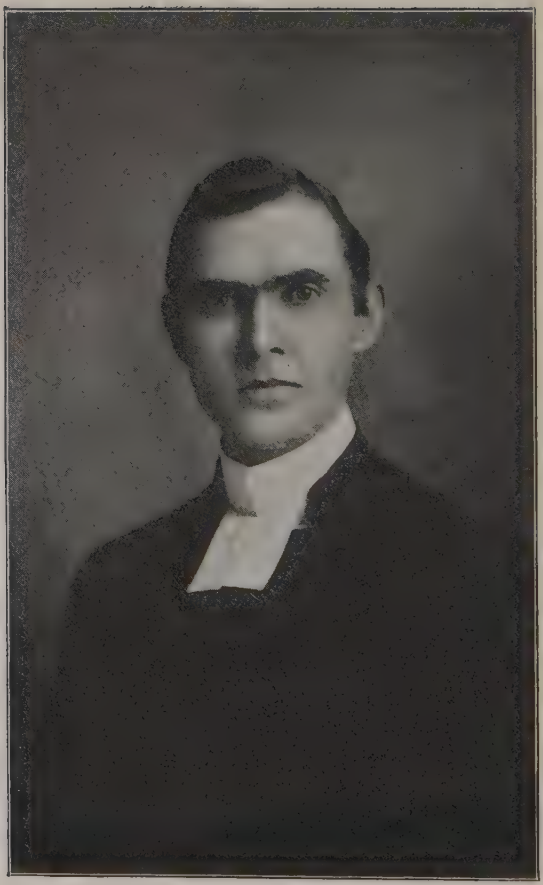

ANDERS J. ANDERSON.

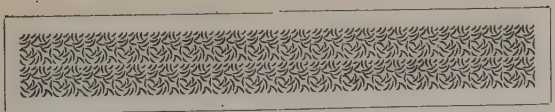

Anders J. Anderson.

Det kännes svårt att "rista runor" öfver en innerligt afhållen vän, som aflidit. Icke därför, att hans lif och lefverne ej skulle tåla att komma i ljuset, utan därför att saknadens tår skymmer ögat, då blicken faller på den bild, minnet gömmer af vännen, och just den bild, man skulle teckna för andra. Man ville äfven, att "teckningen" skulle bli *sann*, äfven om den ej blir helt fullständig. I saknad af nödiga uppgifter om pastor Andersons barndoms- och ungdomstid, innan han kom till Augustana College i Rock Island, Ill., kunna vi ej något utförligare nämna härom.

Anders Johan föddes i Lindbergs församling, Halland, den 4 oktober 1877. Föräldrarna voro J. S. och Anna Anderson, numera boende i Elbon, Elk co., Pa. I sällskap med föräldrarna ankom han till Amerika 1880, konfirmerades af pastor J. A. Rinell i Morris Run, Pa., inskrefs vid Augustana College hösten 1899 och aflade mogenhetsexamen med goda betyg 1905. Samma år på hösten påbörjade han teologiska studier vid Augustana seminarium, och efter aflagda examina, hvarvid han erhöll graden B. D., prästvigdes han

den 14 juni 1908 vid synodalmötet i Chicago på kallelse af sv. ev. luth. Emanuels-församlingen i Ludington, Mich.

Vid skolan visade sig pastor Anderson äga goda gåfvor för studier och utmärkte sig för flit och trohet i allt hvad han gjorde. Han tog aktiv del icke blott uti de rent litterära sällskapen, musik- och sångföreningarna, utan synnerligast i Augustana Hednamissionsförening, hvars ordförande han var under ett års tid. Han förblef städse en varm vän till missionen. Som studerande betjänade han olika församlingar i egenskap af skollärare och predikant och var alltid mycket omtyckt. Detta visar sig bl. a. däraf, att han kallades tillbaka till en församling tre somrar å rad. Han var aktad af de församlingar, han betjänade, som en from och kristligt sinnad yngling, utrustad med goda predikogåfvor och ett sundt omdöme.

Icke underligt, om hans lärare och kamrater vid skolan väntade, att denne yngling skulle blifva en nyttig och duglig arbetare i Herrens vingård. Man hade ock rätt att vänta detta af den hänsofne vännen, ty han hade goda förutsättningar för att kunna användas i öfverherdens tjänst. Och ingen, som äger kännedom om det arbete, han genom Guds nåd fick utföra — låt vara att hans arbetsdag blef kort —, har anledning att känna sig besviken.

Som pastor betjänade pastor Anderson blott en församling, och det endast i fyra år, af hvilka han blott i tre år kunde stå i aktiv tjänstgöring. Men under denna korta tjänstetid hann han likväl med mycket. Kyrkan förskönades och för-

bättrades, prästhuset renoverades och gjordes mera bekvämt, och församlingen, som icke blott betydligt tillöktes i medlemsantal, kom hvad det yttre beträffar i ett väl ordnadt skick. Anderson ville ha ordning och reda i sin församling. Han var ock samfundsman och ville, att församlingen så långt som möjligt skulle fullgöra sina plikter mot konferensen och synoden. I synnerhet äro bidragen till missionen från hans församling för den, som något känner till vårt folks i "norden" finansiella ställning, vackra bevis på ett brinnande missionsnit hos både pastor och församling.

I sin pastorala verksamhet var pastor Anderson flitig och samvetsgrann. Många vittnesbörd gifvas honom i församlingen om hans varma nit för själars frälsning vid besök hos sjuka och i hemmen för öfrigt. Besöken i hemmen voro alltid af pastoral natur och icke blott artighetsvisiter. Då han fann det vara nödvändigt att bestraffa någon enskild för synd, gjorde han detta, men då alltid på ett sätt, som hade åsyftad verkan; han var öm och kärleksfull, men likväl allvarlig och vek aldrig från sanningen. Han hade ock glädjen att få mottaga besök af sådana sina medlemmar, hvilka sökte ledning och råd rörande själens frälsning och salighet.

Som predikant var pastor Anderson alltid uppbygglig och gärna hörd, både hemma i sin församling och i distriktet för öfrigt. Han ägde ett utsökt godt och mycket omfattande bibliotek, som ock hårdt anlitades. Han läste mycken homiletisk litteratur; hans älsklingsstudium var dock Böckernas bok och Augsburgiska bekännelsen, som

han icke blott läste, utan *studerade*. Han växte fort i predikstolen. Den nyordinerade predikantens vanliga uttryckssätt och "postillo-språk" kom han snart ifrån och blef mera självständig med hänsyn till predikans formella sida. Han försökte aldrig att "slå an" eller att pråla med bombastiska fraser och en förment vältalighet. Han behärskade svenska språket väl och älskade ett *rent* språk. Sträng, logisk reda och en djup uppfattning af textinnehållet voro utmärkande för hans predikan. Han var oförfärad i predikstolen och annars också — då det gällde att draga i härnad mot synden, och detta gjorde, att man ibland tyckte, att han var "sträng", men på samma gång lämnade han aldrig ur sikte "blodet, som renar från alla synder". Hufvudtemat var alltid "Jesus Kristus och han korsfäst". Hans uppträdande var värdigt, han hade ett godt utförande och en vacker, fyllig röst. Ett kyrkligt sinne ådagalade han städse samt stor aktning för kyrkans alla bestämmelser, äfven med afseende på gudstjänstens liturgiska del. Självsvåld och okyrklighet i detta afseende kunde han icke fördraga.

Ingen, icke ens han själf, kunde ana, att hans verksamhet skulle blifva så kort. I mars månad 1911 blef det af läkare konstateradt, att han angripits af en farlig sjukdom (kräfta). Genast underkastade han sig operation vid konferensens sjukhus (Augustana Hospital) i Chicago, Ill. Han repade sig något mot hösten, men vid jultiden förmärktes en försämring, den gamla sjukdomen utvecklade sig på nytt, och senare tillkom äfven "dropsy". I maj 1912 afsade han sig vården om

sin kära församling och flyttade med sin familj till Princeton, Ill., där han i svärföräldrarnas hem stilla och fridfullt inslumrade i tron på sin Frälsare. Dödsbudet kom till honom söndagskvällen den 7 juli 1912.

Den 30 juni 1908 förenades han i äktenskap med fröken Eleonora Palmquist i Princeton, Ill. Han sörjes nu närmast af henne jämte en liten dotter och son, åldriga föräldrar, syskon, många andra släktingar och en stor vänkrets.

Hans stoft hvilar i den vackra grafgården Oakwood i Princeton, Ill. På uppståndelsens härliga morgon skall Herrens stämma ljuda äfven dit, då denne Herrens tjänare skall uppstå och med alla Herrens trogna få ingå i härligheten.

Frid öfver pastor Andersons minne!

GEO. A. FAHLUND.

P. A. BERGQUIST

P. A. Bergquist.

Pastor Pehr Adolf Bergquist föddes den 19 febr. 1855 i Hellestads socken, Östergötland. Hans barndomsdagar försvunno så hastigt i det kära föräldrahemmet. Men dessa glädjefulla, solljusa dagar öfverhöljdes snart af mörka, sorgtunga moln. Flera af hans syskon dogo i späda år, men det största slaget kom vid nyåret 1869, då hans moder afled efter en kort tids sjukdom. Han sörjde henne djupt, ty under sjukdomens dagar var han hennes tröst i lekamlig och särskildt i andlig bemärkelse. I april samma år afled fadern helt hastigt. I stor bedröfvelse stod den unge fader- och moderlöse gossen inför en stormuppfylld värld, för att kämpa sig fram, dock icke helt ensam, ty tre bröder förutom honom fingo äfven arbeta sig fram. Dessa dödsfall förorsakade en stor sinnesförändring i hans hjärta. Tankar rörande hans egen och medåterlöstas frälsning genom Jesus Kristus väcktes och utvecklades mera under förberedelsen för hans konfirmation och första nattvardsgång under dr Emanuelsons kärleksfulla och ömma ledning. Konfirmationsdagen den 6 juli 1870 nedtecknade han i sin bibel föl-

jande bön: Allsmäktige, evige, kärleksrike Fader, sänd mig din Helige Ande, att jag måtte nalkas dig med vördnad. Ack, gode Gud, led du mig under alla mina öden! Jag kan ej reda mig själf; har hvarken jordisk fader eller moder, utan var du, Herre Gud, min Fader, min ledare, tröstare, ja, mitt allt! Jag har, o Herre Jesus, öfverträdt mitt döpelseförbund och lefvat i synder och öfverträdelser, tills du var mig nådig och tog mig så arm och eländig jag var. Gif mig nåd att uppfylla de heliga plikter, jag i dag svurit! Låt mig värdigt begå din heliga nattvard och där få styrka för min tro på din nåd, och sedan, om det är din vilja, att jag skall blifva missionär, så lär mig de kunskaper, som därtill fordras! Gif mig nåd att blott verka för ditt rikes utbredande här på jorden, och att jag må helt och hållet lämna mig i din tjänst både med kropp och själ. Ja, hvad är mitt usla lif värdt! Tag det, Herre Jesus, och låt mig dö i Jesu namn! Och när jag dör, o Herre, tag mig då hem. Låt mig flytta till det sälla land, där ingen död, ingen djäfvul, ingen sorg skall vara mer. Ja, lof och pris och tack ske dig, min Jesus! Fräls och bevara mig i tid och evighet, o Jesus, för ditt blods skull! Amen.

Omedelbart efter sin konfirmation reste han till Wirserums församling, Småland, och fick stanna hos prosten Dahlberger. Här började hans håg för studier visa sig. Han började äfven privata studier i grekiska m. m. under prosten Dahlbergers ledning. En tid därefter lät han inskrifva sig som elev vid Ahlbergs skola med det stora och härliga predikokallet som mål för sina stu-

dier. Genom den gedigna undervisning, som där meddelades, och den kristliga atmosfär, som där var rådande, utvecklades hans andliga lif så, att han kom till en djupare kännedom om sitt eget förhållande till Gud och Guds förhållande till honom genom Jesus Kristus. Han talade alltid med glädje om sin studietid vid Ahlbergs skola. Mycket godt medföljde honom därifrån, som varit honom, hans församlingar och vårt samfund till stor välsignelse.

Från Ahlbergs skola begaf han sig till Fjellstedtska skolan i Uppsala. Efter tre års studier kom han till elementarläroverket i Norrköping, men nödgades efter nära afslutade studier på grund af vacklande hälsa resa hem till sin välgörare, prosten Dahlberger i Wirserum, för att söka en välbehöflig hvila. Här stannade han omkring ett år och företog sedan tillsammans med en medstuderande Urbom resan till Amerika.

På hösten 1879 anlände han till Rock Island, Ill., och lät inskrifva sig vid Augustana College och teologiska seminarium för att fullborda sina teologiska studier. Under sin vistelse därstädes kom han under dr Hasselquists inflytande och faderliga ledning. Under julferierna 1879 och början af 1880 tjänstgjorde han som predikant i Kinsman, Ill. Följande sommar antog han kallelse från församlingar inom Wilcox- och Williamsportdistrikten af New York-konferensen. År 1881 i juli månad prästvigdes han i Linnsborg, Kansas, på kallelse till Antrim, Arnot, Morris Run och McIntyre, Pa. Efter ett par års tid antog han kallelse, utfärdad af sv. ev. luth. församlingen i

Kane och Wilcox, Pa., samt missionerade vida omkring bland landsmännen i dessa trakter. I juni månad 1885 återvände han till Sverige och hälsade på i prosten Dahlbergers hem, där han tillbringat lyckliga dagar under sin uppväxt- och studietid. Redan i september for han åter till Amerika, dock icke ensam, utan i sällskap med sin unga brud, Amanda Theodora, dotter till komminister Thellander i Sjövik församling, Småland, och anlände till Kane mot slutet af september. Å detta fält verkade han till hösten 1887, då han flyttade till Trinity-församlingen i Wilkes-Barre och församlingen i Sugar Notch, Pa. Till följd af dålig hälsa råddes han af läkare att om möjligt flytta till högre klimat. Han antog därför kallelsen till Nebo-församlingen i Peale, Pa., och flyttade dit med sin familj mot slutet af september 1888. På detta vidsträckta arbetsfält gaf Herren honom nåd och kraft att utföra sitt lifsverk och herdekall under en tid af 24 år. I Williamsport-distriktet tjänade han våra församlingar såsom ordförande i många år. Flera af församlingsmedlemmarna minnas honom som studerande och ung pastor i McIntyre och hafva således stått under hans andliga ledning och inflytande i öfver 31 år. Icke underligt då, att han var omtyckt af sitt folk och älskade dessa trakter med deras naturskönа omgifningar och tillgifna folk med en sådan innerlig kärlek.

Under denna långa tid har både han och pastoratet genomgått många pröfningar. Själf har han fått mottaga många anbud till andra platser, men troget har han stannat kvar och fört tröstens och

kärlekens talan. Den kris, som församlingen genomgick 1898, då den stora vackra kyrkan i Peale brann ned, tog hårdt på hans krafter, och hans hufvud hvitnade af sorg och bekymmer. Men Herren var èn hjälp i nödens tider väl bepröfvad. Sorgens dagar svunno och glädjebägaren räcktes honom åter välfylld af den kärleksrike och rättfärdige Guden. Detta visade sig vid ämbetsförrättningar, sjukbesök, enskilda andliga samtal, vid ordets förkunnande i Herrens tempel, men äfven vid stora högtidstillfällen, såsom t. ex. den 2 sept. 1910, då han tillsammans med sin maka firade silfverbröllop och vid samma tillfälle såg sin äldsta dotter stå brud. Den kärlek, som Nebo- och Emanuel-församlingen då visade honom, höll han dagligen i tacksamt minne.

Såsom predikant och själasörjare förlorade vårt samfund i honom en stor förmåga. Själf var han alltför ödmjuk att tala om sina förtjänster, men ämbetsbröderna visste så mycket mer att tala därom och draga nytta af hans predikningar. Han var i ordets fulla bemärkelse en ortodox pietist, genomsyrad af en gammaldags tro och gudsfruktan. Han ägde en stor urskillnings- och iakttagelseförmåga och kunde därför på det innerligaste på sig tillämpa aposteln Pauli ord, "allt är edert". Han läste, begrundade och löste tidsfrågorna för sitt folk i evighetens ljus. Hans predikningar voro alltid väl förberedda och genomtänkta. Sitt grekiska testamente tog han alltid med sig på resor till möten i distrikt och konferens såväl som inom pastoratet för att på lediga stunder kunna läsa och begrunda Guds ord på grundspråket.

Detta föranledde, att han alltid öste friskt och lefvande vatten ur Guds ords klara källa. Hans innerliga från hjärta till hjärta gående predikningar voro alltid uppbyggliga och verkade aldrig tröttande. Han kunde predika så, att både barn och äldre lyssnade. Det var icke något ovisst eller sväfvande, utan på ett vackert språk frambar han, rent och klart, evangelii dyrbara skatter. Understundom hörde man Sinai åskor så allvarsamt rulla, men påskdagens frids- och uppståndelseklockor tonade högre. Åhörarnas hjärtan smälte, tårar runno, men genom tårarna lyste ett gladt "tack, o käre Gud, för en friuens och sanningens tolk!" Han var en originell predikant med värdigt uppträdande, helig hållning, en genom Guds ord och bönens kraft helgad personlighet, en renlärig lutheran, en väl beprövad herde och själasörjare, en uppriktig samfundsman och god upprätthållare af ordning och skick. Han var alltid glad och tacksam samt bevisade kärlek och omtanka för själars frälsning mot alla, med hvilka han kom i beröring. Han kämpade redligt hvarje dag trons goda kamp för att fatta det eviga lifvet och dess ovanskliga krona af nåd för Jesu skull.

I Nebo prästgård, det fridfulla herdetjället i Peale, älskade han att framlefva sina dagar tillsammans med sin trogna, kärleksfulla maka, som alltid vårdade och uppmuntrade honom så ömt, samt i kretsen af sina barn, som innerligt älskade sin fader. Hans bref till barnen, då de voro borta från hemmet, äro alltid kristusmålande och himmelspekande. Prästgården i Peale har alltid varit

en fridsboning för besökande och vänner. De studerande, i synnerhet sådana, som ägde prästkallet till mål, sökte han alltid uppmuntra. Han sade en gång så vackert: "Ingen vet hvad sorg och bekymmer en studerande yngling bär i sitt hjärta, därför vill jag alltid söka uppmuntra och glädja en sådan". Han var för dem alla en andlig fader, som icke blott ömmade för deras materiella understöd, utan äfven för deras andliga väl.

Ifrån unga år var han begåfvad med en mjuk och behaglig sångröst. Han älskade sång och musik både i kyrkan och hemmet. Ofta kunde han om kvällarna tillsammans med sina barn, ackompanjerade på orgel eller guitarr, sjunga om hemmet där ofvan. Herdetjället blef därför äfven i detta afseende ett rätt lutherskt hem. Den dagliga umgängelsen med Gud i ordet och bönen styrkte hans krafter, gaf honom stor frimodighet och skänkte åt hemmet en viss frid, som alltid förnams.

Men "vårt hem är ej på jorden, nej, ofvan skyn det är", detta glömde han aldrig. Tankarna voro därför dagligen riktade på det sköna, himmelska hemmet hos Jesus, den dyre Frälsaren. I många år var han klen till hälsan, men skötte ändå sina åligganden inom det vidsträckta pastoratet. På senare tiden kunde han icke vara med på distrikts- och konferensmöten, som han önskade. I juni månad kände han sig stark nog att företaga en resa till sitt första pastorat i Antrim, Pa. Där firades konfirmationsreunion, och ungdomsfrisk och glad förkunnade han lifvets ord samt virade en kedja af kristliga dygder, hvilket gjorde ett

stort och, som vi hoppas, varaktigt intryck på åhörarna. Han kunde äfven efter hemkomsten konfirmera årets nattvardsbarn, men kunde icke närvara vid missionsmötet i sina församlingar senare under månaden. Församlingen skänkte honom augusti månad fritt för att hvila. Han började känna sig bättre och förrättade en vigsel onsdagsaftonen före sin död. Men ordet "hvila" erhöll för honom en helt annan mening än han väntat, ty inom kort fick han ingå i den eviga sabbatshvilan i sin Frälsares boningar.

Den sista veckan fick han tillbringa i sin dyra makas och barns sällskap. Alla barnen hade kommit hem på "vacation". Detta uppmuntrade honom mycket, ty han längtade efter att få se alla barnen hemma i föräldrahemmet.

Ifrån torsdags middag den 8 augusti till sin död var han sängliggande. På måndagen slog sig sjukdomen, som var "diabetes", till hjärtat. Alla hans krafter voro nu gångna. Den skickligaste läkarehjälp kunde ingenting uträtta. Stilla bidade han då på stunden den sista. Måndagsaftonen den 12 augusti kl. 9:30 i sin makas och barns närvaro fick han i Kristi sår somna in så fridfullt och stilla som ett barn i sin moders famn.

Hans sista stunder voro härliga vittnesbörd om en sann själaherdes sista afton och slut. Under lifstiden sjöng han ofta: "Som din dag är, så skall din kraft vara", hvilka ord äfven nu besannades. På måndags afton frågade han efter sin bibel, men var för svag att själf läsa därur. I stället talade han så skönt om Herrens hjälp och att han skulle få bo i Herrens hus evinnerligen. Han sände

hjärtliga hälsningar till sina församlingar och läsbarn, med den förhoppningen att få möta alla i himmelen, och utbad öfver de sina Guds stora nåd och välsignelse. Redan på lördagen talade han om den eviga ron och gaf följande minnesspråk: "Ingen annan grund kan läggas än den, som är lagd, hvilken är Jesus Kristus". "Jesus Kristus densamme i går och i dag och i evighet." "Jag hvilar under den allsmäktiges skugga." "Jag tror mina synders förlåtelse i Jesu Kristi blod!" Och detta härliga vittnesbörd fortsatte han sedan på måndagseftermiddagen. Då vi alla stodo kring hans läger, samlade han alla sina krafter och talade med stor frimodighet: "Herren är omkring oss nu och evinnerligen, amen". "Herren vare med eder i stora strider, i mycket arbete, i en evig ro!" "Det stormar i död, men sedan blir det tyst. Lofvadt vare Herrens namn!" Makan och barnen tillhviskade honom hans kära bibelspråk, och särskildt önskade han höra det tänkespråk, han erhöll på sin konfirmationsdag, Joh. 15: 9. Mot slutet lade jag min hand på hans hufvud och uttalade Herrens välsignelse. Någon hviskade i hans öra "Jesus allena" — och han fick gå in till sin dyre Frälsare genom pärleportarna i det nya Jerusalem af nåd för Jesu skull. Ty på frågan, om han stilla kunde dö på den tro på Jesus Kristus, som han förkunnat, svarade han ödmjukt: "Ja, för Jesu skull".

Han sörjes närmast af sin dyra efterlefvande maka, med hvilken han var förenad i ett 27-årigt lyckligt äktenskap, samt af sju barn, döttrarna Esther, i äktenskap förenad med pastor Carl H.

Rask, Wilkes-Barre, Pa.; Elin, Ebba och Adele samt sönerna Adolf, som bereder sig för det heliga predikokallet, Gottfrid och Josef, dessutom tre bröder i Sverige, en kusin i Du Bois, Pa., och en otalig skara af vänner i vida kretsar.

Hvile den trogne herden och själasörjaren i frid till uppståndelsens härliga morgon!

C. H. R.

Fru Carolina Gustafva Lethin,

hvars bild här återgifves, var en erkänd moder i Kristus. Hon föddes i Thorshemmet, Böne församling, Västergötland, den 22 oktober 1846. Föräldrarna voro Johannes Samuelson och h. h. Johanna Samuelson, och barnaåren förflöto i hemmet under omsorgsfull andlig vård. Före sin afresa till Amerika hade fru Lethin flera år anställning hos den i vida kretsar väl kände lekmannapredikanten Lindberg på Bjurbäck och mottog äfven under sin vistelse därstädes de bästa andliga intryck.

I sällskap med moder och syskon (fadern hade rest till Amerika året förut) ankom hon direkt från fäderneslandet till Elgin, Ill., den 17 oktober 1869 och vistades därstädes till sin död den 6 oktober 1911, då hon efter tre veckors sjukdom afled stilla och fridfullt i tron på sin Frälsare i en ålder af 64 år, 11 månader och 14 dagar.

Den 29 december 1871 ingick hon lyckligt äktenskap med efterlämnade maken M. Lethin och hade med honom sju barn, fyra söner och tre döttrar, hvilka alla efterlefva och tillsammans med fadern sörja den älskade modern. Utom dessa

FRU CAROLINA GUSTAFVA LETHIN.

anhöriga efterlämnade hon äfven två bröder, två systrar, tre sonhustrur, två mågar, fem barnbarn samt dessutom en talrik skara vänner. Mågarna äro teol. doktorerna E. P. Olsson, Kansas-konferensens president, och Philip Andreen, San Francisco.

Fru Lethins föräldrar voro båda evangeliska kristna, och redan tidigt kom hon till medveten trosgemenskap med Herren. Den evangeliska atmosfär, hvari hon hade förmånen att röra sig, icke blott i det egna hemmet, utan jämväl på Bjurbäck, gjorde, att det andliga lifvets planta hos henne tidigt uppnådde en skön utveckling. Huru inspirerande för svenskarna i Elgin voro icke vännerna från Böne församling, sedan de anländt. Det var någonting så evangeliskt friskt och varmt i deras troslif och vandel. Hvem kan förgäta de bönestunder, som höllos i Johannes Samuelsons hem, och de sånger, som fru Lethin och hennes saligt hänsofna moder tillsammans sjöngo?

Fru Lethin tillhörde sv. luth. församlingen i Elgin ända från dess början och var en af dem, som organiserade denna församlings kvinnoförening. Ända till slut innehade hon inom den senare en ledande ställning, och de sköna resultaten af denna förenings mångåriga kraftfulla verksamhet äro, mänskligt taladt, till icke ringa del hennes förtjänst.

På samma gang som fru Lethin städse besökte gudstjänsterna och bönestunderna, ådagalade hon jämväl ett varmt intresse för söndagsskolverksamheten, och ehuru mycket i hemmet tog tid och

krafter i anspråk, fann hon det dock möjligt att hela tiden deltaga i undervisningen i söndagsskolan. Härutinnan såväl som i mycket annat var fru Lethin ett efterföljansvärdt exempel för andra kvinnor.

Fru Lethin intresserade sig också mycket för församlingssången. Själf en af dem, som organiserade församlingens i Elgin sångkör, var hon sedan i många år en af dess verksammaste medlemmar. Hennes lif var icke utan pröfningar. Äfven hon fick erfara, att jorden icke har den ro, vi söka. Herrens ord till Daniel hafva nu fullkomnats äfven på henne: "Gack bort och hvila dig, att du må uppstå i din del, när dagarna hafva en ända."

Välsigne Herren fru Lethins minne!

M. C. Ranseen.

Eric Westerlund.

Mer och mer börja de gamles leder att glesna inom vårt samfund, och först efter deras frånfälle börjar man förstå, hvad de varit för vår lutherska kyrka i detta land. Rika på erfarenheter af lifvets pröfningar hafva de af våra landsmän blifvit, som utvandrade för 50 á 60 år sedan. Då resan numera kan ske på tre veckor, så tog det för nämnda tid bortåt tre månader och ofta mera för hela färden från Sverige och till västra delen af Illinois. Framkomna till bestämmelseorten, voro de främlingar ibland ett folk, som icke förstod dem, och där det visade sig nära nog omöjligt att få tak öfver hufvudet; frossfebrar samt andra sjukdomar gjorde dessutom lidandet ofta så mycket svårare för främlingen i den nya världen. Nu däremot kunna invandrarna komma till större kolonier, där de af sina landsmän blifva väl mottagna och genast få arbete mot god betalning. Nu finnas svenska kyrkor öfverallt i detta land och trogna lärare, som förstå främlingarnas språk och andliga behof, men det var icke så under den första tiden.

Herr Eric Westerlund föddes den 16 juni 1836

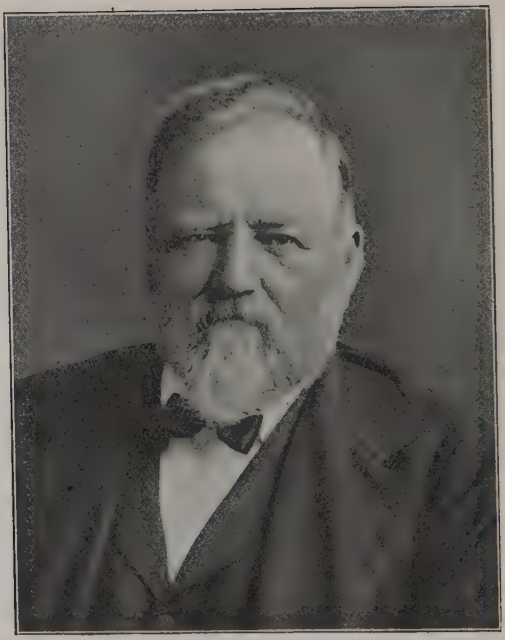

ERIC WESTERLUND.

i Hassela socken, Helsingland, och kom vid 14 års ålder till Amerika i sällskap med sin fader och sina syskon; modern hade aflidit under resan. Resans mål var Andover, Illinois, redan då väl bekant i Sverige genom pastor L. P. Esbjörn, hvilken året förut hade dit anländt. Följande år, eller 1851, fick Eric tillfälle att, efter behörig kristendomsundervisning af pastor Esbjörn, blifva konfirmerad. — Han ingick äktenskap med sin ännu efterlefvande maka, Christina, född Anderson, den 7 februari 1858. Då ingen pastor vid den tiden var bosatt i Andover, så förrättades vigseln i Moline af därvarande pastor O. C. T. Andrén. Deras äktenskap har sålunda varat i 53 år, 10 månader och 28 dagar. De hafva tillsammans fått fira både silfver- och guldbröllop, då många deras släktingar och vänner hos dem gjort sin uppvaktning.

Sex barn hafva blifvit födda inom detta äktenskap, af hvilka en dotter, mrs Emma Peterson, dog redan 20 år före fadern. De nu efterlämnade barnen äro: Sarah, Sophia, John, Anna och Julius, alla väl placerade och den sist nämnde bosatt å faderns "homestead" i Osco.

Såsom nybyggare i det stora svenska "Andoverssettlementet" fick Eric utstå nybyggarelifvets alla mödor, särskildt då koleran på 50-talet rasade i nybygget. Det säges, att under dessa nödens tider, då skaror af våra landsmän föllo för den hemska farsoten, var Eric Westerlund den, som med sin blifvande svärfaders, Jonas Andersons, häst och vagn mestadels fick köra liken till grafgården. Denna grafgård är öfverväxt med gräs, och intet märke finnes, där grafkullarna en gång voro.

Eric Westerlund var under 60 års tid medlem af församlingen i Andover. Då nu alla äro döda, som under första året efter den lutherska församlingens stiftelse voro medlemmar af densamma, var Eric vid sin död en af de äldste; han hade varit med nästan ända från början. Han har haft alla förtroendeposter eller tjänster inom församlingen, såsom diakon, trustee, medlem i byggnadskommittéer, ombud till synodal- och konferensmöten o. s. v. Han var alltid plikttrogen i hvad han var vald eller utsedd att sköta. Fastän han hade fyra och en half mil till kyrkan i Andover, var det ytterst få söndagar han saknades vid gudstjänsten på förmiddagen. Han hade sin glädje i Guds ords hörande och betraktande samt i det dagliga bruket däraf i sitt hem. Uti honom hade läraren i församlingen en pålitlig vän och ett stöd i arbetet. Alltid vänlig och glad, var hans umgänge angenämt och uppmuntrande. Genom bruket af Guds ord fick Guds Ande helga och behålla honom i den rätta tron, och genom bönens umgänge med Gud blef han mer och mer förtrolig med de himmelska tingen.

Då den gamla Westerlundska familjen framkom till Andover från Sverige, voro de sex personer med den gamle fadern. Nu äro blott tre i lifvet, nämligen Jonas och Peter samt deras syster Margareta. Hans Westerlund, broder till Eric, deltog i inbördeskriget och var efter sin hemkomst sjuklig och dog redan 1874 i Woodhull, där han hade egen farm. Det bör nämnas, att bland dem, som voro i ressällskap med Westerlunds-familjen till

Amerika, var äfven dr E. Norelius, som då var en studerande på 17 år.

Ehuru Eric Westerlund nästan hela sitt lif åtnjutit god hälsa, torde det dock hända, att fröet till hans sjukdom och död nedlades under hans första tid i Amerika genom de mödor och ansträngningar och det hårda arbete, som han då fick utstå.

Stilla och fridfullt fick han genom en salig död den 5 januari 1912 sluta sitt lif på jorden i en ålder af 75 år, 6 månader och 19 dagar. Han är djupt sörjd och saknad af efterlefvande maka, fem barn, tre syskon och trettionio barnbarn samt tio barnbarns barn, många andra släktingar och en stor vänkrets.

Undertecknad, som varit bekant med Eric Westerlund under en tid af öfver 40 år, blef genom telegram kallad att den 9 januari detta år förrätta begrafningen. Gärna åtog jag mig att göra denna tjänst, särskildt för hela familjens skull. Ehuru dagen var grufligt kall, hade dock en stor skara folk samlats både vid sorgehuset och sedan vid sorgegudstjänsten i kyrkan. Det var en af de mest högtidliga begrafningar, som firats i Andover; och därute på den stora vackra grafgården står hans monument, som säger huru lifvet på jorden är en skugga, men ock, att ett härligare lif finnes bortom grafven.

V. Setterdahl.

SWEN AUGUST SWENSON.

Swen August Swenson.

Diakonen Swen August Swenson föddes i Tvååkers församling i Hallands län, Sverige, den 10 juni 1859. År 1888 reste han till Amerika för att här bereda ett hem åt sin familj. Hustrun och fem barn ankommo år 1892. De första två åren i Amerika tillbragte Swen Swenson i Pennsylvania och kom sedan till Montclair, N. J.

I den svenska ev. luth. St. Erics-församlingen härstädes har han varit med ända ifrån början, en trogen, aktiv medlem i ordets bästa betydelse. Ända sedan församlingens stiftelse har han beklädt en och ibland flera förtroendeposter, såsom kyrkovärd, diakon, vice söndagsskolföreståndare och församlingssekreterare. Vid gudstjänsterna var han alltid tillstädes och uppmuntrade andra med sitt deltagande. Han har äfven beklädt en förtroendepost inom New York-konferensen som medlem af styrelsen för Upsala College. Hans verksamhet i församlingen afsåg icke blott dess yttre tillväxt och utveckling, utan framför allt den inre, som har sin källa och kraft i nådemedlen. Han fann det rent af nödvändigt att mätta sin själ och ande vid det bord, Herren dukar i sin församling.

Swen Swenson ägde ett mycket uppoffrande sinne. Hans hjälpsamma hand har varit utsträckt icke blott till församlingen, utan ock till enskilda. Han saknade icke det hjärtelag, som kan erhållas endast i sällskap med Frälsaren. En gång yttrade han till sin lärare, då samtalet rörde sig om uppoffring: "Det synes mig, att ju mer man uppoffrar för församlingen och för Guds rike i allmänhet, ju mer skänker Herren åter icke blott af andliga, utan äfven af lekamliga ting."

I hemmet var han den ömmaste make och fader. Makan och barnen hade i honom ett osvikligt och trofast stöd. En innerlighet och uppriktighet som är sällsynt rådde dem emellan.

Den sjukdom, som blef hans död, märkte han först i kyrkan. Fastän man förstod, att den var af en svårare beskaffenhet, anade man dock icke, att slutet var så nära. Den 25 januari insomnade han i tron på sin Frälsare i en ålder af 52 år, 7 månader och 15 dagar.

Maka, barn och barnbarn samt släkt och vänner sörja djupt den aflidne, men deras sorg är icke sådan som deras, som intet hopp hafva, ty hans sista ord voro: "Jag går in i den eviga hvilan".

En trogen Herrens kämpe, en öm make och fader, en verksam och bedjande församlingsmedlem har fått gå hem till det rätta fadershemmet. Frid öfver hans minne!

"Tänk, när en gång den dimma är försvunnen,
det mörker, som omhöljer lifvet här,
och när den dagen är för oss upprunnen,
där Gud och Lammet evigt solen är!"

A. A. A.

Ur den kyrkliga verksamheten

Ett sextioårsminne.

I januari 1853 besökte pastor T. N. Hasselquist, då lärare vid sv. ev. luth. församlingen i Galesburg, svenskarna i Geneva, Ill. Om han eller någon annan prästman besökt denna plats förut, är icke kändt. Folket i Geneva behörde höra Guds ord, och därför var besöket välkommet. Det kom på tal att stifta församling, och så skedde redan vid detta besök. Församlingen var icke stor, blott 40 medlemmar, men hon växte fort till, och behofvet af egen pastor blef stort. Men hvem skulle församlingen vända sig till? Pastorerna Esbjörn och Hasselquist hade mer än nog med sina fält. Då förenade sig församlingen med Immanuel-församlingen i Chicago att kalla pastor från fäderneslandet. Pastor Erland Carlsson blef kallad, och till församlingens stora glädje antog han kallelsen. Redan den 2 oktober 1853 höll han sin inträdespredikan i Geneva.

En liten kyrka hade uppförts af de svenska immigranterna i St. Charles, en liten by nära Geneva. Här började den nye läraren att hålla gudstjänster, men kyrkan visade sig snart alltför liten. Församlingen behöfde en ny kyrka. Ett större

stenhus var till salu i Geneva. Detta hus var enligt somligas uppgift ämnadt för ett hotell, enligt andras för ett "court house". Men det blef icke färdigt. Som huset var väl beläget, yrkade pastor Carlsson på att det skulle inköpas af församlingen för att inredas till kyrka. Så skedde. Församlingen betalade $2,000 för hus och två större tomter och inredde huset till en Herrens helgedom. Denna inredning gick till $1,500. Då kyrkan stod färdig, hvilade öfver henne en skuld af endast $1,000, som reducerades genom subskription, strax efter det församlingen haft glädjen inflytta i den nya helgedomen, som skedde den sista söndagen på året 1854. Vi se, att pastor Carlsson var en handlingens man, något som städse var betecknande för honom, och han hade en uppoffrande församling!

I tidningen *Hemlandet* nr 11 för året 1856 har pastor Hasselquist en längre artikel, som redogör för kyrkoinvigningen, som hölls i Geneva. Vi hämta följande ur denna skrifvelse:

"Tvenne omständigheter i synnerhet hade fört oss tillsammans vid detta tillfälle: den ena var vår synods extra sammanträde, och den andra den nya kyrkans högtidliga invigande. — — Kyrkan ligger på en af de bästa platserna i staden, är byggd af sten och håller 47 fot i längd och 36 fot i bredd inuti. Från golf till tak 18 fot. Det, som gör denna kyrka mera svensk än vanligt här i landet, är dels hennes enkla rundbågsfönster och dels hennes höga läktare med sin framskjutande front. I kyrkan finnas 30 bänkar utom flera stycken på läktaren, och anses omkring 300 personer

lätt nog kunna rymmas i detta höga och ljusa tempel."

"Det gjorde i sanning ett djupt och behagligt intryck, då vi onsdagsaftonen den 7 maj kommo från mörkret och det svåra vädret utanför in i det nya med sex stora oljelampor och en hel hop ljus starkt upplysta gudstjänsthuset. Antalet af åhörare förökades för hvarje gång gudstjänst blef hållen. Söndagsmorgonen hölls först skriftetal af Bergenlund, därefter skedde kyrkans invigning af de fem närvarande prästerna, nämligen Esbjörn, Hasselquist, Erland Carlsson, Bergenlund och E. Norelius, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med svenska handbokens formulär, hvarpå dr Harkey slutade med att från predikstolen på engelska uppläsa Salomos bön vid invigningen af Jerusalems tempel."

Den intressanta redogörelsen säger oss således, att det var vid ett synodalmöte den första kyrkan invigdes! Äfven meddelar pastor Hasselquist, att två subskriptioner upptogos vid detta möte, en för den tillämnade skolverksamheten och en för betäckande af församlingens skuld. Artikeln slutar sålunda: "Detta visar ock, att det fanns ett starkt och kyrkligt intresse inom denna församling". Vi kunna tillägga, att detta intresse lefver ännu kvar i denna församling.

Redan under denna tid synes församlingen varit mån om sina barns undervisning i hemlandets språk samt i kristendom, och ända in i våra dagar hålles svensk skola under sommaren med ett ansenligt antal barn.

1857 var en viss "Skol-Mary" anställd som skol-

lärarinna, och denna värdighet behöll hon i flera år till full belåtenhet bland föräldrar och barn. Pastor Jon Pehrson var före sin prästvigning församlingens förste skolmästare och efter honom en M. Munter. Denne man måtte ock ha varit en munter fyr. Det berättas om honom, att han en dag tog ett får in i skolrummet, slaktade och redde till det, under det skolan pågick i vanlig ordning!

Församlingen redde sig utan konstitution till 1858, då hon antog den af de förenade Mississippi- och Chicago-konferenserna föreslagna. Arbetsfältet vidgade sig för pastor Carlsson. Han måste anskaffa hjälp för sitt vidlyftiga fält. Bland dessa medhjälpare, som han sände från Chicago till Geneva, voro pastorerna A. Andreen året 1857, E. Norelius 1858 och G. Peters 1860. Diakonerna Karl Samuelson och Peter Carlson ledde gudstjänsterna, då ingen pastor var tillstädes. Den förre är i hågkomst i Geneva och synnerligen i Elgin, Ill., och den senare är väl känd inom hela Augustana-synoden som en verksam pastor och hemmissionär i Minnesota och på västkusten.

Pastor Erl. Carlsson afsade sig verksamheten i Geneva och frånträdde densamma efter ett nära tioårigt välsignelserikt arbete. Församlingen var då skuldfri, och allt såg så lofvande ut, men utan församlingslärare kunde det icke gå. Genom pastor Carlssons omsorg utfärdade församlingen kallelse till pastor P. A. Cederstam. Han antog densamma och påbörjade sin verksamhet den 3 augusti 1863. På grund af nedbruten hälsa stannade han kvar blott tre år, och så stod församlingen vakant igen! En ung student besökte församling-

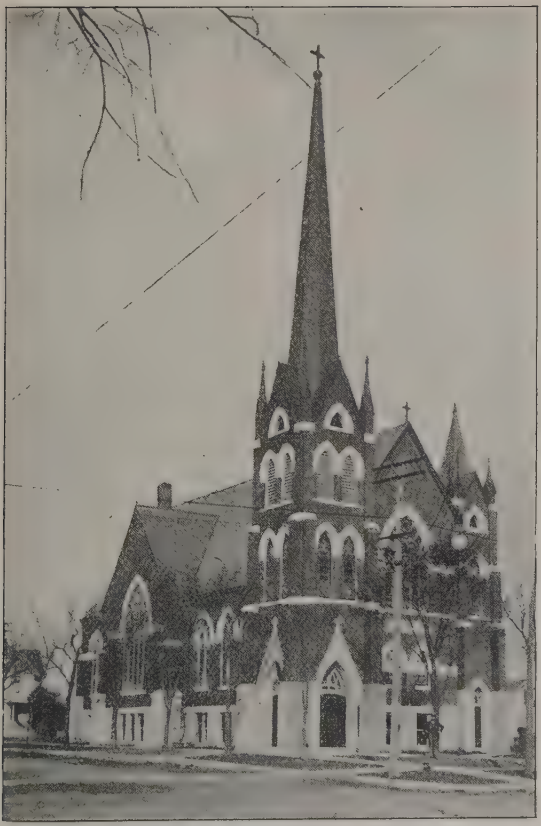

SV. LUTH. FÖRSAMLINGENS KYRKA I GENEVA, ILL.

en en tid, och på kallelse till Geneva blef han ordinerad. Denne man var pastor C. O. Lindell. Han afsade sig församlingsvården och afflyttade år 1875. Nu var församlingen i bekymmer igen. Men Herren halp henne. Pastor C. H. Södergren, välsignad i åminnelse bland de gamle ännu i dag, kallades och kom, och stod på sin post i nio år, eller till 1884.

År 1879 firade församlingen 25-års minne. Dr T. N. Hasselquist och pastorerna Erl. Carlsson, P. A. Cederstam, C. O. Lindell och C. H. Södergren, p. l., höllo minnestal och predikningar, som ännu ihågkommas af några af de gamle.

Vid sockenstämma som hölls den 4 januari 1869 begärde de medlemmar, som bodde i Aurora, en stad 9 mil söder om Geneva, att få utträda ur församlingen för att förena sig till en egen församling, men med villkor, att pastorn i Geneva äfven betjänade den nybildade församlingen. Så skedde, och nu hade verksamheten utvecklat sig så, att det blifvit två hjordar, men under samme herde. 1872 stiftades församlingar i Batavia och Elgin. Den förstnämnda församlingens allra flesta grundläggare hade varit medlemmar i Geneva, och pelarna i Elgin-församlingen hade varit mycket verksamma medlemmar i Geneva under den tid, de bodde där. Vi se, hur Herren välsignade verket, som började så ringa och anspråkslöst året 1853. St. Charles och Geneva förblefvo tillsammans till den 31 januari 1882, då vännerna i St. Charles ville förena sig till en församling, men med samme pastor som moder-församlingen hade. Församlingen var medgörlig och beviljade denna begäran.

Vi se hvilken skara af församlingar nu hade uppväxt efter Fox-flodens stränder. Det bör ock tilläggas, att församlingen i De Kalb en tid betjänades af pastor från Geneva. Då pastor Södergren afsade sig vården om församlingarna i St. Charles och Geneva, kallades pastor C. E. Cesander den 9 november 1886. Han antog kallelsen, och med trohet och nit arbetade han i åtta år till församlingens uppbyggande. Under denna tid växte församlingen från 150 till 215 kommunikanter trots de många åderlåtningar, som gjorts på mer än ett sätt. Då pastor Cesander slutade sitt arbete i Geneva, blef pastor J. A. Axelson korad till denna församlings herde. Han upptog arbetet den 8 september 1895 och kvarstod till i april 1899. Under vakansen 1895 byggde församlingen ett ändamålsenligt prästhus. Huset blef färdigt på hösten till en kostnad af $2,000. Pastor Axelson med familj flyttade in en kort tid efter deras ankomst till Geneva. Församlingen hade företagsamma män, som kunde reda ut dessa byggnadsaffärer utan pastors hjälp. Till församlingens stora sorg fattade pastor Axelson det beslutet att flytta till Sverige. Efter ett godt arbete i församlingen afgick han i april 1899 för att ingå i statskyrkan i Sverige.

Församlingen stod modlös, men icke hopplös, då den käre läraren, efter en så kort tid, lämnade henne. Kallelse utfärdades till pastor Carl Christenson den 21 augusti 1899. Han antog kallelsen och tillträdde församlingen den första söndagen på det nya året, 1900.

Under pastorerna Cesanders och Axelsons tid

hade det ofta varit tal om att bygga ny kyrka, fastän omständigheterna icke tillåtit planens verkställande. Men då den unge och driftige pastorn aländt, syntes tiden vara inne för handling. På extra stämma den 1 mars 1900 beslöts ock att bygga ny kyrka. Subskriptions- och byggnadskommittéer tillsattes, och arbetet bedrefs med kraft. Redan den 9 september lades hörnstenen af Ill.-konf:ns vice president, pastor A. W. Stark, den första söndagen på det nya året och århundradet, 1901, hölls den första gudstjänsten i kapellvåningen, och den 24 mars invigdes det sköna templet af Illinois-konferensens president, dr L. G. Abrahamson, biträdd af pastorerna Christenson, p. l., C. H. Södergren, M. Frykman, A. W. Stark, C. J. Södergren och J. N. Brandelle.

Det var en glädjedag för både församling och pastor, då den vackra helgedomen stod där färdig. Nu hade församlingen en kyrkoegendom värd minst $20,000 och med blott cirka $5,000 skuld! Här hade det varit arbete och uppoffring, icke minst af pastorn, ty för ett sådant företag behöfdes pastorns arbete. Kyrkan står där som en ärestod för villig uppoffring och kärlek till församlingen.

Året 1903 den 5, 6, 7 juni firade församlingen en storartad femtioårsfest. Pastor C. H. Södergren, som var församlingens lärare, då den firade sitt 25 års-jubileum, fick nu vara med äfven på "guldbröllopet". Pastor Cesander var ock tillstädes på inbjudan af församlingen. Minnestal höllos för öfrigt af Augustana-synodens president, dr E. Norelius, Illinois-konferensens president, dr C.

A. Hemborg, konferensens vice president, pastor M. Noyd, dr C. A. Evald och flera af Rockford-distriktets präster, såsom pastor J. F. Seedoff, J. Mellander, C. P. Edblom, Alfred Oström och A. S. Hamilton. En väl skrifven "Minnesskrift" hade ock utgifvits, som förtäljer om en femtioårig välsignad verksamhet bland vårt folk i Geneva.

Efter mera än fem års framgångsfullt arbete resignerade pastor Christenson. Församlingen sökte väl förmå honom att stanna, men det lyckades icke att förmå honom ändra sitt beslut. Då måste församlingen åter kalla lärare, pastor F. A. Linder blef korad, och den 27 oktober 1905 höll han sin inträdespredikan. Han står ännu kvar på sin post.

Detta år kommer församlingen att fira ett sextioårs-minne, sex dagar långt, med program som kommer hufvudsakligen att utföras af församlingens egna medlemmar. Det är kyrkostyrelsen, som af sockenstämman fått i uppdrag att styra om festen, och den kommer nog att tillse, att det blir en värdig jubelhögtid.

F. A. L.

Augustana Home for the Aged,

så heter vår verksamma Illinois-konferens' yngsta inrättning, som upprättats å sydsidan i den på svenskt element starkt växande världsstaden Chicago med sina 35 Augustana-församlingar, hvaraf hälften på sydsidan, i hvars midt ålderdomshemmet är förlagdt. Sedan några år tillbaka ha nämligen våra pastorer därstädes känt vid flera tillfällen i sina församlingar och eljest ett alltjämt stigande behof af en dylik inrättning. Detta har ledt till diskussioner och beslut inom Södra Chicago-distriktet, Svenska lutherska prästsällskapet och Inre missionsföreningen, hvilken senare genom sin styrelse vid konferensmötet i Galesburg 1911 ingick med formlig begäran, att konferensen måtte påbörja ett ålderdomshem i Chicago. Ehuru konferensen beviljat tillbygge till ålderdomshemmet i Joliet, beslöt den dock i Herrens namn att villfara äfven Chicago-vännernas så lifligt och förhoppningsfullt uttalade önskan och gaf Barmhärtighetsstyrelsen i uppdrag att snarast görligt upprätta ett hem i Chicago.

Med detta mål i sikte tillöktes styrelsen så, att den nu består af 15 medlemmar, af hvilka 5 hafva

hand om barnhemmet i Andover, 5 om barnhemmet och ålderdomshemmet i Joliet och 5 om det blifvande ålderdomshemmet och andra af behofvet kräfda inrättningar i Chicago. Kassören är ex officio medlem af alla tre verkställande kommittéerna. Styrelsen är inkorporerad i Rock Island, där alltså årsmötet hålles omedelbart efter konferensens årsmöte. Dessutom sammanträder styrelsen till trenne kvartalsmöten, ett å hvardera platsen, nämligen Andover, Joliet och Chicago. De verkställande utskotten hålla ordinarie månadsmöten samt sammanträda eljest, när behofven kräfva.

Chicago-kommittéen, som vi för korthets skull kunna kalla den, organiserade sig efter årsmötet i Rock Island den 25 april 1911 med dr A. P. Fors som ordförande och pastor G. K. Stark som sekreterare. Herr Geo. Q. Johnson utsågs till lagligt ombud. Kommittéens öfriga medlemmar, utom kassören, hr A. G. Anderson, voro pastor C. E. Hoffsten, senare vald till sekreterare, och herrar Axel Ostrand och Theo. Freeman. Samtliga medlemmar ombådos nu att se sig omkring i Chicago, helst på sydsidan, efter lämplig plats, dit hemmet kunde förläggas. Redan den 17 maj kunde kommittéen, på rekommendation af pastor J. N. Brandelle i Grand Crossing, och sedan sydsidans tillkallade pastorer efter undersökning gifvit sitt tillstyrkande, ena sig om att rekommendera Dutnall-egendomen å Stony Island ave., mellan 75 court och 76 street, för ett pris af omkring $16,000, vissa årsafbetalningar för "improvements" däri inberäknade. Vid därpå sammankalladt sty-

relsemöte i Gustaf Adolfs-kyrkan, och sedan hela styrelsen besett den nämnda, en engelsk mil därifrån belägna egendomen, bestående af nära ett helt stadskvarter med tvenne större byggnader däråå, gaf styrelsen genom enhälligt beslut Chicago-kommittéen i uppdrag att inköpa nämnda egendom, företaga nödiga reparationer samt ordna för hemmets formliga öppnande och konstitutionsenligt mottaga inträdessökande åldringar.

Redan den 1 juni kunde köpekontrakt af kommittéens ämbetsmän underskrifvas med $500 som handpenningar. Men kommittéen hade ju blott tomma händer. Huru skulle medel erhållas? Därom hade konferensen intet ordnat. Barmhärtighetsstyrelsen hade också just upptagit ett lån på $25,000 för tillbygget i Joliet och vissa reparationer å barnhemmet därstädes. Styrelsen kunde därför icke heller hjälpa oss. Rask handling var därför af nöden. Kommittéens lekmän voro ju de ende penningemännen. Redan hade herr Theo. Freeman lofvat en summa af $500 för företaget och skref nu ut en bankanvisning å $200. Herr Axel Ostrand hade lofvat $200, och utskref han en check på $100 samt lånade kommittéen $100. Dr Fors lånade kommittéen de öfriga $100. Så deponerades kontrakt och penningar hos Chicago Title and Trust Co.

Köpevillkoren voro för oss i vår förlägenhet mycket förmånliga. Inteckningar lydande å $5,500 öfvertogos. Vissa assessments för gatubeläggning, trottoarer, vatten-, gas- och afloppsrör m. m. uppgingo till omkring $2,500. Obetalda skatter, assurans m. m. omkring $500. Inalles alltså skulder

af omkring $8,500, hvadan den kontanta köpesumman blef $7,500, som de gamle redan erbjudits af en fastighetsmäklare. Medan denna var borta på ferier, underhandlade kommittéen med de gamle, därvid de ju kunde besparas kommission och vi dessutom bjödo dem $50 mera än agenten. Så blef bestämdt och köp uppgjordt, som redan nämnts. Vi erhöllo därpå ett lån å $7,700 af mrs dr Holmes, så att när alla handlingar voro klara, köpet kunde slutbehandlas. Tillfälliga lån af kommittéens medlemmar och andra välvilliga vänner samt inträdesafgifter från anmälda åldringar gjorde det möjligt för oss att på "Arbetets dag" den 4 september 1911, låta hemmet af konferensens president, dr M. C. Ranseen, invigas, därvid väl 2,000 människor voro tillstädes och ett offer af $800 upptogs, den enda finansiella hjälp, förutom de nämnda gåfvorna, som hemmet hittills egentligen erhållit.

Redan vid kommittéens möte den 26 juli utsågs mrs Ida Sannquist till hemmets husmoder och miss Amalia Bengtson till biträde. Den 2 september antogos flera ansökningar, och inom tre månader var hemmet öfverfullt. Det är nämligen blott den ena byggnaden, som användts för åldringar, och kunna blott 12 härbärgeras. Den andra byggnaden i andra ändan af stadskvarteret uthyres mot $50 i månaden. Pastor G. K. Stark tjänstgör som hemmets affärsföreståndare, pastor J. N Brandelle som kaplan och med. dr. J. H. Jern som husläkare. Då icke pastor Stark tillläts af sin församling att åtaga sig sollicitörssysslan, kallades dr J. Telleen, som dock afslog kallelsen; lika-

ledes ock pastor N. P. Anseen. Kommittéen insåg nämligen nödvändigheten af att få en man i spetsen för en allmän insamling, dels för skuldens gäldande, dels ock för en ny byggnads snara uppförande, om ej alltför många och förmånliga ansökningar skulle gå oss ur händerna. Det var ock nödvändigt, att kallelsen blef af hela styrelsen utfärdad, och det för permanent föreståndare.

Först ingick därför styrelsen till Illinois-konferensen med begäran om tillåtelse att uppföra behöflig byggnad för hemmet. Detta beviljades å konferensmötet i Cadillac, Mich., 1912. Styrelsen kallade därpå vid årsmötet i Rock Island pastor F. O. Hanson i Galesburg hvilken dock efter ett dröjsmål af tre månader svarade nej. Vid styrelsens möte i Andover den 11 juli utfärdades kallelse till föreståndare till pastor J. N. Brandelle, hvilken dock fann sig på grund af påtänkt kyrkobygge nödsakad afslå kallelsen. Vid sistnämnda möte framlämnade Chicago-kommittéen en af dr Fors föreslagen och af arkitekt Norman utarbetad plan för den nya byggnaden. På styrelsemötet vid ålderdomshemmet i Chicago den 22 augusti, då nekande svar ingått på senaste kallelse till föreståndare, uppsköts val tills vidare, och ombads Chicago-kommittéen utse en solliciterings-kommitté af tio att i Chicago och närliggande distrikt göra en större insamling för det påtänkta bygget, som man hoppas kunna företaga tidigt nästa vår, och trodde man det skulle sedan bli lättare att få en föreståndare.

Kommittéen har försökt på olika sätt fästa vårt folk vid denna redan så lofvande inrättning. Så

hade vi vid invigningen lyckats samla en ansenlig skara landsmän, och ämna vi fira detta årsminne hvarje Arbetets dag med en större folkfest vid hemmet. I år hade vi en nästan lika stor folkskara i trots af den svåra regnstormen. Våra snälla Dorkas-föreningar på sydsidan förestodo serveringen, och å programmet på eftermiddagen och kvällen förekommo många tal, sång och musik. På samma gång som ej så litet pengar därigenom inkom, så afse vi dock egentligast att på detta sätt väcka kärlek bland vårt folk för denna barmhärtighetsinrättning, så att de sedan skola känna sig manade att vid tillfälle med större gåfvor hjälpa till att vidare utvidga verksamheten. Samma goda syfte ha vi ock, då vi till hemmet under det flydda första verksamhetsåret haft glädjen hälsa rätt många af Chicago-församlingarnas föreningar och motse flera. Sådana besök blir för dem en utflykt och för oss en uppmuntran . Välsigne så Herren alla våra barmhärtighetsinrättningar! F.

Anm. Bilden af hemmet, tagen vid invigningstillfället, återfinnes å sid. 245.

Kyrkoalbum.

Präster,

till det heliga ämbetet vigda vid Augustana-synodens möte i Chicago, Ill., 1912.

Geo. N. Anderson.

J. E. Chester.

C. N. Clemens.

M. W. Gustafson.

M. A. Henrickson.

T. A. Holmer.

John Aug. Johns.

Joh. A. S. Landin.

J. Edor Larson.

Anton Linder.

Nels Lundgren.

Ernst W. Magnusson.

Oscar W. Ohlson.

Gottfrid Olson.

Claes Thunberg.

Ivar F. Witting.

E. H. Carlson.

A. G. Fjellman.

M. B. Hanson.

J. W. Lindbeck.

F. Edw. Olson.

Andrew C. Rylander.

C. E. Sholander.

Victor Sternhertz.

John A. Wagner.

J. E. Eriksson.

Eric N. Hedeen.

C. J. Rosenquist.

Oscar Cassling.

Gustaf Nyquist.

Theo. Steinert.

Kyrkor och prästhus, m. m.

ILLINOIS-KONFERENSEN.

"THE STATE HOME FOR THE AGED, JOLIET, ILL."

2. THE AUGUSTANA HOME FOR THE AGED, CHICAGO, ILL.

MINNESOTA-KONFERENSEN.

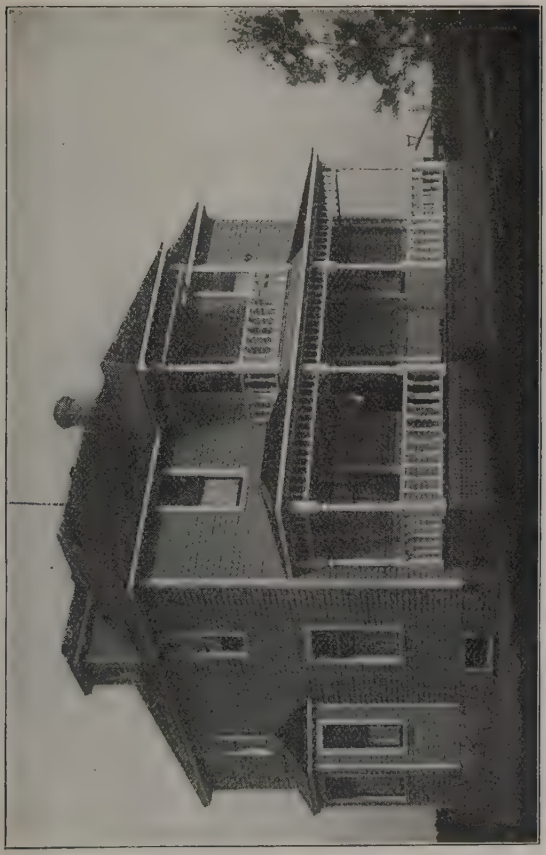

4. SV. LUTH. PRÄSTGÅRDEN I PERCIVAL, SASK., CANADA.

5. SV. LUTH. PRÄSTGÅRDEN I AMERY--CLAYTON, WIS.

6. SV. LUTH. KYRKAN I RUSH CITY, MINN.

IOWA-KONFERENSEN.

7. SV. LUTH. IMMANUELS-KYRKAN, SIOUX CITY, IOWA.

8. SV. LUTH. KYRKAN I DAYTON, IOWA.

9. SV. LUTH. PRÄSTGÅRDEN I ST. LOUIS, MO.

10. SV. LUTH. KYRKAN I OLIVIA, TEX.

11. SV. LUTH. KYRKAN I TITUSVILLE, PA.

12. SV. LUTH. TABOR-KYRKAN I KANE, PA.

13. SV. LUTH. KYRKAN I BUFFALO, N. Y.

NEW ENGLAND-KONFERENSEN.

14. SV. LUTH. GETHSEMANE-KYRKAN, WORCESTER, MASS. EXTERIÖR.

14. SV. LUTH. GETHSEMANE-KYRKAN, WORCESTER, MASS. INTERIÖR.

15. SV. LUTH. IMMANUELS-KYRKAN I ATTLEBORO, MASS.

16. SV. LUTH. BETHSAIDA-KYRKAN, CLEARBROOK, MINN.

17. SV. LUTH. BETHEL-KYRKAN I BEMIDJI, MINN.

18. SV. LUTH. KYRKAN OCH PRÄSTGÅRDEN, HELENA, MONT.

19. SV. LUTH. PRÄSTGÅRDEN I HELENA, MONT.

Illinois-konferensen.

1. *The Salem Home for the Aged*, Joliet, Ill. — Vid Illinois-konferensens möte i Galesburg, Ill., 1911 fattades beslut om en tillbyggnad af ålderdomshemmet, och i enlighet därmed uppfördes strax därefter en byggnad af tegel med tre våningar, källarvåningen inberäknad, samt en treflig och tilltalande kapellvåning för andaktsstunders och gudstjänsters hållande. I källarvåningen äro köket, matsalen och varmapparat etc. förlagda. De tvenne öfre våningarna äro uppdelade i 33 smakfulla, ljusa och trefliga rum samt kapellvåningen, utgörande ett utbygge på västra sidan. Uppförandet af byggnaden kostade $14,296.00, och "plumbing and heating" $3,086.00, inalles $17,382.-00 — ett särdeles lågt pris för en så god byggnad. Den 5 dec. 1911 invigdes den nya byggnaden med sin kapellvåning.

Herr och fru E. A. Johnson hafva i en följd af år förestått Illinois-konferensens inrättningar i Joliet och därunder ådagalagt ospard möda och varmt intresse för de båda hemmen. Då de inlämnade sin resignation, blef vid styrelsens möte

den 29 februari 1912 pastor A. W. Stark kallad till superintendent och pastor för båda hemmen, och fru Stark till husmoder för barnhemmet, och tillträdde de sin nya befattning den 1 okt. 1912.

2. *The Augustana Home for the Aged*, Chicago, Ill. — I enlighet med konferensmötets i Galesburg beslut i mars 1911 inköptes för upprättandet af ett ålderdomshem i Chicago en egendom belägen å Stony Island ave., 75 court och 76 gatan för ett pris af $15,550.00. Egendomen utgöres med blott några tomters undantag af ett helt kvarter med ett större hus, blott några år gammalt, samt fyra "flats". Efter nödiga reparationer invigdes byggnaden den 4 sept. 1911.

Hemmet lämnar rum för 12 personer, förutom rum för husmoder och betjäning. Fru Ida Sannquist kallades såsom tillfällig husmoder, hvilken befattning hon fortfarande innehar. Pastor G. K. Stark är hemmets affärsföreståndare, och pastor J. N. Brandelle sköter den pastorala vården. Dr J. H. Jern är hemmets husläkare och gifver fri läkarevård. Alla rummen i hemmet äro redan upptagna, och därför har kommittéen nödgats tills vidare afslå alla ansökningar om inträde. — Blott få dagar efter köpet af egendomen bjöds kommittéen $20,000 för densamma.

3. *Sv. luth. kyrkan i Knoxville, Ill.* Gräfning för grunden började den 23 april 1911, och den 16 juni lades hörnstenen. Söndagen den 14 april 1912 förrättades invigningen. Byggnadsmaterialet är pressadt tegel. Kyrkans största längd är

63 fot och 6 tum och dess största bredd är 58 fot. Dess höjd från marken till spetsen af korset på tornet är 56 fot. Själfva gudstjänstrummet är 40 fot i bredd och 43 fot i längd, och sidorummet är 18 fot, 8 tum i bredd och 28 fot i längd. Gudstjänstrummet är 20 fot högt och har en hvälfd kupol i midten af taket, som för öfrigt är hvälfdt. Inredningen är luthersk med altare och predikstol på behörig plats. Allt träarbete och möblemang är af mörk ek i hög grad polerad. Väggar och tak äro freskomålade i ljusa färger. Fönstren äro tilltalande.

Ungdomsföreningen har skänkt ett stort fönster, mr Jerry Wallick, mrs Brandt och mrs P. Gottrick hvar sitt mindre fönster. Penningar till bänkar och mattor äro samlade och skänkta af kvinnoföreningen, nästan allt arbetet för kyrkans målning och dekorering ut- och invändigt är skänkt af mr Pihlblad och bröderna Nelson och Peterson och andra. Alla elektriska glödlampor med tillbehör äro skänkta af mr och mrs Moorehouse och mrs Brown. Predikstolen och altaret äro en gåfva af mrs Elsie Lander. Många andra ha ock varit synnerligen frikostiga både vid första subskriberingen och under arbetets pågående och senast vid den nya kyrkans invigning.

Kyrkan med tomten har färdig kostat $15,000, hvaraf $2,800 vid tiden för kyrkans invigning utgjorde skuld. C. J. B.

Minnesota-konferenser.

4. *Immanuel-församlingens i Percival, Sask., Canada, prästhus* byggdes 1911. Under tiden det byggdes förestod teol. stud. Edwin Olmon församlingen. Huset är stort och präktigt. Claes Thunberg är nu församlingens pastor. X.

5. *Sv. luth. prästgården i Amery—Clayton*-pastoratet är belägen i Amery, Wisconsin, och byggdes 1904. Ursprungligen har den tillhört pastor J. A. Gustafson, men när han i april 1910 afflyttade, öfvertogs den af våra församlingar i Amery och Clayton. Den 1 maj 1912 gäldades köpesumman. Förutom skafferi, bad- och mottagningsrum och garderober har denna prästgård 10 rum. Källarvåningen, som sträcker sig under hela huset, är af sten och cement. I den inrymmes "laundry" m. m. Huset, som är tegelklädt, är i allo modernt inredt. Det är försedt med vattenledning och uppvärmes med hett vatten. $6,000 är dess värde. Ingen skuld.

M. Th. Andrén.

6. *Sv. luth. församlingens i Rush City, Minn., kyrka.* Församlingen stiftades 1876, och den första kyrkan byggdes af trä 1876—77. Vid extra stämma år 1908 beslutades att bygga en mera ändamålsenlig kyrka, och man skred till verket strax på våren 1909. Hörnstenen till den nya kyrkan lades den 20 juni 1909 af prof. N. Forsander. Den invigdes under stora högtidligheter af konferensens ordförande, dr J. A. Krantz, 1910.

Kyrkans längd är 60 fot, dess bredd 34. Tornets höjd är 68 fot. Undervåningen är af huggen sandsten och kyrkan af tegel. Dess inredning är af ek. Den är freskomålad och belyses medelst elektricitet.

Pastor C. S. Renius har gjort ritningen. Stilen är strängt götisk och mycket smakfull, den vackraste kyrka i St. Croix Valley-distriktet. Kostnaden är $10,000 med inredning. På det hela hvilar en skuld af $1,500.

ERIC N. HEDEEN.

Iowa-konferensen.

7. *Sv. luth. Immanuels-kyrkan, Sioux City, Ia.* — Kyrkan är byggd af trä och af "concrete" och är 32 fot bred och 60 fot lång samt har en enkel, men en alltigenom smakfull och kyrklig prägel. Den kostar $5,690.41. De nya bänkarna och den nya predikstolen m. m. kosta $620. Således belöper sig det hela till $6,310.41. Det totala värdet är dock högre, då man inberäknar alla donationer af materialier och kostnadsfritt arbete, hvilket belöper sig till minst $700. Den öfre våningen har sittplatser för 300 personer och undervåningen är bekvämt inredd för söndagsskola, mindre möten, kök m. m. Kyrkans läge är centralt i en vacker stadsdel. Den kommer att fylla ett länge kändt behof och blir af stor betydelse för verksamheten ibland våra landsmän.

Församlingen, som stiftades den 15 november 1906 under pastor E. P. Karleens verksamhetstid, räknar nu 137 kommunikanter. O. N. VERENIUS.

8. *Sv. luth. kyrkan i Dayton, Iowa.* Vid nyåret 1905 beslöt församlingens Luther League att samla medel till en piporgel. Vid årsstämman 1909 erbjöd föreningen församlingen en orgel på det villkor, att en ny kyrka byggdes eller den gamla ombyggdes. Anbudet antogs, och efter ett års betänketid beslöt församlingen att bygga ny kyrka. Olof Z. Cervin antogs till arkitekt, och Viktor Palmgren från Orion till byggmästare. Den senare öfverlät det mesta arbetet till W. L. Brundien, en medlem af församlingen i Dayton. Arbetet med utgräfningen påbörjades den 28 juni 1910. Den 14 aug. lades hörnstenen. Den 1 december var kyrkan "enclosed". Under senvintern och försommarn 1911 fullbordades inredningen af kyrkans öfre våning. Fönstren, en gåfva af Luther League, insattes mot slutet af sommaren. Ett af fönstren är en gåfva af fru C. D. Johnson till minne af hennes aflidna dotter, Emma Nelson. Det stora fönstret öfver läktaren är skänkt af hedersmedlemmar i Luther League. Orgeln insattes på hösten och invigdes den 2 november. Allhelgonasöndagen hölls den första gudstjänsten i kyrkan. Bänkar, altare, predikstol och nummertafla skänktes af kvinnoföreningarna, men härtill bidrogo syskonen Elliot och Josephine Freeburg med $500 till minne af deras fader. Dopfunten är en gåfva af makarna Nils Hanson. Talitha-föreningen har bekostat båda "furnaces", mattorna, inredningen i sakristian samt inredningen i köket. Ljuskronorna äro skänkta af kvinnoföreningarna.

Själfva hufvudkontraktet belöpte sig till $17,185. Inredningen och åtskilligt extra arbete har bringat

den totala kostnaden upp till $23,000. Kyrkan är byggd af mörkt, hårdt tegel med "Bedford trimmings" och ser ganska solid ut. Invändigt är hon synnerligen skön och kyrklig. Hon är byggd hufvudsakligen i samma stil som Sions-kyrkan i Rock Island, men något mindre samt ljusare. På östra gafveln är ett kapell 30x30. En hög och ljus undervåning finnes ock. Hon har bekvämt sittplatser för 650 personer.

Det första prästhuset byggdes 1871; det nuvarande huset 1893 och ombyggdes 1907. Den första kyrkan byggdes 1872, den nu invigda kyrkan 1910—1911. K.

9. *Sv. luth. församlingens i St. Louis, Mo.*, prästhus byggdes år 1911 och är beläget näst intill kyrkan. Huset är byggdt af tegel och innehåller 7 rum utom badrum och "reception hall" samt har både gas- och elektrisk belysning. Kostnaden för dess uppförande belöpte sig till $3,200, eller, med tomtens värde inberäknadt, $4,200. C. S.

Kansas-konferensen.

10. *Sv. luth. Eden-församlingen i Olivia, Texas*, stiftades 1893. När det första skolhuset byggdes, hjälpte settlarna till med erforderliga medel, så att de kunde bygga skolhuset så stort, att det för en tid kunde begagnas som kyrka. På hösten 1910 byggdes kyrkan, som är 28 fot bred och 40 fot lång utom utbygget för tornet. Fruntimren, både

de äldre och yngre, hade under åren samlat en grundfond för kyrka, och det som fattades subskriberades, så att när kyrkan var färdig, var den ock betald, och vi fingo fira den första gudstjänsten i en skuldfri kyrka juldagsmorgonen 1910. Den 30 juni 1912 invigdes hon till ett Herrens hus, där Herren lofvat möta sitt folk för att välsigna det. Denna kyrka är den sydligaste inom Augustana-synoden. X.

New York-konferensen.

11. *Sv. luth. Emmanuels-församlingen i Titusville, Pa.* Församlingen stiftades år 1871. Den första kyrkan byggdes på den s. k. Svenska kullen i en utkant af staden. Den var byggd af "frame". Denna första kyrka nedrefs och en ny byggdes år 1891 vid hörnet af Perry och Elm str. nere i staden. Denna kyrka var tegelklädd. Den hade ingen bottenvåning, utan innehöll blott gudstjänstlokal.

År 1910 tillbyggdes kyrkan för en kostnad af omkring $8,000.00. Tillbygget innehåller ett stort söndagsskolrum och tre mindre rum. Dessa tre äro bibliotek, serveringsrum och ett mindre kök. Både biblioteket och serveringsrummet begagnas af vissa afdelningar af söndagsskolan. Pastor Oscar Nelson är sedan år 1900 församlingens lärare.

12. *Sv. luth. Tabor-kyrkan i Kane, Pa.* Församlingen i Kane stiftades år 1876 och är därför icke så särdeles gammal, men den har dock under sin

jämförelsevis korta tillvaro fått uppföra tre kyrkor. De två första kyrkobyggnaderna hafva nedbrunnit. Den första kyrkan byggdes samma år församlingen stiftades, var af trä och kostade omkring $3,000.00. Hon förstördes genom eldsvåda söndagsmorgonen den 30 dec. 1894. Församlingens nye, unge och driftige pastor, E. F. Alfson, understödd af en villig och uppoffrande församling, skred strax till verket med en ny kyrkas uppförande. År 1896 var den redan färdig och invigdes vid konferensmötet i Kane i febr. 1897. Det var en tegelklädd byggnad och kostade omkring $15,000.00. Söndagsmorgonen den 15 nov. 1909 blef äfven denna präktiga kyrka lågornas rof, och pastor Alfson, som ännu var församlingens lärare, stod med sitt folk sörjande vid de rykande ruinerna.

Men modlösheten fick ej råda i taboriternas sinne. Åter beslöts på församlingsstämma att bygga ny kyrka, större och kostbarare än den, som förstörts. På våren 1910 påbörjades den tredje kyrkan, och redan julmorgonen 1911 kunde ottesång firas i den nästan färdiga kyrkan. Hon invigdes till ett Herrens tempel på konferensmötet i Kane i april 1912. Kyrkan är uppförd i ren götisk stil af "vitrified brick", koppar- och skiffertak samt granit "basement". Hon är 75 fot lång, 56 fot bred och 36 fot hög. Tornen äro det högre 96 och det lägre 56 fot höga. Fönstren äro konstgjorda af "opalescent" glas. Inredningen är "golden oak"-träarbete och ljusbrun dekoration och ter sig högst smakfull. Orgeln är byggd af Hillgren, Lane & Co., och kostar $2,500.00, af hvilka Andrew Car-

negie skänkte $640.00. Den prydliga altartaflan, som föreställer den "rätte tröstaren", är ett af Olof Grafströms mästerverk och skänktes till församlingen af mr Edwor Anderson, en församlingsmedlem. En annan församlingsmedlem, fru Sizer, skänkte altare, predikstol och dopfunt. Kyrkan färdig i alla stycken kostar omkring $32,000.00, och däraf är endast $8,000.00 skuld.

Må Gud skona den från eld och andra olyckor!

X.

13. *Sv. luth. Trefaldighets-församlingens i Buffalo, N. Y.*, kyrka. Att den gamla kyrkan å Spring street, uppförd 1887—88, icke af Buffalos svenskar kunde begagnas längre, var en sanning, som mer än en framsynt insåg. Under flera år, förnämligast under pastorerna Julius Nordlings och Okerbloms ämbetstid, har en ny kyrka varit af behofvet påkallad. Det blef dock pastor Okerblom förunnadt att finna en köpare för den gamla. Köpet afgjordes den 2 febr. 1911. Redan den 3 sept. 1910 hade trenne tomter, på hvilka funnos två präktiga boningshus, inköpts ganska billigt, när man tar i betraktande deras utmärkta läge. Den 15 mars 1911 hölls sista gudstjänsten i den gamla kyrkan. Nu började man på allvar tala kyrkobygge. Stämma hölls och byggnadskommitté valdes med pastorn som ordförande och kassör. Lån på $12,810.00 anskaffades. Boningshusen flyttades och kyrkobygget påbörjades. Kyrkan är 41x64 och innehåller två våningar, båda ofvan jorden. På första våningen finnas eldrum, ett rum för männen och ett för kvinnorna, där möten kunna hållas, kök,

söndagsskolrum, vestibul samt andra moderna bekvämligheter. På andra våningen är gudstjänstrummet förlagdt. Sakristia och körläktare finnas på hvar sin sida om koret. Den fristående predikstolen är en gåfva af Immanuel-församlingen i Jamestown. Koret och altarringen äro af marmor imitation. Altaret är i hvitt och guld. Kyrkan är uppförd dels af lokalsten, dels af Ohio sandsten, dels af gult, eldfast tegel. Dess hela kostnad uppgår till $12,000.00. Då är tomtens värde frånräknadt. Den har sittplatser för 300. Kyrkan uppvärmes medelst hett vatten. "Boiler" och "radiators" äro en gåfva från American Radiator Company. Andrew Carnegie har i dagarna lofvat bidraga med $700.00 till inköp af piporgel. Den invigdes den 20 oktober.

A. J. Okerblom.

New England-konferensen.

14. *Sv. luth. Gethsemane-kyrkan, Worcester, Mass.* Kyrkan är byggd i korsform af New Hampshire granit i ren götisk stil. Kapellvåningen innehåller en stor skolsal, kök och rum för varmapparaten. Byggnaden uppvärmes med ånga. Det högsta af kyrkans tvenne torn är 74 fot, med plan för en 50 fot hög spira. Från de tvenne vestibulerna leder en dörr till läktaren, ett par dörrar in i det egentliga gudstjänstrummet, en dörr ned till kapellvåningen och en dörr till styrelsens rum emellan de båda vestibulerna och under läktaren, hvilket rum kan vid behof sättas i förbindelse

med kyrkans auditorium. Kyrkan är 76 fot bred och 108 fot lång och rymmer 1,000 personer.

Som tillbörligt i en kyrka har koret, som ligger fyra trappsteg högre än skeppet, fått en rikare och praktfullare utsmyckning. Intet ytligt prål har dock fått förekomma, utan allt är hållet i matt, dämpad färg. Golfvet är belagdt med gröna mattor. Korhvalfvet, som reser sig till en höjd af 30 fot, är förgylldt, men förgyllningen är dämpad, så att intrycket blir det rika och passande. Midt framme i koret står det af hvit marmor byggda altaret, som mot den mörka panelen framstår skimrande hvitt och prydes af ett kors och tvenne sjuarmade ljusstakar i "dull gold finish". Predikstolen står till vänster i koret utanför altarrunden. Träsnideriarbetet, som föreställer Kristus och de 4 evangelisterna, är utfördt af August Eberhart. Altartaflan är Hoffmans "Kristus i Getsemane" af Grafström. Öfvergången från det rikare utstyrda koret till det enklare hållna skeppet förmedlas af tvenne stora vackert målade fönster framställande bilder ur Jesu lif. På vänster sida motivet "Jesus vid tolf års ålder i templet", på höger sida "Jesus välsignar barnen". I koret insläppes ett svagt ljus genom fyra smärre målade fönster, framställande de fyra evangelisterna. Öfver läktaren, på väggen midt emot koret, ha vi tre stora katedralfönster med bilder från Jesu himmelsfärd. Kring fönstren går en sex tum bred målad bård eller panel hållen i matt guldfärg. Samma bård går kring koröppningen öfver orgeln på ena sidan om koret och kring ingången till

sakristian på andra sidan om koret, motsvarande orgelsidans bård.

Kyrkan är belyst med elektricitet och kostar 53,000 dollars utom tomten, som är värd 7,000 dollars. Söndagen den 19 november 1911 blef den nya helgedomen högtidligen invigd.

J. A. Eckstrom.

15. *Sv. luth. Immanuels-kyrkan i Attleboro, Mass.* Detta är den första nya kyrkan inom New England-konferensen. Arbetet på densammas uppförande tog sin början på hösten 1911, och vid midsommar 1912 var den färdig. Den högtidliga invigningen ägde rum söndagen den 23 juni och förrättades af konferensens president. Kyrkans längd är 56 fot och bredden 34 fot. Den är byggd i engelsk-götisk stil och i detalj harmoniskt utförd. Inredningen är i mörk ek eller s. k. "mission" stil. I koret öfver altaret är ett stort fönster med bilden af "Den gode Herden". Rummet under läktaren är afstängdt med fälldörrar för mindre sammankomster och föreningsmöten. Det rymmer omkring 40 personer och kan vid behof sättas i förbindelse med kyrkan, hvilken i sin helhet rymmer ungefär 300 personer. I bottenvåningen finnes en stor sal för söndagsskolan jämte kök och rum för värmeledningen samt toalettrum. Kyrkan upplyses med elektricitet och gas. Den kostar med tomt och inventarier något öfver tio tusen dollars, och utan öfverdrift kan nog sägas, att den är en af de smakfullaste och mest praktiskt inredda af våra mindre kyrkor. F. W. L.

Red River Valley-konferensen.

16. *Sv. luth. Bethsaida-församlingen i Clearbrook, Minn.*, stiftades den 12 sept. 1910 af pastor S. Anderson. Kyrktomt skänktes af järnvägsbolaget, och den lilla församlingen påbörjade strax därpå sitt kyrkobygge. Den 9 juli 1912 invigdes kyrkan af Red River-konferensens ordförande, pastor S. W. Swenson, assisterad af flere af Alexandria-distriktets pastorer. Kyrkans dimensioner äro 36x26 jämte tornbyggnad 10x10. Egendomen kostar $1,650.00, och en tillfällig skuld af $550.00 hvilar därpå. Alexandria-distriktets missionär, pastor J. H. Randahl, betjänar församlingen med besök en söndag i månaden. J. H. R.

17. *Sv. luth. Bethel-församlingen i Bemidji, Minn.* Församlingen organiserades år 1907. Följande år köptes en väl belägen tomt för $400.00. Kyrkobygge påbörjades år 1909 och fullbordades två år senare. Dess storlek är 28x40 jämte kor och torn. Bottenvåningen är af cement "blocks" och kyrkan af "frame". Den upplyses medelst elektricitet och har kulörta fönster. Hela kostnaden för denna vackra egendom är $3,300.00. Alexandria-distriktets missionär, pastor J. H. Randahl, betjänar församlingen sedan juni 1910.

Den 14 juli 1912 invigdes kyrkan af Red River-konferensens ordförande, pastor S. W. Swenson, assisterad af flere af Alexandria-distriktets pastorer. J. H. R.

Montana Missionsdistrikt.

18, 19. *Sv. luth. församlingens i Helena, Mont.*, kyrka och prästhus. Kyrkan byggdes redan år 1904, och nu utgör äfven ett väl inredt prästhus en del af församlingens egendom. Det innehåller 7 rum utom badrum och linneskåp. I jordvåningen inrymmas handkammare, tvättstuga samt förvaringsrum för kol och ved. Varm vattens-systemet begagnas för husets uppvärmning. Kostnaden för prästhusets uppförande belöpte sig till $4,000, och hela kyrkoegendomen värderas till $12,000.

P. A. F.

Berättelser.

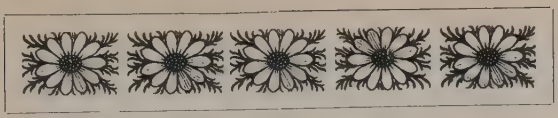

Den biltoge prästen.

Det var ingen människa ombord, som visste hvem den ensamme mannen var. Då emigrantångaren gled ut från kajen i Göteborg och sedan hela vägen ut genom den klippiga skärgården, stod han vid relingen på akterdäck.

Hans namn — fingeradt — i emigrantboken var Hans Person, och han var en afsatt präst, som genom att gå i frivillig landsflykt under en lång följd af år därmed försonade sitt brott enligt svensk lag. Domen var nämligen villkorlig.

Nu var han på väg till det förlofvade landet i väster. Äfven i hans bröst brann hoppets eld. Hvarför skulle inte han kunna skapa sig en framtid såväl som andra? Han tänkte inte på att han var en femtio års man, och att det tar män med ovanlig kropps- och själsstyrka att skapa sig en framtid vid den åldern — t. o. m. i Amerika, de stora möjligheternas land. Ja, just i Amerika, där femtiotalet är så fatalt.

Fartyget gled allt längre och längre ut för half maskin. Det ryckte till i mungiporna och ögonbrynen ibland; underläppen darrade som ett asplöf. Han satte handen för ögonen för att riktigt

kunna skönja konturerna af ett älskadt fosterland, som gled honom ur händerna. Ty äfven han — en biltog präst — älskade sitt fosterland. Ja, just nu älskade han det med en intensiv lidelse, så som man älskar, då en när och kär glider en ur händerna in i evighetens värld. Han kände säkert mer än de glada och skämtande drängarna och bondflickorna kände. Emigration var för honom ett gående dit han icke ville, för dem uppfyllandet af deras ungdoms passion. Hvad hade de att lämna gent emot honom? De voro ju i allmänhet småfolkets barn; för dem var Amerika det förlofvade landet, som flöt af mjölk och honung.

Nog kunna vi något fatta den biltoges känsla just nu. Han var en bildad man, på sin tid en aktad man. Han hade mäst lämna en älskad hustru, som älskade honom ännu i förnedringen; han hade fyra barn, som nu förlorat en kär fader, kär, fast han var en biltog man. Vidare hade han tvingats att lämna en god samhällsställning, god, till dess han hade förverkat sin rätt att innehafva densamma. Ett fint hem i en härlig trakt bland ett älskvärdt folk vinkade gäckande ur det flydda. Han ville tro på en ny bana i Amerika, men aningen, den stygga aningen om svåra dagar gjorde honom orolig. Orsaken hvarför han nu räknades bland emigranternas skara tyngde också på hans samvete.

Han rent af afundades de unga männen och kvinnorna deras lott. De foro mot okända öden med gladt mod; de foro ut, därför att de ville ut i världen. Han tvingades bort från land, hem

och härd, därför att omständigheterna lämnade honom ingen annan utväg. De hade kraft i arm och mod i barm; han hade inte mycket af någondera. De voro fulla af ungdomens framtidsdrömmar; han sökte inbilla sig, att äfven han drömde om framtid och lycka.

Aldrig, under den senaste tiden, hade han känt sin ställning så hjälplös som nu, då fosterlandets kust kanske för alltid försvann för hans spanande blickar. Han hade aldrig tänkt sig — inte ens då han gick ombord i Göteborg —, att det skulle kännas så svårt att lämna Sverige. Han hade gått och inbillat sig själf, att det hela var ju endast en brödfråga i alla fall. Men han fann sin emigration vara en öm hjärtesak.

Just då sista skymten af det sista skäret försvann ur synkretsen, kändes något brista i hans bröst. Tår efter tår rullade ned på hans i förtid fårade kinder.

Skräp! Bruten så snart! Hur skulle det då gå i Amerika? Han gjorde en kraftansträngning att se morsk ut, men det lyckades inte. Han harklade sig för att klara strupen, alldeles som han brukade göra, då han stod på predikstolen i Sätra kyrka och folket satt och väntade på att deras afhållne herde skulle begynna sin predikan. Men ingenting förmådde återställa jämvikten i hans inre. Han kände allt mer, att han blifvit ryckt ur sitt esse; det var hans straff, att han nu hörde hemma på en emigrantångare. Hans blickar foro utåt det öppna vida hafvet. Hvarthän? Hvarför? Alldeles som hans blick nu sökte ett fast mål på det oroliga hafvet, var också hans lif utan

mål, utan mening. Han hörde inte, att det ringde till supé. Han bara tänkte. Hvad det arbetade oroligt där inne i hans hjärna!

Tillbaka, tillbaka till lyckligare tider i hans lif! Det lyckliga och glada barndomshemmet, studentens lyckliga dagar, och allt hvad den tiden varit för honom, allt, allt lefde upp på nytt. Ett matt, af lidande uppfylldt leende krusade hans tunna läppar. Väl mindes han sin prästvigning i Uppsala domkyrka. Det var en helig stund för honom. Men löftena han då gaf och eden han då svor — hur hade det gått med dem? Så kom hans första tid som präst. Hur hade inte folket hyllat honom då; — han hade ju ordet i sin makt. Och sedan, ja, sedan — — — — —

Då vaknade han upp ur sina grubblerier och drömmar. Han kastade en misstänksam blick omkring sig. Hade han månne tänkt högt? Hade de lyssnat på honom? Nej, de voro alla nere, under däck. Han var ensam, alldeles ensam. Hvad! Hafvet! "Hvarför är jag här — hvarför?" utropade han.

"Hvarför?" suckade det så tungt i hans eget bröst. Hvarför skulle han, den hedrade och afhållne prästen, göra något sådant? Och nu slog ångerns örn sina klor i hans själ, och de svarta vingarna fladdrade rundt om honom i nattens mörker. Det ref och slet i hans bröst som aldrig tillförne. Inte förr än nu syntes honom brottet så gräsligt. Han hade inbillat sig, att det var bara en förseelse, ett felsteg, men nu insåg han, att det var ett brott. Men det var ej blott han själf som drabbats af straffet. Hvilken vanära hade

han inte dragit öfver de sina, sina kära! Hans arma hustru var förkrossad öfver det, som händt. Och barnen voro vuxna nog för att fatta faderns vanära. Så skulle de hela sitt lif minnas hvad deras fader hade gjort. Och dessa barn hade ju varit hans lifs glädje, hopp och stolthet.

Hvem var sämre i sina medmänniskors ögon än en afsatt präst? Hvem var sämre hållen än en biltog man?

Han ställde sig vid relingen och betraktade de vreda vågorna, som slogo upp emot ångarens sida. De lekte en lustig lek dessa hafvets vågor.

Om han skulle — — —. Han såg sig omkring igen, liksom vore han rädd för att någon observerat hvad han tänkte. Om han skulle — — — Men han tänkte på sin hustru och sina barn, tänkte på att han varit präst och stått och varnat sitt folk för frestelser till synd.

"O, Gud!" utropade den olycklige mannen och sjönk tillhopa i en däckstol, som stod nära relingen.

II.

Rätt ofta stannade jag en stund hos den åldrige homesteadern för att prata bort en stund samt för att utfodra mina hästar.

Hans "claim" låg alldeles vid Cross River midt emellan mina båda församlingar. Landet nere vid floden var ju dåligt, jämfördt med annat land i trakten, men det var det enda, som fanns kvar, då främlingen kom dit upp.

Vid mitt första besök hos mannen såg jag ge-

nast, att han var en s. k. bättre man från det gamla landet. Detta gjorde mig naturligtvis nyfiken att veta hvem han var, och hvad som fört honom hit upp till prärierns land för att ta ett homestead. Men på grund af gjorda erfarenheter med sådana var jag fullt medveten om hur angelägna sådana personer voro att gömma undan sin identitet för världen.

Jag låtsade nu ingenting till en början. Han var artig och gästvänlig mot mig, och jag var tacksam att få stanna hos honom en stund på resan mellan mina kyrkor.

Ofta tog jag med mig ägg, smör och andra matvaror till honom. Han ville inte till en början taga emot dem; men sedan vi blifvit mera bekanta tog han med tacksamhet emot dessa små välmenta gåfvor. Ej en närgången fråga med afseende på det flydda kunde han anklaga mig för, ej ett ord gaf han till förklaring.

Det var en söndag före jul. En väldig snöstorm rustade sig till anfall, sedan jag lämnat hemmet, och när jag kom till Cross River, var jag glad att få stanna hos min gamle vän.

"Besvärligt att vara präst i Amerika, eller hur?" frågade han med en röst full af förståelse.

"Inte stort bättre än vara homesteader", svarade jag och satte in mina hästar.

Vi skrattade båda två helt hjärtligt åt jämförelsen.

Det blef en förfärlig snöstorm, och jag tvingades att stanna ett helt dygn hos min tillfällige värd. Och jag kan inte säga, att jag ångrar den visiten.

Så mycket fann jag ut, att hans rätta namn var inte Person; att han hade mot sin vilja rest till Amerika; att han hade haft det bra i Sverige; att han hade hustru och barn i Sverige; att han bara längtade på att få "profva upp" sin homestead för att sedan få återvända till Sverige om ett par år. Vidare fann jag, att han satt inne med en ovanlig bildning och beläsenhet; att han var väl bevandrad i vår kyrkas teologi och historia; och att han kände till synodens historia samt hade dess matrikel på sina fem fingrar, så att säga. För resten skvallrade hans många böcker samt slaget af böcker om mer, än hans samtal uppenbarade för mig.

Då jag stod färdig att lämna hans koja och bege mig hem igen, fick jag en ingifvelse.

"Skulle inte ni vilja tillbringa julen hemma hos oss såsom en ringa gengäld för mina många visiter hos er?" frågade jag.

"Jo, tack! Det skulle vara ytterst angenämt att få fira jul i en prästgård en gång till i lifvet", svarade han vänligt, men en smula frånvarande.

"Ja, var så god då", bad jag.

— — — — — — — —

Det vill jag uppriktigt säga, att vi trifdes väl med den gamle hemma hos oss. Och detta intryck förminskades visst inte, efter det han hade öppnat sitt hjärta för mig.

Särskildt voro barnen alldeles förtjusta i den "nye, svenske onkeln", som visste så många sagor att berätta från björkens och granens hemland. De mäste lofva honom att komma och hälsa på någon gång under sommaren vid Cross

River; bäst vore det för dem att komma dit, då floddalen stod flammande röd af tigerliljor.

Mitt bibliotek syntes särskildt intressera honom. Däruppe på mitt studierum trifdes han bäst. Vi blefvo under dessa dagar tämligen intima med hvarandra. En dag såg han plötsligt upp från boken, som han läst i ett par timmars tid utan att säga ett ord.

"Herr pastor — hvem tror ni att ni hyst i ert hem denna julhelg?" frågade han.

"En ensling, som behöfde en smula sällskap vid jul, en landsman, som synbarligen sett andra dagar", svarade jag utan att se upp från mitt skrifarbete. Jag ville inte ta upp den tråd, som jag dock själf flera gånger hoppats att en gång få fatt i.

"Jag förstår mycket väl er grannlagenhet, herr pastor, och jag värderar den ofantligt mer än jag kan uttala. Den är så litet till finnandes i Amerika. Men på samma gång så känner jag med mig, att jag inte längre kan njuta er varma gästfrihet, med mindre jag ger mig tillkänna. Ty jag är ju endast ett vrak på tidens haf, en fördetting, om ni så vill, en människa, öfvergifven af både Gud och likar."

Han satt tyst en stund. Jag såg med medlidande på den böjda, skälfvande gestalten. Jag förstod, att han hade behof af att öppna sitt oroliga hjärta för någon.

"Nåja! Jag vill vara ärlig och tillstå, att jag anat, att ni är ej nu i ert esse. Vill ni därför förtro er åt mig, så lofvar jag att aldrig för någon yppa hvad ni sagt", sade jag.

"Långt därifrån. Låt världen gärna höra om mina skiftande erfarenheter. Kanhända skulle mina erfarenheter i lifvet hjälpa någon att afstå från de irrvägar, som jag gått."

"Välan då! Ordet är edert!"

"Först, låt mig då säga, att innan jag träffat er, hade jag tänkt att förblifva okänd. Men ni har bemött mig såsom en medmänniska, bemött mig som en kristen bemöter en bortkommen, och denna omständighet har gjort, att jag måste, mitt samvete tvingar mig att säga, hvad jag nu säger. Men jag lofvar att fatta mig kort. Detaljerna kunna ändå inte intressera er.

Herr pastor — äfven jag har varit präst. Kyrkoherde blef jag vid mycket unga år, gifte mig och fick en snäll, djupt religiös hustru. Barn föddes i vårt hem, och de blefvo oss till glädje. Jag blef afhållen af mina församlingsbor och fick stora förtroendeuppdrag. Men den rådande sällskaps-tonen bland den s. k. bättre klassen i min församling var ej god, och det kostade pengar att hålla sig uppe. Jag kom på obestånd, lånte ur skilda kassor, som voro i mina händer, kom på balans o. s. v. Var god och låt mig slippa gå igenom den där träkiga affären igen", bad han som ett barn.

"För all del", svarade jag. Min öfverraskning var sannerligen stor, då jag hörde, att han var en brottslig, en afsatt präst.

"Nåväl! Domen blef, hvad enligt svensk lag kallas villkorlig. Jag dömdes att gå i landsflykt på tio år. Jag blef således en biltog präst, en främling i andras land. Gud allena vet, att mitt

straff böjt mig ned till grafvens rand. Kanske är det hans mening, att jag skall dö härute i främmande land — — —."

"Guds vägar äro — — —."

"Herr pastor — — jag har inte gått Guds vägar, sedan jag kom till Amerika ens. Inte blott var mitt hopp ute, min kärlek kallnad, utan min tro brast — — —."

"Men — — —."

"Inga men. Jag vill, ni skall se mig i den allra svartaste dager. Jag har afskytt mig själf, men en sak är jag dock inte skyldig till: jag har aldrig sökt att framstå bättre, än jag varit, åtminstone inte för er. — — Nåväl, jag kom till Amerika. Det var djäfvulska kval, som jag måste genomgå under resan hit. Hade det inte varit för de mina hemma i Sverige, så hade jag tagit mig själf af daga — —. Det dröjde inte länge, förrän jag tvingades till tiggarstafven. Jag skämdes att uppsöka gamla bekanta här i landet. Något yrke kände jag inte. Så kommo de dåliga tiderna till på köpet. Mer än en gång har jag stått på trapporna till Augustana-prästers hem för att begära hjälp, men min falska stolthet tvingade mig att afstå från den utvägen. En vansinnig tanke hade jag två eller tre gånger — jag ämnade hos någon af kyrkans myndigheter begära hjälp för att erhålla inträde i kyrkan och sedan verka som lärare eller — präst! Men mitt samvete var ännu då vaket! Vid den tiden kom jag i sällskap med en afsigkommen landsman, väl bevandrad i fritänkeriets och anarkismens labyrinter. Han förde mig till redaktören för en svensk fritänkare-anar-

kistisk månadsskrift. Redaktören var en försupen och vilsegången Uppsala-student. Jag afskydde denna vämjeliga och obehagliga man, men lofvade efter mycket trug att resa som ombud för 'Frihetens Banér' samt hålla föredrag för det svenska folket öfver ämnen i stil med tidskriften.

"Men jag tror ju på en Gud och är ingen samhällsnedbrytare", svarade jag redaktören.

"' Tja, hvad gör det? Här är det inte fråga om principer, bara att tjäna pengar. Ni får femtio procent på hvarje subskription ni tar upp, lika mycket för att sälja böcker; så får ni behålla allt ni får för föredragen ni håller. Hvad mer begär ni?" sporde den värde herrn.

" 'Men äfven jag har ju mina åsikter och min lifsåskådning. Menar ni, att jag stick i stäf emot dessa skall föra det svenska folket i Amerika in i de nya politiska och anti-religiösa lärorna?' frågade jag förargad och utledsen.

" 'Åsikter — kör i vind! Lefver ni på åsikter, så ut med er. Denna avisan, och de böcker, vi plita ihop, äro tillkomna för att tjäna pengar på. Har ni förstått?' frågade omänniskan hångrinande.

"Jag gick. Men en natt på polisens natthärbärge var nog att söfva mitt samvete. Jag sökte inbilla mig, att jag var fritänkare och anarkist. Jag blef således reseombud, bokspridare, medarbetare i 'Frihetens Banér' samt föreläsare, det senare för att öka bladets spridning samt för att bereda väg för de nidskrifter, som förlades af 'Frihetens Banér'.

"Och det vill jag lofva, att det var fint sällskap jag kom i. Samhällets drägg samlades i något

kyffe till samlingssal, helst en trappa upp från någon krog, för att lyssna till mig. Det, att en f. d. svensk präst kommit så långt som jag, drog ju till en början. Och där dundrade jag värre emot kyrka, präster, Gud, religion, samhällsordning, lagar och förordningar och förblindade och förhärdade mina åhörare — allt för pengar och emot mitt bättre vetande och mina åsikter.

"Man hörde mig synbarligen gärna, d. v. s. samhällets sämsta befolkning. Det kändes inspirerande att stå ansikte mot ansikte med en åhörareskara igen. Om de bara haft en aning om hur jag föraktade dem allihopa! Jag sådde min draksådd i sinnen, som voro mogna för den, och jag sålde min tidning och mina skrifter till höger och vänster. Och pengar förtjänade jag på det. Med detta usla arbete höll jag på i fyra långa år; fyra år helt i satans tjänst.

"Min hustru och mina barn hade genom en bekant i Amerika fått reda på mitt nesliga arbete. Själf hade jag ju bara sagt, att jag var medarbetare i en tidning. Deras bref var nog att smälta ett hjärta så kallt som is och så hårdt som järn. Jag gick rätt upp till redaktören och sade honom sanningen beskare, än någon förut gjort. Genast började jag att i den svenska tidningspressen i Amerika afslöja hans nesliga affär. Om mina skrifvelser där gjorde något godt, det vet jag inte.

"Emellertid reste jag ut till ett gediget svenskt, kyrkligt settlement och arbetade där hos farmare en tid. Men snälla människor hjälpte mig till en clerk-syssla i county'ets 'court'-hus. Där var

det, som jag fick underrättelse om att jag kunde få ett homestead här. Så reste jag hit, både för att söka förbättra min ekonomiska ställning samt för att få tillbringa min tid i kontemplation och meditation — ja, just det, herr pastor.

"Resten vet ni ju!

"Men, hvad ni inte vet, fastän ni anar det, är det, att under hela denna min ofrivilliga Amerikavistelse har jag lidit af en förfärlig hemlängtan; som en röd, lefvande elektrisk tråd har den bränt mig under alla dessa år. Gud endast vet, hur jag längtat hem till de mina och till mitt land. Han vet mer — men ni är den enda människa, till hvilken jag sagt det — han vet, att jag med ett ångrande och botfärdigt hjärta nalkats honom tusen och åter tusen gånger och bedt om förlåtelse för hvad brutet är, han vet, att jag legat på mina bara knän under hela nätters långa timmar och bedit — — — "

Den biltoge grät, och hela den afmagrade gestalten skalf af sinnesrörelse.

Och äfven jag grät.

"Och är det utsikt för er att kunna resa tillbaka till hemlandet igen?" frågade jag.

"Ja, en utsikt har just blifvit mig anvisad. Min äldste son har kommit sig väl ut där hemma. Han har icke blott godtgjort det belopp, som jag lånade ur kassorna, men som blef ansedt som stöld, utan han och min kära hustru ha utverkat, med tillhjälp af gamla vänner och sockenbor, att nåd gått för rätt, fast det ännu är tre år kvar af den tid, jag bort stanna borta från fosterlandet.

"Likt den förlorade sonen får jag således kom-

ma hem igen; men det är ej den förlorade sonen, som kommer hem till fadern, utan den förlorade fadern, som kommer hem till sonen — — —"

"Kommer hem, inte blott till edra kära och ert land, utan också till er Gud och Frälsare", sade jag frågande.

"Ja, herr pastor, det vågar jag tro. Jag vet, att jag har syndat både inför Gud och människor; men jag har papper på att människor förlåtit mig, och jag har mitt hjärtas, mitt samvetes vittnesbörd på att äfven min Gud förlåtit mig mina synder. Herr pastor, att drifvas bort från hem och härd och land vid min ålder, att drifvas omkring som en främling i ett främmande land, att drifvas af hunger och nöd till en verksamhet, som jag afskydde, att drifvas omkring som ett vrak på ett stormigt haf — att drifvas så af ett ondt samvete, det är att gå igenom skärselden på jorden, det är helvetet på jorden. Men Gud vare evigt tack, att det har ljusnat för den gamle prästen." — — — —

Det var svårt för mig att återhålla mina tårar.

"Ja, tack vare er, herr pastor, så har det ljusnat i min själ! 'Mot aftonen varder det ljus' — Ja, mot aftonen. Det lider mot afton och natt för mig — för den biltoge —, men aftonskyarna synas ljusna, och genom nattens mörker ser jag en aflägsen hamn, där äfven jag, äfven en så usel som jag, får ankra — af nåd och på nåd — — —"

Den biltoge prästen fick sin bön uppfylld. Ett vackert bref från den troende och trogna makan, ett bref, dikteradt af den allra djupaste tacksamhet mot mig och de mina, visar det. C. W. A.

Linnesömmerskan.

Det var sent på kvällen en ruskig novemberdag. Jag hade hela eftermiddagen suttit vid skrifbordet i mitt hem på norrmalm i Stockholm. Mitt hufvud värkte, och handen var stel efter det myckna skrifvandet. Snögloppet piskade ursinnigt mot glasrutorna; men oaktadt det ruskiga vädret tog jag på mig ytterrock och galoscher och vandrade ut. Jag hoppades, att den starka blåsten skulle förjaga den ihärdiga värken från mina tinningar. Då jag kom ned till Gustaf Adolfs torg, ropade den posterande gardisten med stentorsstämma: Lös — a!" Klockan i Jakobs kyrktorn visade på 10. Jag ställde mina steg förbi högvakten ned mot Norrström och vandrade några slag fram och åter mellan Norrbro och Rosenbad. Vid järnbalustraden, där Drottninggatan slutar, stod i kvällens mörker en lång, smärt kvinnogestalt alldeles orörlig lutad mot järnstången, med blicken stadigt fäst på den tätt under hennes fötter hastigt flytande strömmen. Jag gick tre fyra gånger förbi henne, men ännu alltjämt stod hon på samma ställe. Allt var så tyst omkring henne. Utom mig fanns icke en enda fotvandrare där nere. Gaslyktorna spredo ett ömkligt och matt sken i

novemberkvällen, himlen var öfverdragen af mörka moln och vinden drog jämrande fram öfver Helgeandsholmens gamla hus. Då jag femte gången gick förbi den orörliga gestalten, kände jag mig orolig och började undra hvad det var, som så kunde hålla henne kvar på samma ställe. Min hufvudvärk hade upphört, och mina dystra tankar sysslade icke längre med mig själf. Jag glömde mina egna förhållanden och fäste mina tankar vid den varelse, jag såg framför mig, och beslöt att tilltala henne. Jag närmade mig intill den plats, där hon stod, och frågade:

"Hvad kan det vara för intressant ni ser där nere i djupet, och som tycks så helt upptaga er?"

Kvinnan spratt till, rätade upp sig och vände ansiktet emot mig. Detta ansikte, härjadt af lidanden, umbäranden och sorger, bar ännu spår af en ovanlig skönhet. I gaslyktans matta belysning syntes det så blekt och aftärdt, att det ingaf mig en känsla af innerligt deltagande. I kvinnans hela väsende och hållning kunde man läsa en af dessa i vår värld så ofta förekommande lidandeshistorier, hvilka komma åskådarens hjärta att sammanpressas af smärta och deltagande.

På min fråga svarade hon helt kort och, såsom det syntes, likgiltigt: "Jag stod och funderade, om det icke möjligen vore bättre att vara där nere i djupet än här uppe på jorden."

"Ni måtte vara mycket olycklig, efter ni kommit på sådana hemska tankar", yttrade jag med stegradt intresse och önskan att närmare få reda på hennes förhållanden.

"Ja, herre", återtog hon, "jag är verkligen olyck-

lig; men det är allt min egen skuld". Därvid brast hon i gråt och höll båda händerna för ansiktet. Hon berättade sin närvarande svåra belägenhet och sina tärande bekymmer, och jag tröstade henne så godt jag för tillfället kunde, gaf henne några kronor och lofvade att besöka henne för att närmare få reda på hennes historia.

Dagen därpå skyndade jag, efter slutade göromål, till den uppgifna adressen för att uppsöka min nya bekantskap. Kommen till det lilla huset långt bort vid en aflägsen gata på Norr frågade jag en gammal gumma, som bodde på nedra botten, om Johanna Palmén bodde där.

"Linnesömmerskan? Jaha, hon bor i vindskupan, två trappor upp, första dörren till vänster från trappan", upplyste gumman, "men jag ska säga herrn, om han vill veta't, att hon tar inte emot några herrar — hon är inte af det slaget, ska jag säga herrn, jag. Fattig är hon som en kyrkråtta, men hederlig och galant är hon, det är säkert det, stackars människa, hon har nog fått sitt här i världen, men vår Herre pröfvar somliga, och somliga låter han slippa undan för skapligt pris. Dock hvar och en har väl fått sitt. Herrn ska tro jag har inte haft så roliga dar, jag heller. Det är nu fem år, se'n min kära Petter gick all världens väg. Jag hade väl inte så bra, medan han lefde, för si han söp så länge han hade nå'n styfver att supa på, men elakt ölsinne hade han inte. Men när han en dag kom hem från krogen, där han pantsatt sin silfverklocka för brännvin — ja, herrn, han pantsatte verkligen klockan, och så dog han på fläcken. Han fick slag, ser herrn, ja,

han fick slag och dog, och så miste jag både man och klocka och portvaktsrummet — — ”

Gummans rika ordsvall hade väl fortfarit ännu längre, om jag icke afbrutit henne med ett beklagande af hennes sorger och därefter trefvat mig upp för de smala trapporna för att träffa henne, som jag egentligen sökte.

Det lilla rummet var renskuradt och snyggt, men ytterst tarfligt möbleradt. En gammal dragkista, en rankig tältsäng och ett litet bord samt tvenne enkla rottingstolar utgjorde hela bohaget. En liten lampa stod, till hälften fylld med fotogen, på dragkistan.

Jag hälsade på ”linnesömmerskan”, som bad mig taga plats på den enda lediga stol som fanns. Johanna satte sig på den andra, och så sutto vi vid hvar sin sida om det lilla bordet. Hon lämnade sin sömnad och började samtalet med att tacka för den gåfva jag gifvit henne föregående kväll, hvarigenom hennes bekymmer för hyran för de närmaste dagarna voro aflyftade. Johanna var mycket blek, och hennes korpsvarta hår, som i rika flätor var uppfästadt med en enkel kam, gjorde hvitheten i hennes magra ansikte ännu mer i ögonen fallande. Hennes ögon hade en nästan svart brun färg. Innan sorger och lidanden frampressat så många tårar ur dessa ögon, måtte de ha varit mycket vackra, ty då hon började tala om sina minnen, fingo de en underbar glans. Men läsaren är säkert otålig att få höra hvad hon meddelade mig. Jag låter därför Johanna själf berätta.

”Ni har önskat höra min historia”, började hon. ”Ack, det är en historia om synd, sorg och lidan-

de. Jag har hittills burit den inom mig själf, och endast mina fattiga föräldrar ha någon närmare reda på densamma. Min fader var under min barndom en aktad och arbetsam borgare i den lilla stad, där jag för 27 år sedan först öppnade mina ögon i denna värld. Då jag var fem år gammal, fick jag en liten bror. Vi voro endast tvenne syskon. Mina föräldrar voro i bärgade omständigheter, ehuru icke förmögna. Min faders yrke gaf tillräckliga inkomster för familjens underhåll, och både jag och min bror fingo gå i skola flera år. Både mor och far slösade på oss sin kärlek. Vid sexton års ålder gick jag fram. Min lästid för prästen var den lyckligaste tid jag upplefvat. Nog gjorde han allt hvad han kunde för att få sina nattvardsbarn in på den rätta vägen. Huru lycklig kunde jag icke hafva varit, om jag städse följt hans råd och förmaningar. Men allt för snart glömde jag dem. Världen, för hvilken prosten så ofta varnade, syntes mig så inbjudande och skön. Folk påstod, att jag såg bra ut. Min lilla spegel sade mig detsamma, och jag insög i min själ med stor begärlighet och utan fruktan smickrets bedöfvande gift. Jag öfvergaf Gud och kastade mig midt upp i världens yrande nöjen.

På min faders verkstad arbetade en ung man, som fattade ett innerligt tycke för mig, och en lång tid uppmuntrade jag honom. Han var så genomhederlig och redbar, att man icke kunde annat än hålla af honom."

"Nå, svek han sin tro och kärlek, och är det för hans skull ni nu sörjer och är så olycklig?" frågade jag.

"Nej, visst icke!" svarade hon med en djup suck. "Det var *jag*, som svek honom, ehuru man i viss mening icke här kan tala om ett egentligt löftesbrott; ty jag hade aldrig gifvit honom något bestämdt löfte. O, huru bittert har jag icke fått ångra mitt uppförande mot en vän, som älskat mig mer än någon annan på jorden."

"Om han var en så redbar och hederlig man och därtill höll af er, hvarför blef det icke giftermål af mellan er?" sporde jag.

"Om ni blott har tålamod, skall ni få höra alltsammans.

Vid nyårstiden blef det bal på rådstugan i den lilla staden, och såsom en bland stadens borgardöttrar skulle jag ock vara med. Jag hade då nyss fyllt nitton år, och min bror var fjorton. Han fick ock vara med, men min hederlige Aron fick däremot icke den äran; ty några gesäller kunde ju icke få vara med på en nyårsbal, tillställd af stadens 'bättre folk'. Bland herrarna på balen fanns äfven en ung sjökapten. Han var dagens hjälte och var i allas ögon en högst märkvärdig person, som farit omkring jorden och sett alla fem världsdelarna. En talande tunga hade han äfven och kunde med stor lätthet berätta en mängd intressanta historier, hvilka han i främmande länder hört och sett. Vi blefvo presenterade för hvarandra, och han visade mig mycken uppmärksamhet under hela balen. Till de andra flickornas stora förtret dansade han de flesta danserna med mig. Han var så ståtlig och vacker, och hela hans hurtiga och frimodiga väsen gjorde på mig ett djupt intryck. Han förde sig med en ledighet och ett

behag, som var ovanligt i vår lilla beskedliga stad, där de förnämsta ungherrarna utgjordes af åtta bodbetjänter, en länsman och ett par skrifvare hos borgmästaren och ortens domare.

Då jag på natten kom hem från balen, gick det omkring i mitt arma hufvud. Den unge kaptenen hade sagt mig så många artigheter och tryckte så ömt min hand i afskedets stund samt utbad sig att få komma på visit till vårt hem. Jag sof oroligt den återstående delen af natten och drömde om en onämnbar lycka vid kaptenens sida. Ja, jag drömde så, som en flicka vid nitton år kan drömma. På morgonen hälsade min beskedlige Aron på mig med en sorgsen och nästan förebrående min. Stackars gosse, det gjorde mig så ondt om honom; men hvad var dock han mot kapten Sjödin, den ståtlige Stockholmsherrn.

'Jag förmodar Johanna hade roligt på balen i natt', sporde Aron.

'Ja, Aron, det hade jag visst, och den unge kapten, som Aron vet skall föra nya ångbåten på Stockholm, var också där."

'Jag har nog hört talas om det', svarade Aron med en djup suck, 'men jag tror Johanna ändå gjorde klokt, om hon icke lyssnade allt för mycket till den där kaptenens smicker och vackra ord', tillade han och såg mig trohjärtadt i ögat.

'Hvarför menar han det?' frågade jag litet skälmaktigt. Jag hade ett nöje af att se den stackars Arons oro — o, huru kvinnohjärtat stundom kan likna katten, som skoningslöst leker med råttan. 'Tror Aron, att kapten Sjödin är någon riktig sjöröfvare kanske?'

'Åh nej, inte just det neller, men han kan möjligen bli er frids och lyckas röfvare, och det är inte stort bättre det.'

'Jag tror Aron ser spöken på ljusa dagen!' återtog jag.

'Gud gifve, jag icke vore sannspådd', svarade min faders trogne, ärlige arbetare och min ende verklige vän — och så gick han åter ut i verkstaden till sitt arbete. Att han var djupt bedröfvad, kunde jag förstå, ty en tår smög sig fram ur ögat och rullade utför kinden i detsamma han gick.

Kaptenen kom ett par dagar efter balen hem till mina föräldrar. Både mor och far tyckte det var en mycket hygglig karl, och han förnyade därför under vintern ofta sina besök och blef snart en nästan daglig gäst hos oss. Om han verkligt älskade mig, vågar jag nu icke säga, men säkert är, att hans uppförande icke kunde lämna rum för några misstankar om motsatsen.

Lång tid hade heller icke förflutit, innan han talade med mig om sina känslor. Det led mot våren, och han bjöd mig ut på en liten färd för att, som han sade, taga afsked af det sista slädföret. Då vi satte oss upp i släden, stod Aron i verkstadsdörren. I den blick han gaf mig låg ett outsägligt uttryck af smärta, förebråelse och sorg. Men all tanke på honom var nu borta hos mig. Jag älskade min nye vän och kände mig berusad af sällhet och lycka, då jag åkte vid hans sida. Under vägen uppgjordes saken mellan oss. Han begärde min hand och mitt hjärta, och han fick mitt ja, hvilket ock bekräftades af mina föräldrar. Min käre far ställde i glädjen till ett gästabud, och

man drack vår lyckas skål, och många vackra loford uttalades öfver min vän. Aron fick vara med på festen. Stackars gosse, han var blek som ett lik. 'Gud välsigne Johanna!' stammade han med kväfd röst, då han på kvällen hårdt och nästan krampaktigt tryckte min hand till afsked.

Morgonen därpå var hans plats vid verkstaden tom. Aron var borta. Han hade under natten plockat ihop sina små tillhörigheter och vandrat bort. Min far hade sökt öfvertala honom att stanna, men han kunde icke, menade han, han måste ut i världen och se sig omkring."

"Nå, har ni aldrig sett honom sedan er förlofningsdag?" frågade jag.

"Nej, jag har icke sett honom och lär väl aldrig mer i detta lif få se honom", svarade hon.

"Vet ni, om han ännu lefver?" frågade jag.

"Nej, jag vet icke det minsta om honom, men jag tror icke, att han lefver. Han reste öfver till Amerika och lär där tagit värfning till soldat i nordstaternas armé samt blef sannolikt skjuten, efter vi nu på åtta år ingenting hört ifrån honom."

Här afbröt Johanna sin berättelse. Hennes röst kväfdes af tårar. "Om ni kunde ana hvad som öfvergått mig, sedan jag såg den trofaste gossen lämna min faders verkstad, skulle ni visst förlåta, att jag vid erinringen af det förflutna känner mig upprörd", snyftade hon.

"Respekt för bördan!" tänkte jag och teg. Efter en stunds tystnad fortsatte hon:

"Jag nämnda för er, att jag hade en bror."

"Ja, jag tror väl."

"Mellan honom och min fästman uppkom en synnerligt stor förtrolighet. Min bror var icke litet stolt öfver sin blifvande präktige svåger. Han kände sig själf som en stor karl i Fabian Sjödins sällskap.

Denna förtrolighet skulle emellertid grundlägga vår familjs fullständiga ruin. Fabian var nämligen en passionerad biljardspelare. Till all olycka fanns i vår lilla stad ett schweizeri med en dylik spelinrättning. Dit gick Fabian ofta och tog min stackars bror Olof med sig. Olof hade snart lärt sig konsten och blef inom kort ännu mer begifven på biljardspel än hans lärare.

Jag borde snart hafva insett, att Fabians kärlek till mig icke var af rätta slaget. Min far och mor började förstå det, men jag ville icke tro annat än det jag önskade. Rykten började gå i staden, att Fabian både drack och spelade och vore en helt annan person, än man trott honom vara. Jag ansåg alltsammans för det svartaste förtal. Fabian förstod ock att på ett mästerligt sätt invagga mig i säkerhet. 'Det är icke alls underligt, att de skola uppdikta historier om mig i den här lilla stadshålan. Du skall få erfara hela sanningen, så kan du själf bedöma förhållandet. Rådman Grytström har ofta låtit mig förstå, att jag skulle kunna bli måg i huset. Enda barnet! Gubben är änkling, och flickan har 50,000 kronor mödernearf och får lika mycket efter gubben. Men, älskade Johanna, Fabian Sjödin nappade inte på den kroken. Han är för klok att sälja sig, taga trollet för guld. När nu rådman Grytström lagt ut sina krokar förgäfves, har han blifvit min af-

svurne fiende och diktar på mig historier, att jag skall vara en genombiten rumlare och spelare. Jag är visst icke någon nykterhetsfantast, men dricker dock aldrig mer än jag tål. Lita du på det!'

Jag trodde Fabians ord. För mig stod han såsom ett ideal af manlig fullkomlighet, allt för upphöjd öfver mängden för att icke blifva föremål för dess afund och förtal.

Vintern och våren hade försvunnit. Istäcket på sjön var bortsmält, och ångbåtarna skulle åter begynna sina turer. Fabian skulle resa till Stockholm för att mottaga den nya ångbåt, han skulle föra mellan vår lilla stad och hufvudstaden. Dagen för vår skilsmässa var inne. O, hvilken olycksalig dag! Jag ville med glädje gifva en hel värld, ifall jag ägde den, om jag hade den dagen olefvad. Från den förskrifver sig min egen och mina älskades olycka. Men jag kastar helst en slöja häröfver. Fabian återkom efter någon tid med den nya ångaren. Jag stod nere vid bryggan för att hälsa honom välkommen. Han såg mig icke eller låtsade åtminstone icke se mig. Jag gick ombord för att hälsa på honom. Han var såsom en annan människa. Aldrig hade jag trott, att någon på så kort tid så kunnat förändras.

'Johanna, mellan oss är det ingenting vidare', sade han.

Jag kände huru blodet rusade till hjärtat, kallsvetten lackade från min panna och mina ben vägrade att bära mig."

"Arma barn!" utropade jag med innerligt deltagande.

"Jag sjönk ned på soffan alldeles tillintetgjord", fortsatte hon, "och först efter en lång stund vaknade jag åter till medvetande och såg nu klart, i hvilken afgrund af elände jag i mitt lättsinne kastat mig. Jag gick hem. Sorg och förtviflan rasade i mitt bröst, och min första tanke var att göra slut på mitt olyckliga lif. Snart ändrade jag dock detta beslut. Mina föräldrar sågo med grämelse min sorg och visade mig all den kärlek och ömhet de kunde; men om den förfärliga hemlighet, på hvilken jag bar, hade de ingen aning, och jag var äfven fast besluten, att de aldrig skulle få det. Jag ville bespara dem denna förödmjukelse."

Här föll hon i häftig gråt, och jag frågade henne, sedan hon åter blifvit lugn:

"Kunde det icke blifva godt igen emellan er och kaptenen, eller hvad blef det af honom?"

"Godt igen?" sade ni. "O, nej, nej! Han hade aldrig älskat mig — jag förstod det nu, ehuru för sent. Innan året gått till ända, var han förlofvad med rådman Grytströms dotter."

"Nå, blefvo de gifta snart?" frågade jag.

"Nej, visst icke; men jag lämnar deras historia och vill nu, om ni tillåter, fortsätta min egen."

"Ni sörjde honom mycket, förstår jag?"

"Ack, hvilken fråga! Jag trodde hvarje dag, att jag skulle blifva vansinnig. Jag bad mina föräldrar att få lämna mitt hem. Detta medgafs, och jag reste till Stockholm för att söka tjänst, såsom det hette. Men här försvann jag snart bland den stora mängden. Min fader gaf mig något penningar — jag inackorderade mig hos ett fruntimmer på Ladugårdslandet. Då penningarna tagit

slut, pantsatte jag en del af mina bästa kläder, och sålunda drog jag mig fram öfver hösten. Mot jultiden voro mina penningar slut, och nu började först det rent förfärliga i min historia. — — —

* * *

"Genom förmildrande omständigheter blef mitt straff mycket lindrigt. Jag dömdes till ett år och 9 månaders cell. Jag blef förd till G—e cellfängelse, och där hade jag suttit ett år, fullt af outsäglig nöd, sorg och lidande. Mina arma föräldrar hade nu fått reda på den förfärliga sanningen, och de sörjde sitt förlorade barn. Min stackars mor grät dag och natt. Jag fick bref från dem, fulla af ömhet och försäkran om förlåtelse, men detta hugsvalade mig icke egentligen. Jag kunde icke få frid i mitt hjärta, och min kärlek hade förvandlat sig i bittert hat mot min förförare.

När jag suttit, som sagdt, ett år i min ensliga cell, inträffade dock en händelse, som något lindrade mina kval. En främmande predikant höll en predikan i cellfängelset. Han talade öfver Kristi ord: 'Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag vill vederkvicka eder'."

"Och denna predikan gjorde ett godt intryck på er?" sporde jag.

"Ja, det kändes som en värmande solstråle hade tinat upp isen omkring mitt hjärta. Tårarna strömmade ur mina ögon, och mitt hjärta fick liksom luft. Prästen inkom efter predikan i min cell, och jag bekände för honom hvad som fattades mig. 'Gud vill så innerligen gärna förlåta och upprätta,' tröstade han mig, men jag sade honom ärligt, att

jag icke kunde mottaga någon förlåtelse, emedan jag själf icke kunde förlåta den som gjort mig så olycklig och vållat mina föräldrar så bitter sorg. Detta var den ljufligaste stund jag kan erinra mig i hela mitt lif. Vi föllo ned på våra knän, och pastorn bad högt. Jag kände en hittills okänd frid strömma in i mitt hjärta. Jag kunde förlåta: hatet i min själ försvann, och jag hvilade i min Frälsares armar.

Långsamt förgingo de öfriga nio månaderna i fängelset. Jag stod åter fri; men ack, huru annorlunda syntes icke nu världen för mig, och huru mycket hade icke blifvit förändradt på dessa två år. Min moder var död till följd af sorg öfver mig och min stackars olycklige bror. Af Fabian hade han blifvit invigd i biljardspelet och andra utsväfningar, och efter den afbrutna umgängelsen med honom kunde han på egen hand fortsätta ett tygellöst lif i allehanda laster. Sedan han genom spel och vinglerier förstört hvad mina föräldrar ägde, användes min faders sista kontanta penningar att skaffa Olle öfver till Amerika. Detta förnyade slag träffade min arma moder så hårdt, att hon dukade under för detsamma.

Min stackars fader stod nu ensam, utan maka och barn. Sorg och modlöshet bemäktigade sig honom så, att han icke längre kunde sköta sitt handtverk. Det lilla garfveriet såldes, och gubben drog sig nu fram i stor fattigdom."

"Ni kunde således icke komma hem till honom", frågade jag.

"Nej, han hade icke mer något hem, och jag begaf mig därför efter min frigifning till Stockholm,

och här har jag nu uppehållit mig i fyra långa år. Jag har lifnärt mig på redligt sätt med linnesömnad. Ehuru mitt bröd varit knappt och ej sällan fuktadt med tårar, har det gått för sig, och Gud har alltid gifvit mig mer än jag förtjänat. Nu ha emellertid de däliga tiderna räckt så länge, att Gud allena vet huru det skall gå. Inga människor ha råd att köpa, och lärftskrämarna stå med sina lager osålda och kunna icke gifva mig arbete. Nu vet herrn min historia och orsaken till min förtviflan", suckade hon.

* * *

Jag hade fått blicka in i en människosjäls lidanden och strider. Johanna hade uppväckt mitt innerligaste deltagande, och jag tänkte både hit och dit på något medel att kunna hjälpa henne, och det lyckades äfven. Hon fick lära sig sy kläder och blef en skicklig sömmerska samt fick arbete i åtskilliga finare hus i hufvudstaden. Hälsans rosor återkommo så småningom på de bleka kinderna, ögonen logo och strålade, ehuru med en helt annan glans än förr. Hennes glada lynne kom väl aldrig tillbaka; men en stilla frid lyste fram ur hennes ansikte. Hon var en synderska, som hört Jesu ord: "Icke heller dömer jag dig. Gå i frid". C. O. B.

En rik hushållsvinst.

Den flitige arbetaren Göransson satt vid frukosten med sitt lilla hushåll, då ett bref med svart lack lämnades in. Mannen bröt det tveksamt och nästan ogärna och sade: "Det kommer hemifrån, men far har icke skrifvit det."

När han hade läst det, gaf han till ett jämmerrop: "Far är död! han dog i förrgår."

"Och de läto dig aldrig veta, att han var sjuk", sade hans hustru och såg förtörnad ut, i trots af de tårar, som brusto henne ur ögonen.

"Ack, det gick för hastigt till", anmärkte mannen, "han var sjuk bara två timmar, han hade mist allt hvad han ägde och fick däraf slag — en stackare hade rymt bort med alla fars penningar, som han satt in hos honom."

"Huru skamlöst!" sade hans hustru gråtande — "och huru skall det nu gå med mor?"

Just som detta sades, slog klockan, då Göransson måste skynda till sitt arbete. Han tog sin mössa och sprang, kväfvande sin sorg.

"Det blir en svår förändring för mor, tänker jag", sade Martha för sig själf, medan hon diskade frukosttygen. "Jag undrar hvad den arma själen vill göra. Det är tungt att börja arbeta för brö-

det, när man sett sextio år bakom sig." Detta ämne sysselsatte hennes tankar hela förmiddagen och var det första, hvarom hon frågade sin man vid middagsmåltiden.

"Jag har tänkt på det hela tiden, Martha", svarade han. "Jag kommer bara till ett."

"Och hvad är det?" frågade hon snabbt, ty mannen syntes tveksam.

"Välan, min gumma, jag vet knappt hvad du skall säga om det; men jag tänkte på att jag bör hjälpa min mor."

"Så tänker jag ock", sade Martha bestämdt. "Säkerligen sitter det åt för oss nu, med fem små att föda upp, och allt så dyrt; men dock skall jag göra allt hvad jag kan för att skrapa ihop något att skicka mor hvarje vecka. Hon har varit en god moder för oss båda; och om din broder Johan vill göra sitt till, så skall det nog gå. Jag kan icke bära den tanken, att hon skall behöfva sträfva nu; så vidt jag förmår, skall hon slippa det."

"Tack, Martha. Jag tänkte väl, du skulle vilja hjälpa mig. Nå, hur mycket tror du vi kunna spara in i veckan?"

Nu följde en lång öfverläggning om utgifter, och slutet blef hvad de långesedan kommit underfund med, att Göranssons dagspenning nätt och jämnt åtgick för dem själfva.

Hastigt uppgick en tanke i Marthas hufvud.

"Vi kunna spara in vårt ena rum", sade hon. "Vi packa ihop oss och hyra ut rummet åt gatan. Sålunda få vi en penning öfver, och du kan genast lofva att hjälpa mor."

Rummet ställdes i ordning samma eftermiddag och kungjordes till hyra samt blef snart upptaget.

Göransson hade icke råd att fara till sin fars begrafning, men skref ett hjärtligt bref till sin mor, bedjande henne icke sörja för framtiden — han och Johan skulle nog ställa om därmed.

Men Göransson hade "gjort upp räkningen utan värden". Några dagar därefter kom bref från Johan, som sade sig kunna göra — *intet.*

"Huru uselt!" utbrast Martha med sin vanliga, stundom något hetsiga nitälskan mot det orätta. "Detta kommer af hans superi. Han förtjänar mer än du och har icke hälften så stora utgifter; och nu får du göra alltsammans, eller också söka in mor på fattighuset."

"Dit skall hon aldrig komma, så länge jag kan arbeta", sade mannen; och nu uppstod en ny öfverläggning om hvad som var att göra i dessa förändrade omständigheter.

Efter några veckors förlopp blef saken så ordnad, att änkan skulle flytta hem till sin son. Hon längtade till honom, då hennes gamle följeslagare var bortryckt; och så fick hyresgästen flytta för att låta modern få sitt eget rum.

"Välan", sade mannen en dag, då han satt och tänkte på den ökade bördan, "det lär bli en svår sak för oss att slå oss igenom i denna vinter."

"Var icke rädd, vi skola slå oss igenom, på ens löfte och genom ens kraft", sade Martha glädtigt. "Det är ett bud som särskildt har löfte med sig, och jag tänker att den, som gifver löftet och budet, han hjälper oss ock igenom, Göransson."

"Godt, jag säger så mycket, han har mäktigt hjälpt mig uti att gifva mig dig till hustru", sade hennes man hjärtligt; och den blick, som åtföljde dessa ord, lifvade henne än mer till den självförsakelse, som det innebar att taga den fattiga änkan i huset. Martha hade beredt sig på att få öfva tålamod; och detta var väl, ty hon fann det stundom vara en ganska svår uppgift att göra den gamla frun belåten, och den ökade utgiften föll tungt på dem, alltsom vintern framskred och maten blef dyrare.

"Martha, jag måste försöka att göra något mer — något på kvällarna, som kan skaffa oss några kronor till" — sade Göransson en dag, då barnens nya skodon hade medtagit alla hans förtjänster.

"Hvad skall du göra?" frågade hans hustru.

Men den frågan, som icke kunde besvaras då, blef besvarad några timmar senare. Något maskineri i verkstäderna behöfde lagas; och fastän Göransson icke var någon skicklig mekanikus, var han stadig och nykter, och hans förman hade ofta användt honom på aftnarna, då de flesta gått hem, så att nu blef honom erbjuden någon veckas kvällsförtjänst.

"Ser du, Göransson, jag sade att Gud skulle hjälpa oss, om vi tröstade på honom", anmärkte hans hustru triumferande. — "Det har han alltid gjort och skall alltid göra det", tillade hon med trygghet.

Den ökade inkomsten skaffade dem mången ökad trefnad; och det behöfdes just nu, ty ett af

barnen var sjukt och änkan ofta krasslig, så att Martha hade nog att göra.

Mannens kvällarbete fortfor i några veckor, då en afton, just som Martha stod och lagade till en smaklig måltid åt sin man, det knackade på dörren, och när Martha öppnade den, fick hon se en af sin mans kamrater vid verkstäderna.

"Göransson har icke kommit hem än", sade hon och återvände till spisen, "men han kommer väl om ett par minuter."

Arbetaren stod och vred sin mössa mellan händerna och såg mycket förlägen ut. Slutligen kom han fram med att säga:

"Ni blir väl icke rädd, Martha — det har allt händt en olycklig händelse i verkstäderna i kväll."

"Och min man har blifvit skadad?" frågade Martha, mycket blek, och satte ifrån sig järnpannan.

"Ja — litet."

"De må väl föra hem honom?" sade hon, vändande sig mot dörren. "Jag skall gå och bädda."

"Det behöfs icke", svarade mannen, "vi äro rädda att armen är utaf, så vi buro honom rakt till lasarettet."

"Ack, hvarför icke hem?" sade Martha förebrående. Hon gjorde sig skyndsamt i ordning och gick till lasarettet.

Det var högra armen, som kommit mellan maskineriet; och ehuru doktorerna gjorde allt för att rädda den, måste den tagas af.

Den arme Göransson! Det var en fruktansvärd pröfning för honom att förlora sin högra arm. Hvad skulle han göra? Huru skulle han

kunna förtjäna dagligt bröd för sin familj, äfven om han blef frisk och iståndsatt att lämna lasarettet? För det närvarande kunde det väl bära sig tämligen bra. En liten summa penningar hade blifvit hopsamlad af hans kamrater, och hans förman hade också lofvat betala hälften af hans vanliga arbetslön, så länge han skulle behöfva stanna på lasarettet; men när Göransson tänkte på framtiden, kunde han icke underlåta att känna sig mycket nedslagen.

"Nå, Göransson, Herren skall sörja för oss", sade hans hustru till honom en dag, då han åt henne meddelade sin oro och ängslan. "Han kan icke låta dig eller de dina förgås af brist och elände, om du håller dig till honom. Han skall skaffa dig arbete att göra. Lita på det, han skall icke låta dig blifva ur stånd att kunna hjälpa mor."

"Men det är du och barnen också att tänka på, Martha, utom mor; och det var svårt nog att göra allt med två armar; hvad i hela världen kan jag göra med en?"

"Välan, jag kan väl också göra något litet. Jag har begynt." Och Martha omtalade en plan, som hon annars icke hade ämnat meddela sin man just nu. "Mor är bättre till hälsan nu, som du vet", fortfor hon, "och kan se efter de två minsta en smula, och det lämnar mig fria händer. Jag tänkte, jag skulle göra mig detta till godo, och med de penningarna, som karlarna samlade ihop, har jag köpt en mangel och tagit emot litet tvätt. Först tänkte jag, att jag kunde gå bort och tvätta, men sedan räknade jag ut, att det vore en klen

vinst att förtjäna in en krona och sedan låta barnen förstöra två tredjedelar däraf, medan jag vore borta. Ser du, nu kan du hjälpa mig med mangeln, tills något annat erbjuder sig."

Men Göransson skulle icke få hjälpa till med mangeln. Innan han lämnade lasarettet, föreslog hans förman, att han skulle taga emot plats som budbärare i verkstäderna. Denna post hade just blifvit ledig, och förlusten af hans arm skulle vid en sådan befattning icke blifva af så mycken vikt. Göransson skulle inträda i denna tjänst följande vecka. Martha fröjdades, då hon fick höra denna nyhet, men vägrade bestämdt att sluta upp med det arbete hon hade begynt. Hon skulle ansvara för, sade hon, att deras boning alltid vore snygg och treflig. Hon fann, att den åldriga modern var mycket mindre fordrande nu, då hon hade sysselsättning med att se efter barnen. Den gamlas lynne blef gladare, emedan hon kände att hon kunde göra något själf för sitt underhåll; så att Marthas vågstycke med tvätt och mangling hade haft alltför goda följder, för att det skulle öfvergifvas alltför lätt.

Göransson hade icke svårt att sätta sig in i de nya plikterna; men en sak bekymrade honom, och det var att han stundom måste skrifva. Han hade väl något litet lärt att skrifva, men det var obetydligt han hade kunnat göra äfven med sin högra hand, och nu förmådde han icke åstadkomma mer än ett sprättande kors, när hans underskrift var påfordrad. Han talade en dag härom med sin hustru, bittert klagande öfver förlusten af sin arm.

"Det måste kännas bra svårt, Göransson, som du säger", svarade hon allvarligt — "men du kan vara viss på, att på något sätt är det till ditt bästa, och du har ännu en god stark arm kvar — fastän det är den vänstra", tillade hon leende — "och så får du väl ändå göra det arbetet."

"Men, Martha, det är skrifva, som jag behöfver nu, och jag kan icke göra ett rakt streck ackurat en gång."

"Så kunna icke barnungarna heller, när de först komma i skolan", anmärkte Martha torrt.

"Barnen? Men hvad hör det hit?"

"Jojo, de få lof att lära sig; och jag tänker det kunde gå för dig med, om du hölle i."

Göransson hade icke tänkt på sådan möjlighet förut — helst för vänstra handen; men hans hustrus ord kommo honom att vidare fundera på saken. Samma afton köpte han sig en skrifbok och satte sig ned på skolbänken. Tåligt och ihärdigt arbetade han om kvällarna härpå, tills slutligen bokstäfverna i hans namn kommo allt tydligare fram under hans penna; och "Gustaf Göransson", med djärf och prydlig stil, framstod snart i stället för det sprättande korset på hans underskrifter. Han var särdeles förnöjd, när han kunde gå härmed till sin förman, och denne tycktes knappt mindre glad än han själf.

"Jag skulle knappt hafva trott det möjligt, Göransson", sade han, betraktande underskriften. "Du måste ha gjort dig ofantligt besvär för att lära skrifva så bra."

"Ja, herre, jag har öfvat mig flera månader."

"Det kommer att blifva dig nyttigt, ja, ganska

nyttigt", fortfor den andre. "Du kan få en plats hvar som helst, om vi icke skulle behöfva din tjänst."

Göransson såg på honom med häpenhet, ty han talade nästan med sorgsen stämma.

"Jag hoppas att det icke är så farligt, att det går litet smått med afsättningen", sade han i frågande ton.

"Olyckligtvis är det ganska allvarsamt", återtog förmannen. "Du har hört huru många firmor redan fått skicka bort sina arbetare. Jag blifver tvungen att denna vecka åter afskeda flera."

Göransson hade redan hört och sett det; dagligen hade han mött stadiga, nyktra, skickliga arbetare, som stodo vid gatuhörnen med dystert och ängsligt utseende; ty det var ingen utsikt att få arbete, hvarken här eller annorstädes. Inom en vecka kom den förskräckande nyheten, att en firma hade stängt sina dörrar, och att de andra skulle följa. Det slog också in. Skaror af män gingo nu utan arbete, och det var hjärtgripande att se de många bekymrade hustrurna och hungriga barnen och de förödda hemmen, där det ena såldes efter det andra för att få dagligt bröd.

Äfven Göransson blef slutligen afskedad. "Jag måste väl nu ändtligen taga till mangeln", sade han, då han kom hem med sin sista veckopenning; "ty om starka, dugliga arbetare nu få gå tomhändta, lär icke någon vilja ha en med bara en arm."

"Välan, sörj icke, Göransson", sade Martha och torkade bort några tårar, som trängde fram; "jag skall försöka få litet mera tvätt. Som du säger,

du kan dra mangeln; så då reder du dig ändå bättre än många af de arma människorna."

"Ja, men det kan icke gå ihop för oss med det lilla du förtjänar, Martha."

Något därefter kom modern in, och då hon hörde att det hade händt, som de länge fruktat, föreslog hon att lämna dem.

"Men hvart skall mor då gå?" frågade Göransson.

"Till — jo — till fattighuset, min gosse", sade den gamla med darrande röst. "Jag har lärt icke så litet af Martha, medan jag varit här, och det skall icke göra mig så mycket nu."

"Välan, mor", sade Göransson, själf knappast i stånd att återhålla sina tårar, "om vi finna att vi icke kunna skaffa eder en matbit, så skall ni få eder vilja och gå ifrån oss; men vi skola försöka litet längre tillsammans först."

"Ja, mor", sade Martha, "ni får icke gå ännu. Om vi finna, att vi icke kunna skaffa hvad ni behöfver, då får ni gå."

Och denna öfverenskommelse måste änkan underkasta sig, ehuru det kändes som en hård pröfning för henne att se, att hennes barn voro nödsakade att neka sig själfva nästan det nödvändiga för att kunna gifva henne det lilla hon behöfde. Slutligen beslöt hon att taga saken i sina egna händer och ställa om, att en ansökan blef skickad till hennes hemsocken, för att sonens börda måtte blifva lättad. Det var en vinterkall dag, då hon gick ut i detta ärende, hon kunde dåligt gå och hade ej råd att åka, och när hon skulle skynda tvärs öfver gatan, halkade hon och föll.

Hon skadade sig icke mycket, men blef ganska skrämd; och i sin förskräckelse berättade hon sitt ärende för en herre, som hjälpte henne upp. Han visade henne ett djupt deltagande och sade, att han ville försöka gifva handräckning åt hennes son. Några dagar därefter fick Göransson bref från en skeppsredare. Han hade hört sin mors äfventyr, men vågade knappt hoppas, att någonting skulle kunna hindra hennes afresa. Men nu upptändes hoppet, och han ilade med glad förväntan att besvara kallelsen.

Han bedrog sig ej. Efter flera till honom framställda frågor, bland annat om han något kunde skrifva, blef han antagen till en ganska viktig förtroendepost. Hans nye förman hade varit hos den förre, och hvad han af honom fått höra, tillsammans med moderns uppgifter, bevekte honom att föredraga Göransson framför andra till utseendet vida dugligare män. Då lönens belopp nämndes, öfversteg den, till Göranssons öfverraskning och glädje, vida hvad han förut kunnat förtjäna, och ingaf honom hoppet, att han nu äfven skulle få något öfver, hvarmed han kunde bispringa nödställda medbröder.

Han skyndade hem med detta budskap till sin trogna hustru, och med förödmjukelse och tacksamhet prisade de tillsammans Guds barmhärtighet och trofasthet i sina löften.

Någon af grannarna anmärkte, att det var en fin hushållskonst att hedra och försörja sin moder; ja, men de skulle icke hafva vågat tillstyrka det på förhand af ovisshet om utgången. Det

var *tron*, som höll sig till Guds bud och löfte, trots allt yttre utseende; och tron kom icke på skam.

Jag minns ett ord, så heligt, ömt,
utaf en Jesu vän;
hon borta är, men jag ej glömt
dess råd i kärleken.
det rådet blifve ock för dig
en minnesblomma på din stig!

Hon sade: "Du en moder har;
säg, gör du henne nöjd?
O skynda, medan hon är kvar,
gif hennes hjärta fröjd!
Gif kärlek, gif förtroende,
att hon af dig får tröst, ej ve!

"O, grip de dyra ögonblick!
Snart nalkas hennes kväll;
snart flyr den stund, af Gud du fick
att göra henne säll!
När hon gått bort, förgäfves då
du suckar att den återfå!

"Men om ej egenviljan dör,
om du ej offrar dig,
du törnen, men ej rosor strör
på trötta moderns stig!
Om ej dig själf du böjer ner,
en kärlek ren du aldrig ger!"

Så lades vännens varningsord
uti mitt hjärta ner;
nu hvilar hennes stoft i jord,
dess röst ej höres mer:
men Jesu Ande talar än
med denna maning från min vän.

GTU Library
3 2400 00482 5448

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.
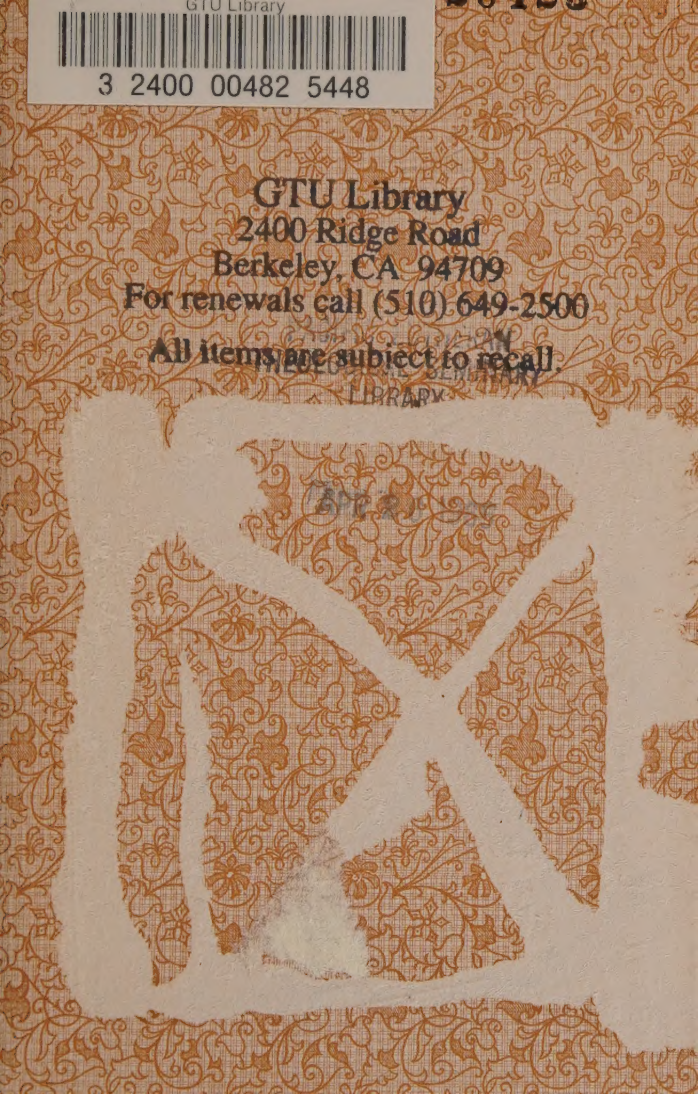
LIBRARY